

**16/EL
WP 238**

**Γνώμη 01/2016 σχετικά με το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας της ασπίδας προστασίας
της ιδιωτικής ζωής ΕΕ-ΗΠΑ**

Εκδόθηκε στις 13 Απριλίου 2016

Η παρούσα ομάδα εργασίας συστάθηκε βάσει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/EK. Συνιστά ανεξάρτητο ευρωπαϊκό συμβουλευτικό όργανο για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Τα καθήκοντα της ομάδας ορίζονται στο άρθρο 30 της οδηγίας 95/46/EK και στο άρθρο 15 της οδηγίας 2002/58/EK.

Γραμματειακή υποστήριξη παρέχεται από τη Διεύθυνση C (Θεμελιώδη δικαιώματα και ιθαγένεια της Ένωσης) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών, B-1049 Brussels, Belgium, Γραφείο αριθ. MO-59 02/013.

Δικτυακός τόπος: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_el.htm

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις 29 Φεβρουαρίου 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση, σχέδιο απόφασης περί επάρκειας και τα επισυναπτόμενα σε παράρτημα κείμενα που συνιστούν ένα νέο πλαίσιο για τις διατλαντικές ανταλλαγές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για εμπορικούς σκοπούς: την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής ΕΕ-ΗΠΑ (εφεξής ασπίδα προστασίας), με σκοπό την αντικατάσταση των προηγούμενων αρχών ασφαλούς λιμένα των ΗΠΑ, τις οποίες το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΔΕΕ) κατέστησε ανίσχυρες με την απόφαση που εξέδωσε στις 6 Οκτωβρίου 2015 στην υπόθεση Schrems.

Σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της οδηγίας 95/46/ΕΚ, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αξιολόγησε τα εν λόγω έγγραφα προκειμένου να γνωμοδοτήσει σχετικά με το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αξιολόγησε τόσο τις εμπορικές πτυχές όσο και τις ενδεχόμενες παρεκκλίσεις από τις Αρχές της ασπίδας προστασίας για σκοπούς εθνικής ασφάλειας, επιβολής του νόμου και προάσπισης του δημοσίου συμφέροντος.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έλαβε υπόψη το ισχύον νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, όπως καθορίζεται στην οδηγία 95/46/ΕΚ, καθώς και τα θεμελιώδη δικαιώματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, τα οποία κωδικοποιούνται στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έλαβε επίσης υπόψη το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και τη νομολογία που σχετίζεται με τα διάφορα θεμελιώδη δικαιώματα.

Επιπλέον, η ανάλυση αντικατοπτρίζει τη συλλογιστική του ΔΕΕ στην υπόθεση Schrems όσον αφορά το περιθώριο εκτίμησης της Επιτροπής στο πλαίσιο αξιολόγησης της επάρκειας. Οι έλεγχοι των απαιτήσεων επάρκειας πρέπει να διενεργούνται με αυστηρότητα, λαμβανομένων υπόψη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων και τον αριθμό των φυσικών προσώπων που ενδέχεται να επηρεάζονται από τις διαβιβάσεις.

Η ασπίδα προστασίας πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο του τρέχοντος διεθνούς πλαισίου, στο οποίο περιλαμβάνονται η αύξηση της σημασίας των μαζικών δεδομένων και οι αυξανόμενες ανάγκες ασφάλειας. Το πεδίο και το εύρος της συλλογής και της χρήσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχουν διευρυνθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό από τον χρόνο έκδοσης της αρχικής απόφασης για τον ασφαλή λιμένα, το 2000. Οι ευρωπαϊκές αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία των δεδομένων υποστηρίζουν σθεναρά τη σημασία των αρχών που προασπίζονται.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 χαιρετίζει καταρχάς τις σημαντικές βελτιώσεις που επέφερε η ασπίδα προστασίας σε σύγκριση με την απόφαση για τον ασφαλή λιμένα. Επισημαίνει ότι οι διαπραγματευτές αντιμετώπισαν πολλές από τις ελλείψεις της απόφασης για τον ασφαλή λιμένα τις οποίες είχε αναδείξει η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 στην επιστολή που απέστειλε στις 10 Απριλίου 2014 στην Αντιπρόεδρο Reding.

Το γεγονός ότι οι αρχές και οι εγγυήσεις που παρέχει η ασπίδα προστασίας παρατίθενται τόσο στην απόφαση περί επάρκειας όσο και στα παραρτήματά της δυσχεραίνει την αναζήτηση των πληροφοριών και ενίοτε δημιουργεί ανακολουθίες. Αυτό συμβάλλει στη συνολική έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά το νέο πλαίσιο ενώ παράλληλα δυσχεραίνει την προσβασιμότητα για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, τους οργανισμούς και τις αρχές προστασίας των δεδομένων. Ομοίως, η χρησιμοποιούμενη γλώσσα στερείται σαφήνειας. Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 καλεί την Επιτροπή να αποκαταστήσει τη σαφήνεια και την κατανόηση και για τις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπογραμμίζει ότι, εάν η απόφαση περί επάρκειας της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής εκδοθεί βάσει της οδηγίας 95/46/EK, πρέπει να συνάδει με το νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, από άποψη τόσο πεδίου εφαρμογής όσο και ορολογίας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι η απόφαση πρέπει να επανεξετασθεί αμέσως μετά την έναρξη εφαρμογής του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι το υψηλότερο επίπεδο προστασίας των δεδομένων που παρέχει ο κανονισμός διατηρείται στην απόφαση περί επάρκειας και στα παραρτήματά της.

Σχετικά με τις εμπορικές πτυχές της ασπίδας προστασίας

Βασικός στόχος της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 είναι να εξασφαλίσει ότι παρέχεται ουσιαστικά ισοδύναμο επίπεδο προστασίας στα φυσικά πρόσωπα όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τους υποβάλλονται σε επεξεργασία βάσει των διατάξεων της ασπίδας προστασίας. Χωρίς να προσδοκά ότι η ασπίδα προστασίας θα είναι απλό και πιστό αντίγραφο του νομικού πλαισίου της ΕΕ, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι θα πρέπει να περιέχει την ουσία των θεμελιωδών αρχών, διασφαλίζοντας, ως εκ τούτου, «ουσιαστικά ισοδύναμο» επίπεδο προστασίας.

Ανεξάρτητα από τις βελτιώσεις που επιφέρει η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι ορισμένες βασικές αρχές που διέπουν την προστασία των δεδομένων και οι οποίες περιγράφονται στο ευρωπαϊκό δίκαιο δεν αντικατοπτρίζονται στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας και στα παραρτήματά του, ή έχουν ανεπαρκώς αντικατασταθεί από εναλλακτικές έννοιες.

Για παράδειγμα, η αρχή διατήρησης των δεδομένων δεν αναφέρεται ρητώς και δεν μπορεί να συναχθεί σαφώς από την τρέχουσα διατύπωση της αρχής ακεραιότητας των δεδομένων και περιορισμού του σκοπού. Επιπλέον, δεν γίνεται αναφορά στην προστασία που πρέπει να παρέχεται κατά αυτοματοποιημένων ατομικών αποφάσεων που βασίζονται αποκλειστικά σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία. Η εφαρμογή της αρχής του περιορισμού του σκοπού στην επεξεργασία των δεδομένων είναι επίσης ασαφής. Προκειμένου να αποσαφηνισθεί η χρήση αρκετών σημαντικών εννοιών, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εισηγείται να συμφωνηθούν μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ σαφείς ορισμοί, οι οποίοι θα ενταχθούν σε γλωσσάριο όρων που θα περιληφθεί στις συχνές ερωτήσεις για την ασπίδα προστασίας.

Καθώς η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής θα χρησιμοποιηθεί επίσης για τη διαβίβαση δεδομένων εκτός των ΗΠΑ, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι οι περαιτέρω διαβιβάσεις από οντότητα της ασπίδας προστασίας σε αποδέκτες τρίτων χωρών θα πρέπει να παρέχουν το ίδιο επίπεδο προστασίας σε όλες τις πτυχές της ασπίδας (συμπεριλαμβανομένης της εθνικής ασφάλειας) και δεν θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα την υπονόμευση ή καταστρατήγηση των αρχών που διέπουν την προστασία των δεδομένων στην ΕΕ. Σε περίπτωση που προβλέπεται περαιτέρω διαβίβαση σε τρίτη χώρα στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας, κάθε οργανισμός της ασπίδας προστασίας θα πρέπει να υποχρεούται να αξιολογεί κάθε υποχρεωτική απαίτηση της εθνικής νομοθεσίας της τρίτης χώρας η οποία εφαρμόζεται στον εισαγωγέα των δεδομένων πριν από τη διαβίβαση. Γενικά, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι περαιτέρω διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της ΕΕ δεν πλαισιώνονται επαρκώς, ιδίως όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής τους, τον περιορισμό του σκοπού τους και τις εγγυήσεις που εφαρμόζονται στις διαβιβάσεις σε αντιπροσώπους.

Τέλος, παρότι σημειώνει τα πρόσθετα μέσα προσφυγής που τίθενται στη διάθεση των φυσικών προσώπων για την άσκηση των δικαιωμάτων τους, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ανησυχία ότι ο νέος μηχανισμός προσφυγής ενδέχεται να αποδειχθεί στην πράξη υπερβολικά σύνθετος και δύσχρηστος για τα φυσικά πρόσωπα στην ΕΕ και, επομένως, αναποτελεσματικός. Ως εκ τούτου, απαιτείται περαιτέρω αποσαφήνιση των διαφόρων διαδικασιών προσφυγής· ειδικότερα, εφόσον το επιθυμούν, οι αρχές προστασίας των δεδομένων της ΕΕ θα μπορούσαν να αποτελούν το φυσικό σημείο επαφής για τα φυσικά πρόσωπα της ΕΕ στις διάφορες διαδικασίες, οι οποίες θα έχουν τη δυνατότητα να ενεργούν για λογαριασμό τους.

Παρεκκλίσεις για λόγους εθνικής ασφάλειας

Όσον αφορά την πρόσβαση στα δεδομένα από τις δημόσιες αρχές, τόσο στην ΕΕ όσο και σε τρίτες χώρες, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει την ανάλυση των σχετικών θεμελιωδών δικαιωμάτων στην οποία προέβη στο έγγραφο εργασίας σχετικά με τη δικαιολόγηση των επεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων μέσω μέτρων παρακολούθησης κατά τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ευρωπαϊκές βασικές εγγυήσεις) (WP237).

Σημαντικό βήμα προόδου σε σχέση με την απόφαση για τον ασφαλή λιμένα αποτελεί το γεγονός ότι το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας εξετάζει πλέον εκτενώς την πιθανή πρόσβαση σε δεδομένα τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής για σκοπούς εθνικής ασφάλειας και επιβολής του νόμου. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει το σημαντικό αυτό βήμα προόδου καθώς και την αυξημένη διαφάνεια που παρέχει η κυβέρνηση των ΗΠΑ σχετικά με την εφαρμοστέα νομοθεσία στη συλλογή πληροφοριών ασφαλείας (παράρτημα VI).

Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι οι δηλώσεις του Γραφείου του Διευθυντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (ODNI) δεν αποκλείουν τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προερχόμενων από την ΕΕ μαζικά και

αδιακρίτως. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει την πάγια θέση της ότι η παρακολούθηση φυσικών προσώπων μαζικά και αδιακρίτως δεν μπορεί ποτέ να θεωρείται αναλογική και αυστηρά αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία, όπως απαιτείται στο πλαίσιο της προστασίας που παρέχουν τα εφαρμοστέα θεμελιώδη δικαιώματα. Επιπλέον, η συνολική εποπτεία όλων των προγραμμάτων παρακολούθησης είναι καθοριστικής σημασίας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι παρατηρείται μια τάση συλλογής ολοένα περισσότερων δεδομένων, μαζικά και αδιακρίτως, στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Λαμβανομένων υπόψη των ανησυχιών που εγείρει το γεγονός αυτό όσον αφορά τη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 προσβλέπει στις επικείμενες αποφάσεις του ΔΕΕ σε υποθέσεις που αφορούν τη συλλογή δεδομένων μαζικά και αδιακρίτως.

Όσον αφορά την προσφυγή, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 χαιρετίζει τη θέσπιση Διαμεσολαβητή ως νέου μηχανισμού προσφυγής. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποτελέσει σημαντική βελτίωση για τα δικαιώματα των φυσικών προσώπων στην ΕΕ όσον αφορά τις δραστηριότητες πληροφοριών ασφαλείας των ΗΠΑ. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ανησυχία ότι ο νέος αυτός θεσμός δεν διαθέτει επαρκή ανεξαρτησία και κατάλληλες εξουσίες ώστε να ασκήσει αποτελεσματικά τα καθήκοντά του και δεν διασφαλίζει ικανοποιητική προσφυγή σε περίπτωση διαφωνίας.

Κοινή επανεξέταση

Ο μηχανισμός ετήσιας κοινής επανεξέτασης που προβλέπεται στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη συνολική αξιοπιστία της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής και η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί θερμά την ευκαιρία που παρέχει ο μηχανισμός αυτός για επανεξέταση της απόφασης περί επάρκειας. Ως προς αυτό, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αντιλαμβάνεται ότι οι εθνικοί εκπρόσωποι της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 θα είναι σε θέση να συμμετάσχουν πλήρως στη διαδικασία επανεξέτασης, αλλά ζητεί να αποσαφηνιστούν οι ακριβείς ρυθμίσεις. Οι λεπτομέρειες (συμπεριλαμβανομένων της επακόλουθης έκθεσης, της δημοσιοποίησής της και των ενδεχόμενων συνεπειών, καθώς και της χρηματοδότησης) πρέπει να συμφωνηθούν πολύ πριν από την πρώτη επανεξέταση.

Συμπέρασμα

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει τις σημαντικές βελτιώσεις που παρέχει η ασπίδα προστασίας σε σύγκριση με την απόφαση για τον ασφαλή λιμένα που κατέστη ανίσχυρη. Λαμβανομένων υπόψη των ανησυχιών που διατυπώθηκαν και των διευκρινίσεων που ζητήθηκαν, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 καλεί την Επιτροπή να διασκεδάσει τις ανησυχίες αυτές, να προσδιορίσει κατάλληλες λύσεις και να παράσχει τις ζητηθείσες διευκρινίσεις προκειμένου να βελτιωθεί το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας και να διασφαλιστεί ότι η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής παρέχει όντως ουσιαστικά ισοδύναμη προστασία με εκείνη που παρέχει η ΕΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	3
ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	4
ΚΟΙΝΗ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ	5
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	9
1.1.1 ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 29	9
1.1.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΕΡΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	10
1.1.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΙΚΕΙΩΝ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	10
1.2 Το ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΕΡΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	11
1.2.1 ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 95/46/ΕΚ	12
1.2.2 ΈΛΛΕΙΨΗ ΣΑΦΗΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	12
1.2.3 ΚΟΙΝΗ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΟΛΗ	15
1.2.4 Το ΥΠΟ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΕ	16
2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΕΡΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	16
2.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	16
2.1.1 ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ	16
2.1.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΠΟΥ ΕΝΕΡΓΟΥΝ ΩΣ ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΕΣ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ)	17
2.1.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ	18
2.1.4 ΈΛΛΕΙΨΗ ΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	19
2.1.5 ΈΛΛΕΙΨΗ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΟΥΝ ΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Η ΘΙΓΟΥΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ	19
2.1.6 ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΓΙΑ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	20
2.2 ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	20
2.2.1 ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	20
2.2.2 ΕΠΙΛΟΓΗ	22
2.2.3 ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	23
2.2.4 ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ	27
2.2.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ, ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΦΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	30
2.2.6 ΠΡΟΣΦΥΓΗ, ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ (ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ)	31
2.2.7 ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	36
2.2.8 ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	39
2.2.9 ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	40
2.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	41
3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΕΡΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	41
3.1 ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΠΑ	41
3.2 ΕΓΓΥΗΣΗ Α – Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΝΑ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΣΑΦΕΙΣ, ΑΚΡΙΒΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ	43
3.2.1 ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 12333 ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 28	43

3.2.2 ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	45
3.2.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	46
3.3 ΕΓΓΥΗΣΗ Β – Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΩΝ ΝΟΜΙΜΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΙ	47
3.3.1 ΠΡΟΕΔΡΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 28	47
3.3.2 ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	48
3.3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	49
3.4 ΕΓΓΥΗΣΗ Γ – ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ	50
3.4.1. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ	50
3.4.2. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ	51
3.4.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	53
3.5 ΕΓΓΥΗΣΗ Δ – ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ	54
3.5.1 ΈΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ	54
3.5.1.1 ΑΠΑΙΤΗΣΗ ΕΝΝΟΜΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ	54
3.5.1.2 ΠΡΟΕΔΡΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 28	55
3.5.1.3 ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗ	55
3.5.2 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ	55
3.5.2.1 ΓΕΝΙΚΟΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΕΣ	55
3.5.2.2 ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	56
3.5.3 ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ	56
3.5.3.1 ΣΥΣΤΑΣΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ	56
3.5.3.2 Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ	58
3.5.3.3 Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ ΑΥΤΗ ΚΑΘΑΥΤΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΠΑΡΚΗΣ;	58
3.5.3.4 ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ	60
3.5.3.5 «ΈΝΝΟΜΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ» ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ	60
3.5.3.6 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ	62
3.5.3.7 ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΡΕΥΝΩΝ	62
3.5.3.8 ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ	63
3.5.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ	64
3.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΠΑ	65
<u>4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ</u>	<u>65</u>
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	65
4.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΕ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	66
4.2.1 Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΕ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΝΑ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΣΑΦΕΙΣ, ΑΚΡΙΒΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ	66
4.2.2 Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΩΝ ΝΟΜΙΜΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΙ	67
4.2.3 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ	69
4.2.4 ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ	69
4.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	71
<u>5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ</u>	<u>71</u>
5.1 ΤΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ	72
5.2 ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ	72

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε συνέχεια της απόφασης που εξέδωσε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΔΕΕ) στις 6 Οκτωβρίου 2015 στην υπόθεση Schrems¹, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 κάλεσε τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΕΕ) και τα λοιπά ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να ξεκινήσουν συζητήσεις με τις αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (εφεξής ΗΠΑ) για την εξεύρεση πολιτικών, νομικών και τεχνικών λύσεων οι οποίες θα επιτρέπουν τις διαβιβάσεις δεδομένων προς την επικράτεια των ΗΠΑ κατά τρόπο ώστε να γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Στις 2 Φεβρουαρίου 2016 ύστερα από περισσότερα από δύο έτη διαπραγματεύσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ (U.S. Department of Commerce, DoC) κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία σχετικά με ένα νέο πλαίσιο για τις διατλαντικές ανταλλαγές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για εμπορικούς σκοπούς: την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής ΕΕ-ΗΠΑ (εφεξής ασπίδα προστασίας), με σκοπό την αντικατάσταση των προηγούμενων αρχών ασφαλούς λιμένα των ΗΠΑ.

Στις 29 Φεβρουαρίου 2016 η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση², σχέδιο απόφασης περί επάρκειας και τα επισυναπτόμενα σε παράρτημα κείμενα τα οποία θα αποτελέσουν την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της οδηγίας 95/46/ΕΚ (εφεξής η οδηγία), η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αξιολόγησε τα εν λόγω έγγραφα προκειμένου να παράσχει την παρούσα γνώμη σχετικά με το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας που εκπόνησε η Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένων των υποκείμενων εγγράφων της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Κατά την αξιολόγησή της, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 διαίρεσε το έργο της σε δύο σκέλη: την αξιολόγηση του εμπορικού μέρους της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής και την ανάλυση των διασφαλίσεων που θεσπίστηκαν όσον αφορά τις παρεκκλίσεις από τις αρχές της ασπίδας προστασίας για σκοπούς εθνικής ασφάλειας, επιβολής του νόμου και προάσπισης του δημόσιου συμφέροντος.

Σε συνέχεια της απόφασης του ΔΕΕ στην υπόθεση Schrems, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 πραγματοποίησε αρκετές συναντήσεις με αντιπροσωπείες της κυβέρνησης των ΗΠΑ, εκπροσώπους οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών τόσο από την ΕΕ όσο και από τις ΗΠΑ και ακαδημαϊκούς, προκειμένου να εκπονήσει αξιολόγηση των συνεπειών της απόφασης στην υπόθεση Schrems. Κατά την αξιολόγηση της ασπίδας προστασίας, πραγματοποιήθηκαν περαιτέρω συναντήσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εκπροσώπους της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Στο πλαίσιο των συναντήσεων αυτών παρασχέθηκαν ορισμένες διευκρινίσεις, οι οποίες λήφθηκαν επίσης υπόψη στην παρούσα γνώμη. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι, στο παρόν στάδιο, οι εν λόγω διευκρινίσεις παραμένουν άτυπες και δεν μπορούν να θεωρηθούν αναπόσπαστο μέρος του σχεδίου απόφασης περί επάρκειας, καθώς δεν έχουν ακόμη διατυπωθεί εγγράφως.

¹ Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου 2015 στην υπόθεση C-362/14, *Maximilian Schrems κατά Data Protection Commissioner*, (εφεξής υπόθεση Schrems).

² COM(2016) 117 final, 29 Φεβρουαρίου 2016.

Παρόλα αυτά, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει ιδιαίτερος τη δέσμευση που ανέλαβε το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ κατά τις εν λόγω συναντήσεις να συνεργαστεί με τις αρχές προστασίας των δεδομένων των κρατών μελών της ΕΕ για την εφαρμογή της ασπίδας προστασίας και να παράσχει οδηγίες και νομική ερμηνεία σχετικά με την εφαρμογή της ασπίδας προστασίας, οι οποίες θα δημοσιευθούν στους δικτυακούς τόπους τους.

1.1 Γενικές παρατηρήσεις

1.1.1 Πεδίο της αξιολόγησης της ομάδας εργασίας του άρθρου 29

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έλαβε καταρχάς υπόψη το εφαρμοστέο πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής ΕΣΔΑ) που προστατεύει το δικαίωμα στην ιδιωτική και στην οικογενειακή ζωή καθώς και των άρθρων 7, 8 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής Χάρτης) που διαφυλάσσουν αντίστοιχα το δικαίωμα στην ιδιωτική και στην οικογενειακή ζωή, το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου. Έλαβε επίσης υπόψη τη σχετική νομολογία καθώς και τις απαιτήσεις της οδηγίας.

Το ΔΕΕ αποσαφήνισε περαιτέρω στην υπόθεση Schrems την απαίτηση να παρέχει η τρίτη χώρα ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας των δεδομένων. Το Δικαστήριο εξήγησε αφενός ότι οι διατάξεις της οδηγίας πρέπει να ερμηνεύονται «υπό το πρίσμα των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία κατοχυρώνονται από τον Χάρτη»³ και ιδίως των άρθρων 7 και 8, και επισήμανε αφετέρου ότι η διατύπωση «ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας» πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι «απαιτεί η τρίτη αυτή χώρα να διασφαλίζει, λόγω της εσωτερικής της νομοθεσίας ή των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει, επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών ουσιαστικά ισοδύναμο με αυτό που εξασφαλίζεται εντός της Ένωσης βάσει της οδηγίας 95/46 υπό το πρίσμα του Χάρτη»⁴. Για την προηγούμενη απόφαση για τον ασφαλή λιμένα, η συγκεκριμένη αξιολόγηση δεν είχε διενεργηθεί ποτέ με επαρκή βαθμό λεπτομέρειας. Επομένως, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αξιολόγησε το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας λαμβάνοντας υπόψη την απαίτηση ανάλυσης του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, το οποίο πρέπει να είναι *ουσιαστικά ισοδύναμο* με εκείνο που εξασφαλίζεται στην ΕΕ. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι η παρούσα γνώμη περιέχει τους βασικούς προβληματισμούς της, αλλά, δεδομένου του σύντομου χρονικού διαστήματος που έχει μεσολαβήσει από τη δημοσίευση του σχεδίου απόφασης περί επάρκειας, ενδέχεται να εντοπισθούν περαιτέρω ζητήματα αργότερα.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει ότι, το ΔΕΕ, ορίζοντας τον όρο «ικανοποιητικό», ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο 25 παράγραφος 6 της οδηγίας, ως «ουσιαστικά ισοδύναμο», προσδιόρισε περαιτέρω την επάρκεια στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Schrems. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι ο όρος «ικανοποιητικό επίπεδο

³ Απόφαση Schrems, σκέψη 38.

⁴ Απόφαση Schrems, σκέψη 73.

προστασίας», παρότι δεν απαιτεί από την τρίτη χώρα να εξασφαλίζει το ίδιο ακριβώς επίπεδο προστασίας με αυτό που παρέχει η έννομη τάξη της Ένωσης, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι «απαιτεί η τρίτη αυτή χώρα να διασφαλίζει, λόγω της εσωτερικής της νομοθεσίας ή των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει, επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών *ουσιαστικά ισοδύναμο* με αυτό που εξασφαλίζεται εντός της Ένωσης βάσει της οδηγίας 95/46 υπό το πρίσμα του Χάρτη.

1.1.2 Αξιολόγηση του εμπορικού μέρους του σχεδίου απόφασης περί επάρκειας

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει ήδη αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζει τις βασικές αρχές της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων σε διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες στο έγγραφο εργασίας 12 με τίτλο «Διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες: Εφαρμογή των άρθρων 25 και 26 της οδηγίας της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων»⁵. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 προσπάθησε να βρει τις ισοδύναμες διασφαλίσεις οι οποίες εγγυώνται επίπεδο προστασίας ισοδύναμο με εκείνο των αρχών που εγγυάται η οδηγία, ιδίως όσον αφορά τον περιορισμό του σκοπού, την ποιότητα και την αναλογικότητα των δεδομένων, τη διαφάνεια, την ασφάλεια, τα δικαιώματα πρόσβασης, διόρθωσης και αντίταξης, τη διατήρηση των δεδομένων και τους περιορισμούς των περαιτέρω διαβιβάσεων. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 χρησιμοποίησε παρόμοια μέθοδο στις γνώμες που εξέδωσε κατά την αξιολόγηση της αρχικής απόφασης περί επάρκειας των αρχών για τον ασφαλή λιμένα⁶ καθώς και στις συστάσεις που διατύπωσε στην επιστολή της προς την πρώην Αντιπρόεδρο της Επιτροπής και Επίτροπο της ΕΕ αρμόδια για θέματα δικαιοσύνης Viviane Reding, η οποία δημοσιεύθηκε στις 10 Απριλίου 2014⁷.

1.1.3 Αξιολόγηση των παρεκκλίσεων για την πρόσβαση των δημόσιων αρχών και των οικείων διασφαλίσεων

Η αξιολόγηση των παρεκκλίσεων για την πρόσβαση των δημόσιων αρχών σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία καλύπτονται από την ασπίδα προστασίας είναι σύνθετη, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της αυξημένης ευαισθητοποίησης των αρχών προστασίας των δεδομένων και του ευρύτερου κοινού όσον αφορά τα προγράμματα παρακολούθησης των ΗΠΑ μετά τις αποκαλύψεις Snowden. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει και επικροτεί τις προσπάθειες της κυβέρνησης των ΗΠΑ να βελτιώσει τη διαφάνεια των προγραμμάτων παρακολούθησης, καθώς και την προθυμία της να συμπεριλάβει πρόσθετες διασφαλίσεις στην ασπίδα προστασίας. Ταυτόχρονα, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι κάθε επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων πρέπει να μπορεί να δικαιολογηθεί σε μια δημοκρατική κοινωνία. Το ΔΕΕ επέκρινε το γεγονός ότι η απόφαση για τον ασφαλή λιμένα δεν περιελάμβανε καμία διαπίστωση σχετικά με την ύπαρξη, στις Ηνωμένες Πολιτείες, κρατικών κανόνων για τον περιορισμό τυχόν επεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων. Επίσης, η

⁵ Εκδόθηκε από την ομάδα εργασίας του άρθρου 29 στις 24 Ιουλίου 1998, βλέπε ειδικότερα σελίδα 6.

⁶ Βλέπε WP62, WP32, WP27, WP23, WP21, WP19, WP15 και WP7.

⁷ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/other-document/files/2014/20140410_wp29_to_ec_on_sh_recommendations.pdf

απόφαση δεν αναφέρεται στην ύπαρξη αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας κατά τέτοιων επεμβάσεων.⁸

Επομένως, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 ανέλυσε το ισχύον νομικό πλαίσιο των ΗΠΑ και τις πρακτικές των υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ, οι οποίες περιγράφονται στα παραρτήματα του σχεδίου απόφασης, καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπουν οποιαδήποτε επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων, όπως προστατεύονται βάσει του ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου.

Προκειμένου να αξιολογηθεί αν οποιαδήποτε επέμβαση θα μπορούσε να δικαιολογηθεί σε μια δημοκρατική κοινωνία, η αξιολόγηση διενεργήθηκε λαμβανομένης υπόψη της ευρωπαϊκής νομολογίας για τα θεμελιώδη δικαιώματα, η οποία θεσπίζει τέσσερις βασικές εγγυήσεις⁹ για τις δραστηριότητες πληροφοριών ασφαλείας:

- A. η επεξεργασία πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τον νόμο και να βασίζεται σε σαφείς, ακριβείς και προσβάσιμους κανόνες: αυτό σημαίνει ότι ένα εύλογα ενημερωμένο πρόσωπο θα πρέπει να είναι σε θέση να προβλέψει τι μπορεί να συμβεί στα δεδομένα που το αφορούν κατά τη διαβίβασή τους·
- B. η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα όσον αφορά τους επιδιωκόμενους θεμιτούς στόχους πρέπει να αποδεικνύονται: πρέπει να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ, αφενός, του σκοπού για τον οποίο συλλέγονται τα δεδομένα και για τον οποίο αποκτάται πρόσβαση στα δεδομένα και, αφετέρου, των δικαιωμάτων του φυσικού προσώπου·
- Γ. θα πρέπει να υφίσταται ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας, ο οποίος να είναι τόσο αποτελεσματικός όσο και αμερόληπτος: αυτός μπορεί να είναι δικαστής ή άλλο ανεξάρτητο όργανο, εφόσον διαθέτει επαρκή ικανότητα να διενεργεί τους απαιτούμενους ελέγχους·
- Δ. το φυσικό πρόσωπο πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικά μέσα προσφυγής: κάθε πρόσωπο θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να προασπίσει τα δικαιώματά του ενώπιον ανεξάρτητου οργάνου.

1.2 Το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει καταρχάς το γεγονός ότι μπορεί να δρομολογηθεί νέα διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας σε χρονικό διάστημα μικρότερο από έξι μήνες από την έκδοση της απόφασης του ΔΕΕ με την οποία κατέστη ανίσχυρη η απόφαση για τον ασφαλή λιμένα. Δεδομένης της ποσότητας δεδομένων που διαβιβάζονται σε καθημερινή βάση μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ, γεγονός το οποίο η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει ως στοιχείο ζωτικής σημασίας για την οικονομία και των δύο πλευρών του Ατλαντικού, απαιτείται νομική σαφήνεια σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο.

⁸ Απόφαση Schrems, σκέψεις 87, 88.

⁹ Οι ευρωπαϊκές βασικές εγγυήσεις βασίζονται στη νομολογία του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ και παρατίθενται αναλυτικότερα στο έγγραφο εργασίας WP237 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, το οποίο δημοσιεύθηκε στις 13 Απριλίου 2016.

Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας που δημοσίευσε η Επιτροπή δεν περιέχει συνολική αξιολόγηση του εθνικού δικαίου και των διεθνών δεσμεύσεων των ΗΠΑ με τη μορφή έκθεσης σχετικά με την επάρκεια, κατά την πάγια πρακτική του παρελθόντος σε παρόμοιες διαδικασίες και σύμφωνα με το άρθρο 25 της οδηγίας. Το γεγονός αυτό εμπόδισε την ομάδα εργασίας του άρθρου 29 να διενεργήσει διεξοδική ανάλυση του νομικού πλαισίου εντός του οποίου θα εφαρμοστεί η ασπίδα προστασίας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει, για παράδειγμα, ότι το τρέχον σχέδιο απόφασης περί επάρκειας δεν περιλαμβάνει διαπιστώσεις σχετικά με τη νομοθεσία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων που ισχύει στις ΗΠΑ, τόσο σε ομοσπονδιακό όσο και σε πολιτειακό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της τομεακής νομοθεσίας, ούτε σχετικά με τη νομοθεσία που επιτρέπει μορφές δημόσιας πρόσβασης οι οποίες δεν σχετίζονται με παρακολούθηση. Επιπλέον, δεν προσδιορίζεται η σχέση μεταξύ διαβιβάσεων δεδομένων στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας και στο πλαίσιο άλλων υφιστάμενων διαπιστώσεων επάρκειας, όπως αυτής που αφορά τη συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ για τους φακέλους στοιχείων επιβατών (PNR) και τη συμφωνία για το πρόγραμμα παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (TFTP).

1.2.1 Πεδίο εφαρμογής του πλαισίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και ιδίως των αρχών της οδηγίας 95/46/ΕΚ

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει ότι βάσει του νομικού πλαισίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, και ειδικότερα βάσει της οδηγίας (άρθρο 4 παράγραφος 1), η νομοθεσία των κρατών μελών εφαρμόζεται όχι μόνον στις επεξεργασίες που πραγματοποιούνται από υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων εγκατεστημένους στην επικράτειά τους, αλλά και όταν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων (παρότι δεν είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ) κάνουν χρήση εξοπλισμού ο οποίος βρίσκεται στο έδαφος της ΕΕ, κυρίως για τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, η νομοθεσία των κρατών μελών της ΕΕ εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία η οποία διενεργείται πριν από τη διαβίβαση στις ΗΠΑ, είτε στο πλαίσιο δραστηριοτήτων οργανισμού εγκατεστημένου στην ΕΕ είτε μέσω της χρήσης εξοπλισμού ο οποίος βρίσκεται στην ΕΕ και χρησιμοποιείται από οργανισμό ο οποίος δεν είναι εγκατεστημένος στην ΕΕ. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 ζητεί να καταστεί αυτό σαφές στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας.

Θα πρέπει να είναι σαφές ότι οι Αρχές της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής θα εφαρμόζονται από τη στιγμή που πραγματοποιείται η διαβίβαση των δεδομένων. Επιπλέον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει ότι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων που είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ και διαβιβάζουν δεδομένα σε εκτελούντα την επεξεργασία στις ΗΠΑ εξακολουθούν να υπόκεινται στο δίκαιο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων.

1.2.2 Έλλειψη σαφήνειας των εγγράφων της ασπίδας προστασίας

Το γεγονός ότι οι αρχές και οι εγγυήσεις που παρέχει η ασπίδα προστασίας παρατίθενται τόσο στην απόφαση περί επάρκειας όσο και στα παραρτήματά της δυσχεραίνει την αναζήτηση των πληροφοριών και ενίοτε δημιουργεί ανακολουθίες. Αυτό συμβάλλει στη

συνολική έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά το νέο πλαίσιο ενώ παράλληλα δυσχεραίνει την προσβασιμότητα για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, τους οργανισμούς και τις αρχές προστασίας των δεδομένων. Ομοίως, η χρησιμοποιούμενη γλώσσα στερείται σαφήνειας. Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 καλεί την Επιτροπή να αποκαταστήσει τη σαφήνεια και την κατανόηση και για τις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εισηγείται την προσθήκη χωριστού παραρτήματος το οποίο θα παρέχει τους ορισμούς βασικών όρων που χρησιμοποιούνται στα έγγραφα της ασπίδας προστασίας. Η κοινή και σαφής κατανόηση των υποχρεώσεων που επιβάλλει η απόφαση περί επάρκειας της ασπίδας προστασίας είναι καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματική λειτουργία της και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού και, για τον λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ανησυχία ότι, λόγω των πολλών διασταυρούμενων παραπομπών και των μη εναρμονισμένων διατυπώσεων καθώς και της πολυπλοκότητας των εγγράφων του πλαισίου, θα υπάρξουν δυσκολίες όσον αφορά τη συνέπεια, την κατανόηση και τη σαφήνεια της εφαρμογής της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

Ακόμη πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι στα έγγραφα της ασπίδας προστασίας γίνεται χρήση ορολογίας η οποία δεν είναι συνεπής με το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται γενικά στην ΕΕ σε σχέση με την προστασία δεδομένων. Αυτό δεν συνιστά απαραίτητως πρόβλημα, υπό την προϋπόθεση ότι είναι σαφές ποια είναι η αντίστοιχη ορολογία στο πλαίσιο του δικαίου της ΕΕ (και του δικαίου των ΗΠΑ). Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει μετά λύπης ότι αυτό δεν συμβαίνει, ούτε στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας. Για παράδειγμα, η λέξη «πρόσβαση» χρησιμοποιείται στο κεφάλαιο 3 του σχεδίου απόφασης περί επάρκειας κατά τρόπο που υποδηλώνει τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και όχι την παροχή σε κάποιον του δικαιώματος να δει δεδομένα τα οποία έχουν ήδη συλλεχθεί. Η πρόσβαση στα δεδομένα από τις εταιρείες και το δικαίωμα πρόσβασης των φυσικών προσώπων είναι δύο χωριστές έννοιες οι οποίες δεν θα πρέπει να συγχέονται.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι η ορολογία θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιείται με συνέπεια σε όλα τα έγγραφα, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου απόφασης περί επάρκειας. Αυτό δεν συμβαίνει επί του παρόντος, για παράδειγμα, όσον αφορά τις έννοιες της «επεξεργασίας» και των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Και για τις δύο παρέχεται άρτιος ορισμός καταρχήν στο παράρτημα II, αλλά δεν χρησιμοποιούνται με συνέπεια σε όλα τα έγγραφα, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κενά στην προστασία^{10,11}.

¹⁰ Σε μερικές ρήτρες απαριθμούνται απλώς ορισμένα είδη επεξεργασιών δεδομένων αντί να χρησιμοποιείται ο όρος «επεξεργασία». Αυτό συνεπάγεται κενά στην προστασία. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τη διατύπωση του παραρτήματος II τμήμα III παράγραφος 6 στοιχείο στ), οι Αρχές της ασπίδας προστασίας θα εφαρμόζονται μόνον όταν ο οργανισμός «αποθηκεύει, χρησιμοποιεί ή κοινολογεί» τα δεδομένα που λαμβάνει (δηλαδή όχι για άλλες πράξεις οι οποίες καλύπτονται από τον όρο «επεξεργασία», όπως συλλογή, καταχώριση, τροποποίηση, ανάκτηση, αναζήτηση πληροφοριών, διαγραφή). Η ασφάλεια των δεδομένων θα επιβάλλεται μόνο για «τη δημιουργία, τη διατήρηση, τη χρήση ή τη διάδοση» πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 4). Ο ορισμός των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα περιορίζεται επίσης σε δεδομένα που «λαμβάνονται» και «καταγράφονται». Ως περαιτέρω παράδειγμα

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει το γεγονός ότι οι ορισμοί μερικών από τους όρους που χρησιμοποιούνται συμπεριλήφθηκαν στα έγγραφα που συνιστούν την ασπίδα προστασίας. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει για αρκετούς άλλους βασικούς όρους, όπως «αντιπρόσωπος» ή «εκτελών την επεξεργασία», «κωδικοποιημένα δεδομένα», «ανωνυμοποιημένα δεδομένα» και «ιδιώτης από την ΕΕ», για τους οποίους είναι αναγκαίο, κατά την άποψη της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, να δοθεί σαφής ορισμός επί του οποίου θα συμφωνήσουν τόσο οι ΗΠΑ όσο και η ΕΕ, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο σύγχυσης σε μεταγενέστερο στάδιο τόσο για τους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων όσο και για τους εκτελούντες την επεξεργασία που χρησιμοποιούν την ασπίδα προστασίας, για τις εποπτικές αρχές και για το ευρύτερο κοινό. Μια απλή λύση θα ήταν η προσθήκη γλωσσαρίου όρων στις συχνές ερωτήσεις της ασπίδας προστασίας.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει επίσης τους νόμιμους λόγους για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων στη συμπληρωματική αρχή 1 (παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 1), στις περιπτώσεις στις οποίες ένας οργανισμός δεν υποχρεούται να εξασφαλίσει ρητή συγκατάθεση (οικειοθελής συμμετοχή). Η συμπληρωματική αρχή 1 μπορεί να θεωρηθεί ότι αναλύει τους νόμιμους λόγους για τη συλλογή δεδομένων στην ΕΕ, καθώς ο κατάλογος είναι παρόμοιος με εκείνον που περιλαμβάνεται στο άρθρο 8 της οδηγίας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι κάθε επεξεργασία (συμπεριλαμβανομένων της συλλογής και της διαβίβασης) ευαίσθητων δεδομένων που διέπονται από το δίκαιο της ΕΕ πρέπει να πραγματοποιείται για νόμιμους λόγους σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας. Δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι η ασπίδα προστασίας παρέχει εναλλακτικούς λόγους για τέτοιου είδους επεξεργασία. Για παράδειγμα, κατά την άποψη της

αναφέρεται ότι η αρχή της κοινοποίησης [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο iv)] προβλέπει ότι ο πιστοποιημένος οργανισμός οφείλει να ενημερώνει τα φυσικά πρόσωπα σχετικά με τους σκοπούς για τους οποίους «συλλέγει και χρησιμοποιεί» τα δεδομένα που τα αφορούν. Στο παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 9 στοιχείο α) σημείο 11) γίνεται μνεία μόνο σε δεδομένα τα οποία αποτελούν αντικείμενο «διαβίβασης» ή «πρόσβασης». Ακόμη και αν προκύπτει ότι στις περισσότερες από τις περιπτώσεις αυτές η πρόθεση δεν είναι να περιοριστεί το πεδίο εφαρμογής των Αρχών ή να δημιουργηθούν κενά στην προστασία, η ασυνεπής ορολογία ενέχει τον κίνδυνο δημιουργίας τέτοιων κενών. Καθώς ο όρος «επεξεργασία» ορίζεται στις Αρχές, είναι καθοριστικής σημασίας η με συνεπή τρόπο χρήση του προκειμένου να αποφευχθούν τα κενά που έχουν τώρα δημιουργηθεί. Διαφορετικά θα υπάρχει πολύ μεγάλο περιθώριο για θεωρητικά μη σκοπούμενη ερμηνεία, το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε παρερμηνεία της διατύπωσης της απόφασης.

¹¹ Ο ορισμός των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» που περιλαμβάνεται στο παράρτημα II τμήμα I παράγραφος 8 στοιχείο α) αναφέρεται σε «δεδομένα τα οποία αφορούν ένα πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί». Ωστόσο, στη συμπληρωματική αρχή αναφέρεται ότι, σε σχέση με τα δεδομένα ανθρώπινου δυναμικού, οι Αρχές εφαρμόζονται μόνον σε περίπτωση «διαβίβασης ή πρόσβασης που αφορά εξατομικευμένα αρχεία». Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι αυτό δημιουργεί δυνατότητα επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τρόπο που δεν συνάδει με τις αρχές του δικαίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων ή με τον γενικό ορισμό των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα βάσει της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

ομάδας εργασίας του άρθρου 29, ένας οργανισμός των ΗΠΑ δεν μπορεί να συλλέγει δεδομένα που διέπονται από το δίκαιο της ΕΕ βάσει του εργατικού δικαίου των ΗΠΑ [βλέπε παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο ν)]. Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι κάθε ερμηνεία της συμπληρωματικής αρχής 1 μπορεί να οδηγήσει μόνον στην εφαρμογή της σε ευαίσθητα δεδομένα που έχουν ήδη διαβιβασθεί, αφού συνελέγησαν στην ΕΕ για τους νόμιμους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 8 της οδηγίας.

Τέλος, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει την έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά το ερώτημα ποιος μπορεί να θεωρηθεί ιδιώτης από την ΕΕ και να επωφελείται, επομένως, από την προστασία που παρέχει η ασπίδα προστασίας: όλοι οι πολίτες της ΕΕ ή όλα τα πρόσωπα που διαμένουν στην ΕΕ. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία σε σχέση με το δικαίωμα προσφυγής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στον μηχανισμό του Διαμεσολαβητή. Επιπλέον, στην απόφαση περί επάρκειας θα πρέπει να εξεταστεί σε ποιον βαθμό η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής θα εφαρμόζεται επίσης σε πολίτες / κατοίκους των χωρών του ΕΟΧ και της Ελβετίας, οι οποίοι προηγουμένως καλύπτονταν από το σύστημα του ασφαλούς λιμένα.

1.2.3 Κοινή επανεξέταση και αναστολή

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η κυβέρνηση των ΗΠΑ συμφώνησαν να επανεξετάζουν ανά τακτά χρονικά διαστήματα την πρακτική εφαρμογή της ασπίδας προστασίας. Η κοινή αυτή επανεξέταση αποτελεί πρακτική η οποία εφαρμόζεται εδώ και χρόνια στην κοινότητα προστασίας των δεδομένων της ΕΕ, ιδιαίτερα σε σχέση με τις συμφωνίες για την ανταλλαγή δεδομένων PNR με τρίτες χώρες και τη συμφωνία TFTP. Επιπλέον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει το γεγονός ότι στις κοινές αυτές επανεξετάσεις μπορεί να λαμβάνει μέρος απεριόριστος αριθμός εκπροσώπων των αρχών προστασίας των δεδομένων.

Δεδομένης της πείρας της από κοινές επανεξετάσεις των τελευταίων ετών, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιθυμεί να καταστήσει σαφές ότι αναμένει η κοινή επανεξέταση της ασπίδας προστασίας να είναι εκτενέστερη από τις κοινές επανεξετάσεις των συμφωνιών PNR και TFTP. Ειδικότερα, επιθυμεί η κοινή επανεξέταση να μην περιλαμβάνει μόνον συναντήσεις με εκπροσώπους υπηρεσιών, οργανισμών και επιχειρήσεων των ΗΠΑ, αλλά και επιτόπιες επαληθεύσεις ορισμένων στοιχείων της ασπίδας προστασίας. Οι εκπρόσωποι των ΑΠΔ στην κοινή επανεξέταση θα πρέπει να μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις για τέτοιες επιτόπιες επαληθεύσεις.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι η κοινή επανεξέταση απαιτεί από κοινού αξιολόγηση των διαπιστώσεων. Έως σήμερα, τα αποτελέσματα κοινών επανεξετάσεων παρουσιάζονταν σε έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής, για το οποίο δεν απαιτούνταν η έγκριση μελών της ομάδας κοινής επανεξέτασης που δεν είναι μέλη της Επιτροπής. Για την κοινή επανεξέταση της ασπίδας προστασίας, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θα επιθυμούσε να αποτελεί η έκθεση διαπιστώσεων ένα πραγματικά κοινό προϊόν. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημοσίευσης χωριστής έκθεσης των ΑΠΔ σχετικά με την κοινή επανεξέταση.

Τέλος, όσον αφορά την κοινή επανεξέταση, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει την υπόσχεση της Επιτροπής ότι τα έξοδα που πραγματοποιούν οι εκπρόσωποι της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 κατά τις κοινές επανεξετάσεις θα επιστρέφονται από την Επιτροπή. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θεωρεί ότι αυτό θα ισχύσει επίσης για την κοινή επανεξέταση της ασπίδας προστασίας, σε κάθε περίπτωση για εύλογο αριθμό εκπροσώπων ΑΠΔ.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά να συμφωνηθούν μεταξύ της Επιτροπής, της κυβέρνησης των ΗΠΑ και της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 και να διατυπωθούν γραπτώς, το αργότερο τρεις μήνες πριν από τη διενέργεια της πρώτης κοινής επανεξέτασης της ασπίδας προστασίας, οι ρυθμίσεις της κοινής επανεξέτασης.

1.2.4 Το υπό αναθεώρηση νομικό πλαίσιο της ΕΕ

Η απόφαση περί της επάρκειας της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής είναι η πρώτη απόφαση περί επάρκειας που καταρτίζεται μετά τη συμφωνία επί της αρχής επί του κειμένου του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 διαπίστωσε ότι η ασπίδα προστασίας δεν αντικατοπτρίζει ως έχει τη μελλοντική κατάσταση. Για παράδειγμα, σημαντικές νέες έννοιες, όπως το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων και οι πρόσθετες υποχρεώσεις των υπευθύνων επεξεργασίας δεδομένων, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων και συμμόρφωσης με τις αρχές της προστασίας της ιδιωτικής ζωής ήδη από τον σχεδιασμό και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής εξ ορισμού, δεν έχουν συμπεριληφθεί στην ασπίδα προστασίας. Επομένως, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιθυμεί να εισηγηθεί την επανεξέταση της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής, όπως και κάθε υφιστάμενης απόφασης περί επάρκειας, σύντομα μετά την έναρξη εφαρμογής του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ). Θα εκτιμηθεί ιδιαίτερα η προσθήκη ρητής αναφοράς σχετικά με τη συγκεκριμένη διαδικασία επανεξέτασης στην τελική απόφαση περί επάρκειας.

2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΕΡΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

2.1 Γενικές παρατηρήσεις

2.1.1 Βελτιώσεις

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει τις βελτιώσεις που επέφεραν η ασπίδα προστασίας και η βούληση των διαπραγματευτών να προσπαθήσουν να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες των αρχών του ασφαλούς λιμένα τις οποίες είχε επισημάνει η ομάδα εργασίας. Ειδικότερα, σε σύγκριση με τον ασφαλή λιμένα, παρατηρούνται βελτιώσεις στα ακόλουθα στοιχεία: εισαγωγή μερικών βασικών ορισμών, όπως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα», «επεξεργασία» και «υπεύθυνος επεξεργασίας», θέσπιση μηχανισμών για τη διασφάλιση της εποπτείας του καταλόγου της ασπίδας προστασίας και θέσπιση υποχρεωτικών πλέον εξωτερικών ή εσωτερικών ελέγχων της συμμόρφωσης. Βελτιώσεις παρατηρούνται επίσης

στην αρχή της πρόσβασης, και η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι τα δικαιώματα διόρθωσης και διαγραφής παρέχονται πλέον όταν τα δεδομένα χρησιμοποιούνται κατά τρόπο που αντιβαίνει στις Αρχές της ασπίδας προστασίας. Επιπλέον, καθίσταται πλέον σαφές ότι το φυσικό πρόσωπο πρέπει να λαμβάνει τόσο επιβεβαίωση της επεξεργασίας των δεδομένων που το αφορούν όσο και κοινοποίηση των δεδομένων που το αφορούν και που υποβάλλονται σε επεξεργασία.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει επίσης την ενίσχυση των νομικών εγγυήσεων όταν πραγματοποιούνται περαιτέρω διαβιβάσεις και τις δεσμεύσεις του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ και της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Εμπορίου (Federal Trade Commission, FTC) περί μέριμνας για την επιβολή των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην ασπίδα προστασίας.

2.1.2 Εφαρμογή της ασπίδας προστασίας σε οργανισμούς που ενεργούν ως εκτελούντες την επεξεργασία (αντιπρόσωποι)

Δυστυχώς, παραμένει ασαφής η έκταση στην οποία οι Αρχές της ασπίδας προστασίας εφαρμόζονται σε πιστοποιημένους οργανισμούς που λαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από την ΕΕ απλώς για σκοπούς επεξεργασίας (αναφέρονται ως «αντιπρόσωποι» ή «εκτελούντες την επεξεργασία»). Παρότι στις διατάξεις του παραρτήματος II τμήμα III παράγραφος 10 στοιχείο α) γίνεται όντως μνεία των διαβιβάσεων δεδομένων σε πιστοποιημένους οργανισμούς για τέτοιους σκοπούς –αναφέροντας δηλαδή την απαίτηση σύναψης σύμβασης– δεν περιλαμβάνεται καμία αναφορά στον τρόπο εφαρμογής των Αρχών της ασπίδας προστασίας σε εκτελούντες την επεξεργασία (αντιπροσώπους). Αυτό δημιουργεί αβεβαιότητα τόσο για τους πιστοποιημένους οργανισμούς των ΗΠΑ που λαμβάνουν δεδομένα για σκοπούς επεξεργασίας όσο και για τις εταιρείες της ΕΕ που πραγματοποιούν διαβιβάσεις δεδομένων σε πιστοποιημένους οργανισμούς οι οποίοι ενεργούν ως εκτελούντες την επεξεργασία, καθώς και για τα φυσικά πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία. Ως εκ τούτου, θα είναι δύσκολο να προσδιορισθούν τα καθήκοντα που αφορούν πραγματικά τους οργανισμούς της ασπίδας προστασίας οι οποίοι επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που λαμβάνουν από την ΕΕ υπό την ιδιότητά τους ως εκτελούντων την επεξεργασία. Επομένως, απαιτείται αναμφίβολα αποσαφήνιση του σημείου αυτού.

Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι πολλές από τις υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στις Αρχές δεν είναι κατάλληλες για εκτελούντες την επεξεργασία, δεδομένου ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων είναι εκείνος που καθορίζει πάντοτε τους σκοπούς και τα μέσα επεξεργασίας των δεδομένων [πρβλ. τον ορισμό του «υπευθύνου επεξεργασίας» στο παράρτημα II τμήμα I παράγραφος 8 στοιχείο γ)]. Για τον λόγο αυτό, ορισμένες υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στις Αρχές, εάν εφαρμοσθούν σε οργανισμό που ενεργεί ως αντιπρόσωπος, ενδέχεται να αντιβαίνουν στη σύμβαση για την επεξεργασία δεδομένων που απαιτείται βάσει του δικαίου της ΕΕ [σύμβαση η οποία αναφέρεται στο παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 10 στοιχείο α)]. Για παράδειγμα, η σύμβαση για την επεξεργασία δεδομένων εν γένει δεν επιτρέπει στον εκτελούντα την επεξεργασία των δεδομένων (αντιπρόσωπο) να προβαίνει σε περαιτέρω διαβίβαση δεδομένων σε τρίτο υπεύθυνο επεξεργασίας, ακόμη και

υπό τις περιστάσεις που αναφέρονται στο παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α). Περαιτέρω διαβιβάσεις σε τρίτους αντιπροσώπους θα πρέπει να επιτρέπονται μόνον κατόπιν προηγούμενης έγκρισης του υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων. Επιπλέον, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του δικαίου της ΕΕ, ο εκτελών την επεξεργασία (αντιπρόσωπος) δεν θα είναι σε θέση να παρέχει σε φυσικά πρόσωπα πλήρη κοινοποίηση, όπως απαιτείται βάσει της αρχής της κοινοποίησης (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 1), για παράδειγμα επειδή ο εν λόγω οργανισμός δεν καθορίζει τους σκοπούς της επεξεργασίας.

Είναι, επομένως, καθοριστικής σημασίας να αποσαφηνιστεί στις Αρχές ότι, σε περίπτωση τέτοιου είδους αντίθεσης, θα υπερισχύουν οι διατάξεις της σύμβασης για την επεξεργασία δεδομένων και κυρίως οι οδηγίες του οργανισμού που διαβιβάζει τα δεδομένα εκτός της ΕΕ. Χωρίς την αποσαφήνιση αυτή, οι Αρχές θα μπορούσαν να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν κατά τρόπο που παρέχει υπερβολική δυνατότητα ελέγχου στον αντιπρόσωπο της ασπίδας προστασίας και αυτό θα ενείχε τον κίνδυνο παράβασης από τον εξαγωγέα δεδομένων της ΕΕ των υποχρεώσεων του ως υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων βάσει του δικαίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων στο οποίο υπόκειται όταν διαβιβάζει δεδομένα σε οργανισμό της ασπίδας προστασίας που ενεργεί ως αντιπρόσωπος. Αυτή η έλλειψη σαφήνειας δίνει επίσης την εντύπωση ότι ο εκτελών την επεξεργασία δύναται να χρησιμοποιήσει εκ νέου τα δεδομένα κατά βούληση.

Επιπλέον, θα πρέπει να προβλεφθούν ειδικοί κανόνες για την περίπτωση που ένας οργανισμός ενεργεί ως εκτελών την επεξεργασία των δεδομένων (αντιπρόσωπος), προκειμένου να διασφαλίζεται ότι ο συγκεκριμένος οργανισμός ακολουθεί τις οδηγίες του υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων. Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι οργανισμοί των ΗΠΑ που λαμβάνουν δεδομένα απλώς για σκοπούς επεξεργασίας δεν δύνανται να αποφασίσουν να προβούν σε επεξεργασία των δεδομένων για ίδιο λογαριασμό. Απουσία ειδικών κανόνων που εφαρμόζονται στους οργανισμούς που ενεργούν ως εκτελούντες την επεξεργασία, είναι δύσκολο να καθοριστούν οι κανόνες ως προς τους οποίους θα μπορεί να αυτοπιστοποιείται ο εκτελών την επεξεργασία (αντιπρόσωπος).

2.1.3 Περιορισμοί του καθήκοντος τήρησης των Αρχών

Στο παράρτημα II τμήμα I παράγραφος 5 προβλέπονται, μεταξύ άλλων, εξαιρέσεις από τις Αρχές όταν δεδομένα που καλύπτονται από την ασπίδα προστασίας χρησιμοποιούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας¹², δημόσιου συμφέροντος, επιβολής του νόμου ή βάσει νομοθετικών, κυβερνητικών ή νομολογιακών διατάξεων οι οποίες δημιουργούν αντίθετες υποχρεώσεις ή ρητές εξουσιοδοτήσεις. Χωρίς πλήρη γνώση του δικαίου των ΗΠΑ, τόσο σε ομοσπονδιακό όσο και σε πολιτειακό επίπεδο, είναι δύσκολο για την ομάδα εργασίας του άρθρου 29 να εκτιμήσει το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω εξαίρεσης και να εξετάσει κατά πόσον οι περιορισμοί αυτοί μπορούν να δικαιολογηθούν σε μια δημοκρατική κοινωνία. Είναι πολύ σημαντικό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει επίσης στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας ανάλυση του επιπέδου προστασίας στις περιπτώσεις εφαρμογής των εν λόγω εξαιρέσεων. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει για την

¹² Βλέπε κεφάλαιο 3 για περισσότερες παρατηρήσεις σχετικά με τη χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που καλύπτονται από την ασπίδα προστασίας για σκοπούς εθνικής ασφάλειας και κεφάλαιο 4 για σκοπούς επιβολής του νόμου.

ενημέρωση της ΕΕ σχετικά με κάθε νομοθετική ή κυβερνητική διάταξη η οποία θα επηρεάσει την τήρηση των Αρχών, είτε αυτή ισχύει επί του παρόντος είτε κατά τη θέση σε ισχύ στις ΗΠΑ νέων νόμων ή κανονισμών.

2.1.4 Έλλειψη αρχής περιορισμού της διατήρησης των δεδομένων

Η αρχή του περιορισμού της διατήρησης των δεδομένων [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της οδηγίας] αποτελεί θεμελιώδη αρχή του δικαίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και προβλέπει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να διατηρούνται μόνο κατά τη διάρκεια περιόδου που δεν υπερβαίνει την απαιτούμενη για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεχθεί ή για τους οποίους αργότερα υφίστανται επεξεργασία.

Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν μπορεί να εντοπίσει στα έγγραφα που αποτελούν την ασπίδα προστασίας καμία αναφορά στην αναγκαιότητα της διασφάλισης της διαγραφής των δεδομένων από τους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων μόλις ο σκοπός για τον οποίο συνελέγησαν ή υποβλήθηκαν σε περαιτέρω επεξεργασία καταστεί παρωχημένος. Επομένως, φαίνεται ότι οι Αρχές δεν επιβάλλουν στους πιστοποιημένους οργανισμούς περιορισμό στην περίοδο διατήρησης των δεδομένων ανάλογο με εκείνο που επιβάλλει η αρχή του περιορισμού της διατήρησης των δεδομένων βάσει του δικαίου της ΕΕ.

Η διατύπωση της αρχής της ακεραιότητας των δεδομένων και του περιορισμού του σκοπού (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5) δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι δημιουργεί υποχρέωση για έναν οργανισμό που ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας να διαγράφει τα δεδομένα όταν αυτά δεν είναι πλέον απαραίτητα για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεχθεί ή για τους οποίους υφίστανται περαιτέρω επεξεργασία ή για έναν οργανισμό που ενεργεί ως εκτελών την επεξεργασία να διαγράφει τα δεδομένα μετά τη λήξη της σύμβασης παροχής υπηρεσίας.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπογραμμίζει ότι η έλλειψη διατάξεων που επιβάλλουν περιορισμό στη διατήρηση των δεδομένων στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας παρέχει στους οργανισμούς τη δυνατότητα να διατηρούν τα δεδομένα για όσο χρόνο το επιθυμούν, ακόμη και αφού αποχωρήσουν από την ασπίδα προστασίας, κάτι το οποίο δεν συνάδει με τη βασική αρχή του περιορισμού της διατήρησης των δεδομένων.

2.1.5 Έλλειψη εγγυήσεων για τις αυτοματοποιημένες αποφάσεις που παράγουν νομικά αποτελέσματα ή θίγουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο

Στην ασπίδα προστασία δεν προβλέπονται νομικές εγγυήσεις για την περίπτωση που ένα φυσικό πρόσωπο υπόκειται σε απόφαση που παράγει νομικά αποτελέσματα έναντι αυτού ή το θίγει σημαντικά, εφόσον η εν λόγω απόφαση βασίζεται αποκλειστικώς σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία που αξιολογεί ορισμένες πτυχές της προσωπικότητάς του, όπως η απόδοσή του στην εργασία, η φερεγγυότητα, η αξιοπιστία, η διαγωγή του κ.λπ.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει ήδη επισημάνει στο έγγραφο εργασίας 12 την ανάγκη παροχής νομικών εγγυήσεων για τις αυτοματοποιημένες αποφάσεις (οι οποίες παράγουν

νομικά αποτελέσματα ή θίγουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο) προκειμένου να εξασφαλίζεται ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας.

Η ανάγκη αυτή καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική, καθώς οι συνεχώς εξελισσόμενες νέες τεχνολογίες παρέχουν τη δυνατότητα σε περισσότερες εταιρείες να εξετάσουν το ενδεχόμενο εφαρμογής συστημάτων λήψης αυτοματοποιημένων αποφάσεων, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε αποδυνάμωση της θέσης των φυσικών προσώπων που δεν θα έχουν κανένα μέσο προσφυγής κατά των αποφάσεων αυτών που λαμβάνονται από υπολογιστές. Όταν οι αποφάσεις που λαμβάνονται αποκλειστικά από τα εν λόγω αυτοματοποιημένα συστήματα έχουν αντίκτυπο στη νομική κατάσταση των φυσικών προσώπων ή τα θίγουν σημαντικά (για παράδειγμα, καταχωρίζοντας τα εν λόγω πρόσωπα σε μαύρες λίστες και στερώντας τους με τον τρόπο αυτό τα δικαιώματά τους), είναι καθοριστικής σημασίας να παρέχονται επαρκείς διασφαλίσεις, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ενημέρωσης για τη σχετική συλλογιστική και υποβολής αιτήματος επανεξέτασης της απόφασης σε μη αυτοματοποιημένη βάση.

2.1.6 Μεταβατική περίοδος για υφιστάμενες εμπορικές σχέσεις

Η ασπίδα προστασίας προβλέπει ότι οι Αρχές εφαρμόζονται αμέσως μετά την πιστοποίηση. Ωστόσο, οι οργανισμοί που θα πιστοποιηθούν εντός των δύο πρώτων μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του πλαισίου της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση τυχόν υφιστάμενων εμπορικών σχέσεων με τρίτους με την αρχή της λογοδοσίας για περαιτέρω διαβίβαση το συντομότερο δυνατό. Σε κάθε περίπτωση, αυτό θα πρέπει να πραγματοποιηθεί το αργότερο εννέα μήνες από την ημερομηνία πιστοποίησής τους στην ασπίδα προστασίας.

Αυτό σημαίνει ότι, στον βαθμό που απαιτείται, οι υφιστάμενες συμβάσεις πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τις Αρχές σε διάστημα δύο έως εννέα μηνών από την πιστοποίηση. Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής αυτής περιόδου, αρκούν η κοινοποίηση και η επιλογή. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιμένει στο γεγονός ότι διαβιβάσεις μπορούν να πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας μόνον από τη στιγμή που ο οργανισμός μπορεί να θεωρηθεί ότι συμμορφώνεται πλήρως με όλες τις απαιτήσεις της ασπίδας προστασίας. Το ενδεχόμενο αποστολής δεδομένων κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου χωρίς ο αποδέκτης να είναι σε θέση να συμμορφώνεται πλήρως με τις Αρχές της ασπίδας προστασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληροί τις προϋποθέσεις της νόμιμης διαβίβασης και, επομένως, δεν είναι αποδεκτό.

2.2 Ειδικές παρατηρήσεις

2.2.1 Διαφάνεια

α) Γενικά σχόλια σχετικά με την κοινοποίηση

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει τις διεξοδικότερες και αναλυτικότερες απαιτήσεις που προβλέπονται βάσει της αρχής της κοινοποίησης, ιδίως το γεγονός ότι η κοινοποίηση θα πρέπει να περιλαμβάνει σύνδεσμο προς ή τη διαδικτυακή διεύθυνση στην

οποία περιλαμβάνεται ο κατάλογος της ασπίδας προστασίας και να αναφέρεται στο δικαίωμα πρόσβασης των φυσικών προσώπων καθώς και στους μηχανισμούς εναλλακτικής επίλυσης διαφορών¹³. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εισηγείται να γίνει πιο ρητή αναφορά στα λοιπά καλυπτόμενα δικαιώματα (διόρθωση, διαγραφή όταν τα δεδομένα είναι ανακριβή ή έχουν υποβληθεί σε επεξεργασία κατά παράβαση των Αρχών).

Τα έγγραφα που αποτελούν την ασπίδα προστασίας εγείρουν προβληματισμό όσον αφορά τον χρόνο κατά τον οποίο ένας οργανισμός της ασπίδας προστασίας πρέπει να παράσχει κοινοποίηση σε ένα φυσικό πρόσωπο. Σύμφωνα με το παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 1 στοιχείο β), «[η] κοινοποίηση αυτή πρέπει να παρέχεται (...) κατά την πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που απευθύνει σε ιδιώτες ο οργανισμός ή το συντομότερο δυνατόν έπειτα από αυτή, αλλά σε κάθε περίπτωση προτού προβεί ο οργανισμός είτε στη χρήση των πληροφοριών αυτών για σκοπό άλλον από εκείνο για τον οποίο συνελέγησαν αρχικά ή για τον οποίο υποβλήθηκαν σε επεξεργασία από τον διαβιβάζοντα οργανισμό, είτε στην κοινολόγηση των πληροφοριών αυτών σε τρίτο μέρος για πρώτη φορά». Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι, σε πολλές περιπτώσεις, ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας από τις ΗΠΑ δεν θα συλλέγει απευθείας δεδομένα από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και, επομένως, ο χρόνος της κοινοποίησης θα πρέπει να είναι το χρονικό σημείο καταγραφής των δεδομένων από τον οργανισμό της ασπίδας προστασίας.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι η πραγματική εφαρμογή των απαιτήσεων που αφορούν την αρχή της κοινοποίησης και την πολιτική για την προστασία της ιδιωτικής ζωής πρέπει να αξιολογηθεί κατά την πρώτη ετήσια επανεξέταση της ασπίδας προστασίας.

β) Δημοσιοποίηση της πολιτικής για την προστασία της ιδιωτικής ζωής

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί το γεγονός ότι προβλέπεται πλέον ρητά ότι το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ θα ελέγχει αν οι εταιρείες οι οποίες έχουν δημόσιους δικτυακούς τόπους δημοσιεύουν τις πολιτικές τους για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον εκάστοτε δικτυακό τόπο ή, όταν δεν έχουν δημόσιους δικτυακούς τόπους, αν και πώς η πολιτική για την προστασία της ιδιωτικής ζωής διατίθεται στο κοινό¹⁴.

γ) Δημοσίευση των όρων περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής των συμβάσεων που συνάπτονται με εκτελούντες την επεξεργασία

Η ασπίδα προστασίας προβλέπει μεταξύ των όρων υπό τους οποίους ένας οργανισμός της ασπίδας προστασίας μπορεί να διαβιβάσει δεδομένα σε εκτελούντα την επεξεργασία (αντιπρόσωπο) την υποχρέωση του αυτοπιστοποιούμενου οργανισμού να «υποβάλλει στο

¹³ Παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 1· η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παραπέμπει επίσης στη δεύτερη σύσταση της Επιτροπής που διατυπώνεται στην ανακοίνωση COM(2013)847 καθώς και στην επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο της Επιτροπής Viviane Reding, της 10ης Απριλίου 2014, και ιδίως στην παράγραφο 4 της ενότητας «Διαφάνεια».

¹⁴ Βλέπε την πρώτη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ανακοίνωσή της COM(2013)847 και την επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο Reding, της 10ης Απριλίου 2014, και ειδικότερα την παράγραφο 3 της ενότητας «Διαφάνεια».

Υπουργείο, κατόπιν αιτήματος, σύνοψη ή αντιπροσωπευτικό αντίγραφο των σχετικών διατάξεων περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής που περιλαμβάνονται στη σύμβαση την οποία έχει συνάψει με τον εν λόγω αντιπρόσωπο» [βλέπε παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο β) σημείο ν)]. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει τη συγκεκριμένη απαίτηση διαφάνειας έναντι του Υπουργείου Εμπορίου.

2.2.2 Επιλογή

Η ασπίδα προστασίας προβλέπει το δικαίωμα εξαίρεσης από την κοινολόγηση πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτο ή τη χρήση πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα για σκοπό ουσιωδώς διαφορετικό¹⁵ (παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 2). Επιπλέον, τα φυσικά πρόσωπα επωφελούνται δικαιώματος εξαίρεσης όσον αφορά τη χρήση πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα για άμεση εμπορική προώθηση ανά πάσα στιγμή [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 12 στοιχείο α)]¹⁶.

Με εξαίρεση το πλαίσιο για τους σκοπούς άμεσης εμπορικής προώθησης, δεν παρέχεται καμία λεπτομέρεια σχετικά με τον τρόπο και τον χρόνο της δυνατότητας άσκησης του εν λόγω δικαιώματος εξαίρεσης. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι η απλή αναφορά στην ύπαρξη του συγκεκριμένου δικαιώματος στην πολιτική για την προστασία της ιδιωτικής ζωής δεν επαρκεί και ότι πρέπει να παρέχεται *εξατομικευμένη* ευκαιρία άσκησης του εν λόγω δικαιώματος *πριν* από την κοινολόγηση ή την επαναχρησιμοποίηση πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα.

Επιπλέον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι πρέπει να παρέχεται στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας γενικό δικαίωμα αντίταξης (για επιτακτικούς λόγους σχετικούς με την προσωπική κατάσταση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα), το οποίο νοείται ως δικαίωμα του φυσικού προσώπου να ζητήσει την παύση της επεξεργασίας των δεδομένων που αναφέρονται σε αυτό όταν έχει επιτακτικούς νόμιμους λόγους σχετικούς με την προσωπική του κατάσταση¹⁷. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά μετ' επιτάσεως να καταστεί σαφές στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας ότι το δικαίωμα αντίταξης πρέπει να υφίσταται ανά πάσα στιγμή και ότι η αντίταξη δεν περιορίζεται στη χρήση των δεδομένων για άμεση εμπορική προώθηση¹⁸.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει τον φόβο ότι η απουσία ορισμού του τι πρέπει να θεωρείται «ουσιωδώς διαφορετικός» σκοπός θα οδηγήσει σε σύγχυση και ανασφάλεια δικαίου. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι, σε κάθε περίπτωση, η αρχή της επιλογής δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για την καταστρατήγηση της αρχής του περιορισμού του σκοπού¹⁹. Η

¹⁵ Η συμπληρωματική αρχή 14 στοιχείο γ) προβλέπει το δικαίωμα αποχώρησης από κλινική δοκιμή, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί δικαίωμα αντίταξης ή ανάκλησης της συγκατάθεσης.

¹⁶ Η πρόβλεψη αυτή είναι πανομοιότυπη με την αντίστοιχη του συστήματος ασφαλούς λιμένα (συχνή ερώτηση 12) και εν προκειμένω δεν έχει επέλθει καμία μεταβολή.

¹⁸ Βλέπε επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο Reding, στην ενότητα «Επιλογή».

¹⁹ Συγκεκριμένο παράδειγμα περαιτέρω ασυμβίβαστης επεξεργασίας που επιτρέπεται βάσει της αρχής της επιλογής παρέχεται στη συμπληρωματική αρχή 9 στοιχείο β) σημείο i) (βλέπε τα συναφή σχόλια της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 στο σημείο που αφορά τα «δεδομένα ανθρώπινου δυναμικού»).

επιλογή θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνον όταν ο σκοπός είναι ουσιωδώς διαφορετικός, αλλά εξακολουθεί να συνάδει με τον αρχικό σκοπό, δεδομένου ότι η επεξεργασία για μη συμβιβάσιμο σκοπό απαγορεύεται (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5 στοιχείο α). Πρέπει να αποσαφηνιστεί ότι το δικαίωμα εξαίρεσης δεν μπορεί να παρέχει στον οργανισμό τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί δεδομένα για σκοπούς που δεν συνάδουν με τον αρχικό σκοπό. Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά την εναρμόνιση της σχετικής διατύπωσης χρησιμοποιώντας ενιαία και ορισμένη διατύπωση (π.χ. «σκοπός ουσιωδώς διαφορετικός ο οποίος εξακολουθεί ωστόσο να συνάδει με τον αρχικό σκοπό»).

Θα ήταν σκόπιμο να αποσαφηνιστεί αν μια απόφαση επεξεργασίας δεδομένων για άλλο σκοπό ή απόφαση κοινοποίησης πληροφοριών διέπεται από το δίκαιο της ΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, θα εφαρμόζονται άμεσα οι συνήθεις νομικές προϋποθέσεις της ΕΕ σχετικά με τη συγκεκριμένη επεξεργασία (όπως η απαγόρευση επεξεργασίας για σκοπούς που αντιβαίνουν στον αρχικό σκοπό, η παροχή νόμιμου λόγου για την επεξεργασία και η υποχρέωση ενημέρωσης του φυσικού προσώπου), μεταξύ άλλων και στον οργανισμό των ΗΠΑ που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι θα εναπόκειται στον εξαγωγέα δεδομένων της ΕΕ που λαμβάνει την εν λόγω απόφαση να διασφαλίσει τη διαφάνεια και τη νομιμότητα της επεξεργασίας σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ. Επομένως, η αρχή της επιλογής θα εφαρμόζεται μόνον όταν η απόφαση λαμβάνεται αποκλειστικά από οργανισμό των ΗΠΑ που συμμετέχει στην ασπίδα προστασίας ο οποίος δεν διέπεται από το δίκαιο της ΕΕ.

2.2.3 Περαιτέρω διαβιβάσεις

α) Πεδίο εφαρμογής

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει ανησυχία σχετικά με την περίπτωση στην οποία πραγματοποιούνται περαιτέρω διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από πιστοποιημένο οργανισμό της ασπίδας προστασίας στις ΗΠΑ σε αποδέκτη σε τρίτη χώρα.

Η ασπίδα προστασίας δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται μόνο ως εργαλείο διαβίβασης δεδομένων της ΕΕ από την ΕΕ στις ΗΠΑ, καθώς θα αποτελέσει επίσης εργαλείο για τη διαβίβαση δεδομένων από τις ΗΠΑ σε τρίτες χώρες. Ως εκ τούτου, οι διατάξεις για τις περαιτέρω διαβιβάσεις αποτελούν σημαντικό στοιχείο της ασπίδας προστασίας οι οποίες θα πρέπει να παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις και ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας όταν πραγματοποιείται περαιτέρω διαβίβαση δεδομένων εκτός των ΗΠΑ. Ένα συγκεκριμένο ζήτημα συνδέεται με την εθνική ασφάλεια και την επιβολή του νόμου.

Η αρχή της ασπίδας προστασίας σχετικά με τη λογοδοσία για περαιτέρω διαβίβαση δεν περιορίζεται στους αποδέκτες υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων, εκτελούντες την επεξεργασία ή αντιπροσώπους που είναι εγκατεστημένοι στις ΗΠΑ. Επομένως, θα ήταν δυνατή η πραγματοποίηση περαιτέρω διαβιβάσεων σε τρίτη χώρα βάσει της ασπίδας προστασίας, ακόμη και αν η τρίτη χώρα διαθέτει νομοθεσία η οποία προβλέπει δημόσια πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, για παράδειγμα για σκοπούς

παρακολούθησης. Αυτό εκθέτει τα δεδομένα της ΕΕ σε κίνδυνο αδικαιολόγητων επεμβάσεων στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Σε κάθε περίπτωση περαιτέρω διαβίβασης σε τρίτη χώρα, κάθε οργανισμός της ασπίδας προστασίας θα πρέπει να υποχρεούται να αξιολογεί τις υποχρεωτικές απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας της τρίτης χώρας η οποία εφαρμόζεται στον εισαγωγέα των δεδομένων πριν από τη διαβίβαση. Εάν εντοπισθεί κίνδυνος σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων στις εγγυήσεις, στις υποχρεώσεις και στο επίπεδο προστασίας που παρέχει η ασπίδα προστασίας, ο οργανισμός των ΗΠΑ που συμμετέχει στην ασπίδα προστασία και ενεργεί ως εκτελών την επεξεργασία (αντιπρόσωπος) ενημερώνει αμέσως τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων της ΕΕ προτού πραγματοποιήσει οποιαδήποτε περαιτέρω διαβίβαση. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο εξαγωγέας δεδομένων δικαιούται να αναστείλει τη διαβίβαση των δεδομένων και/ή να καταγγείλει τη σύμβαση. Όταν υφίσταται τέτοιος κίνδυνος σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων, ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας ο οποίος ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων δεν θα πρέπει να μπορεί να πραγματοποιήσει περαιτέρω διαβίβαση δεδομένων, καθώς κάτι τέτοιο θα υπονόμει το καθήκον του να παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας με αυτό που διασφαλίζεται από τις Αρχές στις περιπτώσεις περαιτέρω διαβιβάσεων [βλέπε παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α)].

Ομοίως, σε περίπτωση μεταβολής της νομοθεσίας της τρίτης χώρας η οποία είναι πιθανό να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις εγγυήσεις, στις υποχρεώσεις και στο επίπεδο προστασίας που παρέχει η ασπίδα προστασίας, ο οργανισμός των ΗΠΑ που συμμετέχει στην ασπίδα προστασίας και που ενεργεί ως εκτελών την επεξεργασία (αντιπρόσωπος) θα πρέπει να υποχρεούται –από την ασπίδα προστασίας– να κοινοποιεί αμέσως τη συγκεκριμένη μεταβολή στον εξαγωγέα δεδομένων μόλις λάβει γνώση αυτής, στην οποία περίπτωση ο εξαγωγέας δεδομένων δικαιούται να αναστείλει τη διαβίβαση των δεδομένων και/ή να καταγγείλει τη σύμβαση. Επομένως, σε μια τέτοια περίπτωση, ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας ο οποίος ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων δεν πρέπει να μπορεί να πραγματοποιήσει περαιτέρω διαβίβαση, καθώς έχει καθήκον να παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας με αυτό που διασφαλίζεται από τις Αρχές [βλέπε παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α)].

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει τη θέση της ότι, εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων της ΕΕ γνωρίζει την περαιτέρω διαβίβαση σε τρίτο εκτός των ΗΠΑ πριν ακόμη λάβει χώρα η διαβίβαση στις ΗΠΑ ή εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων της ΕΕ είναι από κοινού υπεύθυνος για την απόφαση έγκρισης περαιτέρω διαβιβάσεων, η διαβίβαση θα πρέπει να θεωρείται άμεση διαβίβαση από την ΕΕ στην τρίτη χώρα εκτός των ΗΠΑ. Αυτό σημαίνει ότι στη διαβίβαση εφαρμόζονται τα άρθρα 25 και 26 της οδηγίας και όχι η αρχή της ασπίδας προστασίας σχετικά με τη λογοδοσία για περαιτέρω διαβίβαση.

β) Διαβιβάσεις από οργανισμό της ασπίδας προστασίας σε τρίτο υπεύθυνο επεξεργασίας

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει την υποχρέωση κατάρτισης συμβάσεων [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α)] ώστε να διασφαλίζεται ότι τρίτος υπεύθυνος επεξεργασίας θα παρέχει τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής

ζωής με αυτό που απαιτείται από τις Αρχές της ασπίδας προστασίας. Σκοπός είναι να διασφαλίζεται ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα εξακολουθούν να προστατεύονται ικανοποιητικά, ακόμη και μετά την περαιτέρω διαβίbasή τους. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιθυμεί να διατυπώσει ορισμένα σχόλια σχετικά με τις προτεινόμενες προϋποθέσεις.

Απουσία αναφοράς στην αρχή του περιορισμού του σκοπού

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά επίσης την εισαγωγή σαφούς αναφοράς στην αρχή του περιορισμού του σκοπού (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5) στις προϋποθέσεις για περαιτέρω διαβίbasεις σε τρίτο υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α)]. Με τον τρόπο αυτό θα καταστεί σαφές ότι δεν επιτρέπονται οι περαιτέρω διαβίbasεις όταν ο τρίτος υπεύθυνος επεξεργασίας θα επεξεργαστεί τα δεδομένα για σκοπό που αντιβαίνει στον αρχικό σκοπό.

Εξαίρεση από την υποχρέωση σύμβασης για ενδοομιλικές διαβίbasεις μεταξύ υπευθύνων επεξεργασίας

Προβλέπεται εξαίρεση από την υποχρέωση σύμβασης για ενδοομιλικές διαβίbasεις μεταξύ υπευθύνων επεξεργασίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι Αρχές προβλέπουν ότι η συνέχιση της προστασίας θα μπορούσε να παρέχεται μέσω δεσμευτικών εταιρικών κανόνων (ΔΕΚ) ή «άλλων ενδοομιλικών μέσων (π.χ. προγράμματα συμμόρφωσης και ελέγχου)» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 10 στοιχείο β)]. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι η αναφορά σε «άλλα ενδοομιλικά μέσα» δεν εγγυάται την ανάληψη νομικά δεσμευτικών δεσμεύσεων από τα άλλα μέλη του ομίλου. Καθώς η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 και η νομοθεσία της ΕΕ²⁰ τάσσονται εν γένει υπέρ των δεσμεύσεων για την πλαisiώση των ενδοομιλικών συναλλαγών, είναι σημαντικό να αποφευχθεί η χρήση της ασπίδας προστασίας κατά τρόπο που θα καταστρατηγεί την εν λόγω απαίτηση. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, οι περαιτέρω διαβίbasεις από τις ΗΠΑ σε τρίτες χώρες που έχουν προγραμματιστεί πριν ακόμη πραγματοποιηθεί η διαβίbasη στις ΗΠΑ, ή οι οποίες υπόκεινται σε κοινή ευθύνη επεξεργασίας με τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων της ΕΕ²¹, πρέπει να θεωρούνται άμεση διαβίbasη από την ΕΕ στην τρίτη χώρα εκτός των ΗΠΑ. Ως εκ τούτου, τα άρθρα 25 και 26 της οδηγίας εφαρμόζονται στη διαβίbasη.

γ) Διαβίbasεις από οργανισμό της ασπίδας προστασίας σε τρίτο εκτελούντα την επεξεργασία (αντιπρόσωπο)

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί το γεγονός ότι κατέστη πλέον υποχρεωτική η σύμβαση για περαιτέρω διαβίbasεις για τις οντότητες αποδέκτες που ενεργούν ως εκτελούντες την επεξεργασία (αντιπρόσωποι) ανεξάρτητα από τη συμμετοχή στους στην ασπίδα προστασίας ή από το κατά πόσον επωφελούνται από άλλη λύση διαπίστωσης της επάρκειας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει επίσης τις πρόσθετες διασφαλίσεις

²⁰ Η ανάγκη δεσμευτικών και εκτελεστών αναλήψεων υποχρεώσεων υπογραμμίζεται επίσης στον ΓΚΠΔ, ανεξαρτήτως χρησιμοποιούμενου εργαλείου (ΔΕΚ, συμβατικές ρήτρες, κώδικες συμπεριφοράς ή πιστοποίηση).

²¹ Για παράδειγμα, για δεδομένα ανθρώπινου δυναμικού.

που πλαισιώνουν τις εν λόγω περαιτέρω διαβιβάσεις [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α) σημείο i)]· τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α) σημείο iii)· τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α) σημείο iv)· τμήμα II παράγραφος 3 στοιχείο α) σημείο v)· τμήμα II παράγραφος 7 στοιχείο δ). Το τελευταίο σημείο [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 7 στοιχείο δ)] αφορά την υποχρέωση διατήρησης της ευθύνης όταν τα δεδομένα κοινολογούνται σε αντιπρόσωπο. Ωστόσο, φαίνεται ότι η εγγύηση αυτή δεν θα εφαρμόζεται σε περίπτωση οργανισμού ο οποίος έχει επιλέξει να συνεργάζεται με ΑΠΔ [βλέπε παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 5 στοιχείο α) in fine]. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν αντιλαμβάνεται τον λόγο για την εξαίρεση αυτή και εκτιμά ότι πρέπει να υφίσταται ευθύνη ακόμη και στην περίπτωση αυτή.

Απουσία αναφοράς στην αρχή του περιορισμού του σκοπού

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι, βάσει της αρχής της λογοδοσίας για περαιτέρω διαβίβαση (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3), δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να διαβιβάζονται σε τρίτο που ενεργεί ως αντιπρόσωπος μόνον για περιορισμένους και καθορισμένους σκοπούς, αλλά δεν προβλέπεται ρητώς ότι οι εν λόγω περιορισμένοι και καθορισμένοι σκοποί πρέπει να συνάδουν με τους αρχικούς σκοπούς για τους οποίους συνελέγησαν τα δεδομένα καθώς και με τις οδηγίες του υπευθύνου επεξεργασίας. Απαιτείται αποσαφήνιση του σημείου αυτού. Επομένως, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εισηγείται να διασφαλιστεί ότι η απόφαση περί επάρκειας θα αναφέρει περισσότερες λεπτομέρειες, για παράδειγμα με την εισαγωγή σαφούς μνείας στην αρχή του περιορισμού του σκοπού (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5), σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η επεξεργασία (και η κοινολόγηση) των δεδομένων για σκοπούς που αντιβαίνουν στον αρχικό σκοπό στο πλαίσιο της αρχής για τις περαιτέρω διαβιβάσεις (επιπλέον της αρχής της εξαίρεσης).

Ανάγκη για θέσπιση περισσότερων πρόσθετων υποχρεώσεων για τους οργανισμούς της ασπίδας προστασίας που ενεργούν ως εκτελούντες την επεξεργασία (αντιπρόσωποι) οι οποίοι προβαίνουν σε περαιτέρω διαβίβαση δεδομένων σε άλλον εκτελούντα την επεξεργασία (αντιπρόσωπο)

Η απουσία σαφών κανόνων όταν ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας ενεργεί ως αντιπρόσωπος (δηλαδή για λογαριασμό υπευθύνου επεξεργασίας της ΕΕ) δημιουργεί κενό και ενδέχεται να μην επιτρέπεται στον υπεύθυνο επεξεργασίας της ΕΕ να διατηρεί τον έλεγχο. Οργανισμός της ασπίδας προστασίας ο οποίος λαμβάνει τα δεδομένα ως αντιπρόσωπος υπευθύνου επεξεργασίας της ΕΕ πρέπει να τηρεί τις οδηγίες του υπευθύνου επεξεργασίας της ΕΕ. Αυτό θα πρέπει να αναφέρεται ρητώς στις Αρχές, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η μη τήρηση των εν λόγω οδηγιών δεν θα συνεπάγεται απλώς αθέτηση της σύμβασης [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 10 στοιχείο α) σημείο ii)], αλλά και παράβαση των Αρχών της ασπίδας προστασίας.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να ενημερώνεται σαφώς για το ενδεχόμενο οργανισμός της ασπίδας προστασίας που ενεργεί ως αντιπρόσωπος να διαβιβάσει σε μεταγενέστερο χρόνο δεδομένα σε τρίτο αντιπρόσωπο και το ενδεχόμενο αυτό να υπόκειται στην προηγούμενη έγκρισή του. Επομένως, θα πρέπει να αναφέρεται σαφώς ότι η σύμβαση η οποία υπογράφεται

μεταξύ του αντιπροσώπου και του υπευθύνου επεξεργασίας της ΕΕ (η οποία αναφέρεται στη συχνή ερώτηση 10 ως «σύμβαση του άρθρου 17») είναι αυτή που καθορίζει αν επιτρέπεται η περαιτέρω διαβίβαση²².

Οι ισχύουσες προϋποθέσεις οι οποίες εφαρμόζονται στις περαιτέρω διαβιβάσεις σε αντιπρόσωπο βασίζονται στην παραδοχή ότι ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας και μπορεί, επομένως, να αποφασίζει ο ίδιος για την ενδεχόμενη παρέμβαση τρίτου αντιπροσώπου. Αυτό, ωστόσο, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται όταν ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας ενεργεί ως αντιπρόσωπος. Διαφορετικά, ο υπεύθυνος επεξεργασίας της ΕΕ θα απολέσει τις αρμοδιότητες ελέγχου που διαθέτει.

Οι σχετικές διατάξεις περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής, οι οποίες περιέχονται στη σύμβαση που συνάπτεται με τον τρίτο αντιπρόσωπο, πρέπει να τίθενται στη διάθεση του υπευθύνου επεξεργασίας και πρέπει επίσης να παρέχουν τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με εκείνο που παρέχει η σύμβαση που συνάπτεται με τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

2.2.4 Ακεραιότητα των δεδομένων και περιορισμός του σκοπού

α) Αναλογικότητα

Όσον αφορά ένα σημείο ήσσονος σημασίας, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παραπέμπει στην επιστολή της προς την Αντιπρόεδρο Reding, στην οποία ανέφερε ότι «η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα μπορούσε, ακόμη και με αυστηρή τήρηση των αρχών της κοινοποίησης και της επιλογής, να μην είναι αναλογική όσον αφορά τα συμφέροντα, τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή της κοινωνίας. Η αρχή της αναλογικότητας ή του εύλογου χαρακτήρα πρέπει να γίνεται σεβαστή σε όλα τα στάδια της επεξεργασίας και θα πρέπει να εφαρμόζεται επιπλέον των αρχών της κοινοποίησης και της επιλογής»²³.

Σύμφωνα με την ασπίδα προστασίας [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5 στοιχείο α)], οι πληροφορίες πρέπει να περιορίζονται στις πληροφορίες που είναι συναφείς για τους σκοπούς της επεξεργασίας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θα προτιμούσε να τροποποιηθεί η διατύπωση αυτή στην τελική απόφαση περί επάρκειας, καθώς απλώς και μόνο το γεγονός ότι τα δεδομένα είναι συναφή για τους σκοπούς της επεξεργασίας δεν αρκεί για να καταστήσει την επεξεργασία αναλογική. Προκειμένου να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, η επεξεργασία θα πρέπει να περιορίζεται στα δεδομένα που είναι αναγκαία για τη σχετική επεξεργασία.

β) Ακρίβεια

Η αρχή της ακεραιότητας των δεδομένων και του περιορισμού του σκοπού (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5) προβλέπει επίσης τα εξής: «Στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την

²² Βλέπε επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο Reding, της 10ης Απριλίου 2014, παράγραφος 4 της ενότητας «Περαιτέρω διαβιβάσεις».

²³ Βλέπε επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο Reding, 10 Απριλίου 2014, σ. 8.

εξυπηρέτηση των εν λόγω σκοπών, ένας οργανισμός πρέπει να λαμβάνει εύλογα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι αξιόπιστα για τη χρήση για την οποία προορίζονται, ακριβή, πλήρη και ενημερωμένα». Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι πρόκειται για την ίδια διατύπωση με εκείνη που χρησιμοποιήθηκε στη συμφωνία για τον ασφαλή λιμένα. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει αμφιβολίες σχετικά με το αν θα πρέπει να περιληφθεί η διατύπωση «στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την εξυπηρέτηση των εν λόγω σκοπών», καθώς εκτιμά ότι η ακρίβεια των δεδομένων δεν θα πρέπει να εξαρτάται από τον σκοπό της επεξεργασίας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θα προτιμούσε να μην υπάρχει η συγκεκριμένη σύνδεση στην τελική απόφαση περί επάρκειας.

γ) Περιορισμός του σκοπού

Όταν διαβιβάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε οργανισμό των ΗΠΑ από υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων εγκατεστημένο στην ΕΕ, ο εξαγωγέας δεδομένων πρέπει να ενημερώνει ρητώς τον οργανισμό των ΗΠΑ για τους σκοπούς για τους οποίους συνελέγησαν αρχικά τα δεδομένα. Αυτό έχει κρίσιμη σημασία προκειμένου να καθοριστεί αν σημειώνεται μεταβολή του σκοπού μετά τη διαβίβαση, η οποία ενεργοποιεί τις αρχές της κοινοποίησης και της επιλογής, και συμβάλει στην κατανομή κινδύνου και ευθύνης.

Σύμφωνα με την αρχή της ακεραιότητας των δεδομένων και του περιορισμού του σκοπού (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5), ένας οργανισμός δεν επιτρέπεται να επεξεργάζεται πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα κατά τρόπο που αντιβαίνει στους σκοπούς για τους οποίους συνελέγησαν ή για τους οποίους εγκρίθηκαν μεταγενέστερα από το πρόσωπο. Ωστόσο, η αρχή της επιλογής (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 2) προβλέπει οικειοθελή συμμετοχή για τη «χρήση» ευαίσθητων πληροφοριών (δηλαδή πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα οι οποίες αναφέρουν λεπτομερώς ασθένειες ή την κατάσταση υγείας, τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις ή πληροφορίες σχετικά με τη σεξουαλική ζωή του προσώπου, καθώς και δεδομένων που αφορούν το ποινικό μητρώο) για σκοπούς οι οποίοι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί από εκείνους για τους οποίους τα δεδομένα συνελέγησαν αρχικά ή εγκρίθηκαν στη συνέχεια από το εν λόγω πρόσωπο. Η εν λόγω οικειοθελής συμμετοχή δεν απαιτείται στις περιπτώσεις που προβλέπονται στη συμπληρωματική αρχή 1 στοιχείο α) [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 1 στοιχείο α)]. Όσον αφορά τις μη ευαίσθητες πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα, προβλέπεται καθεστώς εξαίρεσης.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι το πεδίο εφαρμογής της αρχής του περιορισμού του σκοπού διαφέρει στο πλαίσιο των αρχών της κοινοποίησης, της επιλογής και της ακεραιότητας των δεδομένων και του περιορισμού του σκοπού. Συγκεκριμένα, οι όροι «σκοπός που αντιβαίνει στον αρχικό σκοπό» και «ουσιωδώς διαφορετικός σκοπός» χρησιμοποιούνται στο ίδιο κείμενο χωρίς σαφή ορισμό των δύο αυτών εννοιών²⁴.

²⁴ Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισήμανε ότι χρησιμοποιούνται επίσης ορισμένες άλλες εκφράσεις: «χρήση η οποία δεν είναι συνεπής με» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 14 στοιχείο β) σημείο ii)], «χρήση για διαφορετικούς σκοπούς» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 9 στοιχείο β) σημείο i)], «χρήση για σκοπό άλλο από αυτόν για τον οποίο συνελέγησαν αρχικά» [παράρτημα II

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει έντονη ανησυχία για το γεγονός ότι η ασυνέπεια αυτή ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές δυσκολίες συμβιβασμού της αρχής της ακεραιότητας των δεδομένων και του περιορισμού του σκοπού (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5) με την αρχή της επιλογής (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 2), καθώς η μία προβλέπει ότι δεν επιτρέπεται η επεξεργασία των δεδομένων κατά τρόπο που αντιβαίνει στους σκοπούς για τους οποίους αυτά συνελέγησαν, ενώ η άλλη προβλέπει μηχανισμό εξαίρεσης στην περίπτωση που τα δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία για σκοπό ουσιωδώς διαφορετικό από τον αρχικό σκοπό.

Ως εκ τούτου, μπορεί να θεωρηθεί ότι η αρχή της επιλογής επιτρέπει περαιτέρω ασυμβίβαστη επεξεργασία²⁵. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι πρέπει να καταστεί σαφές ότι δεν επιτρέπεται σε έναν οργανισμό να επεξεργάζεται δεδομένα για σκοπό ουσιωδώς διαφορετικό, όταν ο συγκεκριμένος σκοπός αντιβαίνει στην αρχή του περιορισμού του σκοπού. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι η αρχή της επιλογής δεν αποτελεί εξαίρεση της αρχής του περιορισμού του σκοπού.

Εξάλλου, σε κάθε περίπτωση, εάν η περαιτέρω επεξεργασία μπορεί να θεωρηθεί ασυμβίβαστη, θα πρέπει να εφαρμόζονται επίσης οι αρχές της κοινοποίησης και της επιλογής.

2.2.5 Εξαιρέσεις για δημοσιογραφικούς σκοπούς

Οι εξαιρέσεις για δημοσιογραφικούς σκοπούς στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προβλέπονται στη συμπληρωματική αρχή 2 (παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 2). Είναι σαφές ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις αντικατοπτρίζουν τη συνταγματική προστασία της ελευθερίας του λόγου στις ΗΠΑ. Επομένως, σύμφωνα με τα έγγραφα της ασπίδας προστασίας πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα «από προγενέστερα δημοσιευμένο υλικό το οποίο προέρχεται από δημοσιογραφικά αρχεία, δεν υπόκεινται στις απαιτήσεις των Αρχών της ασπίδας προστασίας» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 2 στοιχείο β)]. Η εξαίρεση αυτή φαίνεται να περιλαμβάνει κάθε περαιτέρω επεξεργασία από οποιονδήποτε υπεύθυνο επεξεργασίας ή εκτελούντα την επεξεργασία δεδομένων, δηλαδή δεν περιορίζεται στην περαιτέρω επεξεργασία για δημοσιογραφικούς σκοπούς. Όπως ήδη αναφέρθηκε στην επιστολή προς την Αντιπρόεδρο Reding της 10ης Απριλίου 2014, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θα προτιμούσε μια πιο περιορισμένη προσέγγιση όσον αφορά τις εξαιρέσεις για δημοσιογραφικούς σκοπούς, η οποία να συνάδει περισσότερο με την αρχή η οποία εφαρμόζεται στην ΕΕ, καθώς και το δικαίωμα διαγραφής σε συνέχεια της απόφασης που εκδόθηκε στην υπόθεση Google Spain²⁶.

τμήμα II παράγραφος 1 στοιχείο β)]. Αυτή η έλλειψη σαφήνειας μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη επαρκών εγγυήσεων όσον αφορά την αρχή του περιορισμού του σκοπού.

²⁵ Βλέπε επίσης την παρατήρηση στο πλαίσιο της αρχής της επιλογής. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι το γεγονός ότι οι κανόνες για τις περαιτέρω διαβιβάσεις (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 3) αναφέρονται μόνον στην αρχή της επιλογής και όχι στην αρχή του περιορισμού του σκοπού αυξάνει τον κίνδυνο μιας τέτοιας ερμηνείας.

²⁶ Απόφαση της 13ης Μαΐου 2014 στην υπόθεση C-131/12 – Google Spain κατά Agencia Española de Protección de Datos και Mario Costeja González.

2.2.5 Δικαίωμα πρόσβασης, διόρθωσης και διαγραφής για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα

Σύμφωνα με την ασπίδα προστασίας, τα φυσικά πρόσωπα έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν από έναν οργανισμό *επιβεβαίωση* σχετικά με το αν ο οργανισμός επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν καθώς και να εξασφαλίζουν την *κοινοποίηση* των εν λόγω δεδομένων σε αυτά [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο α) σημείο i)]. Ωστόσο, η υποχρέωση των οργανισμών να απαντούν σε αιτήματα πληροφόρησης φυσικών προσώπων σχετικά με τους σκοπούς της επεξεργασίας, τις κατηγορίες των σχετικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών στις οποίες κοινολογούνται τα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι μάλλον αδύναμη. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι τα στοιχεία τα οποία πρέπει να παρέχονται στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα θα πρέπει να αναφέρονται στο σώμα του κειμένου, και όχι απλώς σε υποσημείωση, και ότι πρέπει να διατυπώνονται ως σαφής υποχρέωση [σε σύνδεση με το παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο α) σημείο i) υποσημείο 1)].

Σύμφωνα με τη συμπληρωματική αρχή 8, «πρόσβαση πρέπει να παρέχεται μόνο στον βαθμό που ο οργανισμός αποθηκεύει τις πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο δ) σημείο ii)]. Ο κανόνας αυτός δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά, υπό την έννοια ότι πρόσβαση πρέπει να παρέχεται, καταρχήν, σε δεδομένα τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία με οποιονδήποτε τρόπο από έναν οργανισμό και όχι μόνον σε δεδομένα που αποθηκεύονται. Επομένως, για τους σκοπούς της αποτελεσματικότητας του δικαιώματος πρόσβασης, είναι σημαντικό να καταστεί σαφές ότι «αποθηκεύει» σημαίνει «επεξεργάζεται» κατά τον ορισμό που παρέχεται στο παράρτημα II τμήμα I παράγραφος 8 στοιχείο β). Η εφαρμογή του συγκεκριμένου κανόνα θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά κατά την κοινή επανεξέταση της ασπίδας προστασίας.

Παραμένει ο προβληματισμός σχετικά με τον κατάλογο εξαιρέσεων που προβλέπονται στο παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο ε) σημείο i), ο οποίος είναι παρόμοιος με αυτό που περιλαμβάνεται στη συχνή ερώτηση 8 του ασφαλούς λιμένα και τείνει να κλίνει υπέρ της προστασίας των συμφερόντων των οργανισμών. Υπό την έννοια αυτή, δεν θα παρέχεται πρόσβαση σε φυσικά πρόσωπα στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν για τους ακόλουθους λόγους: «μη τήρηση επαγγελματικού προνομίου ή υποχρέωσης» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο ε) σημείο 3)], «διακύβευση ερευνών σχετικών με την ασφάλεια εργαζομένου ή εκδικαζόμενων εργατικών διαφορών ή σε σχέση με τον σχεδιασμό διαδοχής προσωπικού και εταιρική αναδιοργάνωση» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο ε) σημείο 4)], και «διακύβευση της εμπιστευτικότητας που απαιτείται για την παρακολούθηση, τον έλεγχο ή τις ρυθμιστικές λειτουργίες που συνδέονται με τη χρηστή διαχείριση, ή για μελλοντικές ή εν εξελίξει διαπραγματεύσεις στις οποίες συμμετέχει ο οργανισμός» [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο ε) σημείο 5)]. Οι λόγοι αυτοί θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη επιπλέον της γενικής εξαίρεσης για τις εμπιστευτικές εμπορικές πληροφορίες, η οποία προβλέπεται στο παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 8 στοιχείο γ). Επομένως, ένα φυσικό πρόσωπο δεν θα έχει ποτέ πρόσβαση στα

δεδομένα που το αφορούν στις περιπτώσεις που απαριθμούνται ανωτέρω, και δεν επιτυγχάνεται εξισορρόπηση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του φυσικού προσώπου και του οργανισμού για την εξεύρεση λύσης στο αίτημα πρόσβασης.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει ότι το άρθρο 8 παράγραφος 2 του Χάρτη αναγνωρίζει το δικαίωμα πρόσβασης των φυσικών προσώπων στα δεδομένα που τα αφορούν. Παρότι το δικαίωμα αυτό δεν είναι απόλυτο, είναι θεμελιώδες για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς διευκολύνει την άσκηση άλλων δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, όπως τα δικαιώματα διόρθωσης και διαγραφής.

Όσον αφορά τα δικαιώματα διόρθωσης και διαγραφής, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει τη σημαντική βελτίωση που επέφεραν οι Αρχές της ασπίδας προστασίας, σε σύγκριση με τις Αρχές του ασφαλούς λιμένα, προβλέποντας ότι τα εν λόγω δικαιώματα παρέχονται όχι μόνον σε περιπτώσεις στις οποίες τα δεδομένα είναι ανακριβή, αλλά και όταν έχει πραγματοποιηθεί επεξεργασία των δεδομένων κατά παράβαση των Αρχών (παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 6).

2.2.6 Προσφυγή, επιβολή και ευθύνη (μηχανισμοί προσφυγής)

α) Αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων προσφυγής φυσικών προσώπων από την ΕΕ

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει τις δεσμεύσεις των αρχών των ΗΠΑ όσον αφορά τα διάφορα επίπεδα του μηχανισμού προσφυγής. Ωστόσο, λαμβανομένων υπόψη της πολυπλοκότητας και της έλλειψης σαφήνειας της συνολικής αρχιτεκτονικής του μηχανισμού, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει φόβους ότι, στην πράξη, η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ενδέχεται να υπονομευθεί. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι η ποιότητα του μηχανισμού προσφυγής θα πρέπει να υπερσχύει της ποσότητας των μηχανισμών που διατίθενται στα φυσικά πρόσωπα της ΕΕ. Εκφράζονται επίσης ανησυχίες για το γεγονός ότι οι περισσότεροι μηχανισμοί προσφυγής (εάν όχι όλοι) προβλέπουν διαδικασία στις ΗΠΑ, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό περισσότερο σύνθετη την παρακολούθηση της διαδικασίας από τις ΑΠΔ της ΕΕ.

Στην πραγματικότητα, ο μηχανισμός προσφυγής που προβλέπεται στην ασπίδα προστασίας επικεντρώνεται καταρχάς στη δυνατότητα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα να «ασκούν τα δικαιώματά τους και να δίνουν συνέχεια σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις Αρχές της ασπίδας προστασίας μέσω απευθείας επαφών με την αυτοπιστοποιούμενη εταιρεία των ΗΠΑ»²⁷. Επιπλέον, οι οργανισμοί οφείλουν να ορίσουν ανεξάρτητο φορέα επίλυσης διαφορών για τη διερεύνηση και την επίλυση καταγγελιών ιδιωτών. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί το γεγονός ότι αυτό θα οργανωθεί χωρίς επιβάρυνση για το φυσικό πρόσωπο.

Εναλλακτικά, οι καταγγελίες θα μπορούν να υποβάλλονται απευθείας στην Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου (Federal Trade Commission), ακόμη και αν η FTC δεν υποχρεούται να

²⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχέδιο απόφασης περί επάρκειας, αιτιολογική σκέψη 30.

επιληφθεί αυτών. Μια ΑΠΔ μπορεί επίσης να παραπέμψει καταγγελία, και το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ έχει δεσμευθεί να ελέγχει και να καταβάλλει τις βέλτιστες δυνατές προσπάθειες για την εξεύρεση λύσης σε καταγγελίες (παράρτημα Ι) οι οποίες θα «εξετάζονται κατά προτεραιότητα» από την Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου [παράρτημα ΙΙ τμήμα ΙΙΙ παράγραφος 7 στοιχείο ε)]. Ωστόσο, η προτεραιότητα που αποδίδεται από την FTC δεν παρέχει καμία ασφάλεια στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ότι η FTC θα επιληφθεί πραγματικά της καταγγελίας του.

Ως ύστατη λύση, τα φυσικά πρόσωπα θα έχουν τη δυνατότητα να επικαλεστούν δεσμευτική διαιτησία. Η επιτροπή διαιτησίας θα βρίσκεται στις ΗΠΑ και θα υπόκειται στον έλεγχο των δικαστηρίων των ΗΠΑ.

Η ασπίδα προστασίας παρέχει επίσης τη δυνατότητα στον οργανισμό να επιλέξει τη συνεργασία με τις ΑΠΔ της ΕΕ [παράρτημα ΙΙ τμήμα ΙΙΙ παράγραφος 5 στοιχείο α)]. Αυτό είναι μάλιστα υποχρεωτικό για τα δεδομένα ανθρώπινου δυναμικού τα οποία συλλέγονται στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης [παράρτημα ΙΙ τμήμα ΙΙΙ παράγραφος 9 στοιχείο δ) σημείο ii)]. Σε μια τέτοια περίπτωση, η εναλλακτική επίλυση διαφορών (ΕΕΔ) δεν θα εφαρμόζεται [παράρτημα ΙΙ τμήμα ΙΙΙ παράγραφος 5 στοιχείο α)]. Η ασπίδα προστασίας δεν καθορίζει σαφώς με ποιον τρόπο θα οργανωθεί στην πράξη η συνεργασία με τις ΑΠΔ της ΕΕ. Ειδικότερα, δεν είναι σαφές αν η επιτροπή θα επιλαμβάνεται όλων των υποθέσεων ή εάν διαφορετική επιτροπή θα επιλαμβάνεται κάθε διαφορετικής υπόθεσης.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι η απόφαση περί επάρκειας πρέπει να περιέχει περισσότερες λεπτομέρειες όσον αφορά την αρμοδιότητα των ΑΠΔ να επιλαμβάνονται καταγγελιών. Αυτό, προφανώς, εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό του οργανισμού, αλλά δεν είναι σαφές με ποιον τρόπο.

Εάν ο οργανισμός ενεργεί ως αντιπρόσωπος ή για λογαριασμό υπευθύνου επεξεργασίας της ΕΕ, τα φυσικά πρόσωπα θα έχουν σε κάθε περίπτωση τη δυνατότητα υποβολής καταγγελίας στην αρμόδια ΑΠΔ της ΕΕ. Η κατάσταση θα είναι παρόμοια τόσο για την επεξεργασία δεδομένων ανθρώπινου δυναμικού όσο και για την επεξεργασία άλλων εμπορικών δεδομένων.

Όταν ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων, η αρμοδιότητα μιας ΑΠΔ να επιληφθεί της καταγγελίας θα περιορίζεται στην επεξεργασία που υπόκειται στο δίκαιο της ΕΕ (επεξεργασία υπό την ευθύνη του υπευθύνου επεξεργασίας της ΕΕ –συμπεριλαμβανομένης κοινής ευθύνης επεξεργασίας με τον οργανισμό των ΗΠΑ– ή εάν ο οργανισμός της ασπίδας προστασίας υπόκειται απευθείας στο δίκαιο της ΕΕ, για παράδειγμα χρησιμοποιώντας εξοπλισμό στην ΕΕ). Ωστόσο, για την επεξεργασία δεδομένων που διενεργείται μόνον βάσει του δικαίου των ΗΠΑ, θα εφαρμόζονται αποκλειστικά οι μηχανισμοί της ασπίδας προστασίας. Για την υπέρβαση των εμποδίων της γλώσσας και της έλλειψης γνώσεων για το νομικό σύστημα των ΗΠΑ, θα ήταν σκόπιμο να έχουν το δικαίωμα οι ΑΠΔ της ΕΕ να ενεργούν ως ενδιάμεσοι φορείς για την καταγγελία του φυσικού προσώπου ή να βοηθούν το φυσικό πρόσωπο σε διαδικασίες ΕΕΔ με οργανισμούς των ΗΠΑ ή κατά την επικοινωνία τους με τις αρχές των ΗΠΑ, εάν η ΑΠΔ το κρίνει σκόπιμο.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τονίζει ότι ο μηχανισμός που περιγράφεται στην ασπίδα προστασίας δεν εφαρμόζει την προηγούμενη σύσταση σύμφωνα με την οποία οι ιδιώτες από την ΕΕ θα πρέπει να «μπορούν να ασκούν αγωγή αποζημίωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση» καθώς και να «έχουν το δικαίωμα άσκησης αγωγής ενώπιον αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου της ΕΕ»²⁸. Θα ήταν θετικό εάν οι οργανισμοί της ασπίδας προστασίας συμπεριλάμβαναν μια τέτοια δυνατότητα στις πολιτικές τους για την προστασία της ιδιωτικής ζωής.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά το σύστημα να επιτρέπει, κατά προτίμηση, στις ΑΠΔ της ΕΕ να εκπροσωπούν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και να ενεργούν για λογαριασμό του ή να ενεργούν ως ενδιάμεσοι φορείς του. Εναλλακτικά, θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδικές ρήτρες περί δικαιοδοσίας, οι οποίες θα παρέχουν στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα τη δυνατότητα να ασκούν τα δικαιώματά τους στην Ευρώπη.

β) Διαιτησία

Οι διαδικασίες οριστικής διαιτησίας δεν έχουν οριστικοποιηθεί ακόμη, γεγονός το οποίο δυσχεραίνει την εκτίμηση της ομάδας εργασίας του άρθρου WP29. Καθώς φαίνεται ότι η διαιτησία θα διεξάγεται βάσει του δικαίου των ΗΠΑ και ότι η μόνη γλώσσα διαδικασίας θα είναι η αγγλική, οι ΑΠΔ της ΕΕ ενδέχεται να θέλουν να έχουν το δικαίωμα να παρέχουν συνδρομή στα φυσικά πρόσωπα στη διαδικασία.

Επιπλέον, η διαδικασία διαιτησίας θεσπίστηκε διότι δεν υπάρχει καμία διασφάλιση ότι μια καταγγελία θα εξετασθεί πραγματικά, καθώς η FTC δεν υποχρεούται να επιλαμβάνεται κάθε καταγγελίας. Εάν ιδιώτης από την ΕΕ πιστεύει ότι χρειάζεται τη συνδρομή δικηγόρου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να καλύψει τα έξοδα του δικηγόρου του, γεγονός το οποίο μπορεί να εμποδίσει το πρόσωπο να υποβάλει την καταγγελία του στη διαδικασία διαιτησίας.

γ) Εποπτεία, επιβολή και αποτελεσματικότητα των μηχανισμών προσφυγής

Προϋποθέσεις συμμετοχής στην ασπίδα προστασίας

Σύμφωνα με το ΔΕΕ, «η αξιοπιστία [ενός συστήματος αυτοπιστοποιήσεως] [...] εξαρτάται, κατ' ουσίαν, από την πρόβλεψη αποτελεσματικών μηχανισμών ανιχνεύσεως και ελέγχου που επιτρέπουν να εντοπίζονται και να τιμωρούνται στην πράξη τυχόν παραβάσεις των κανόνων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων [...]»²⁹.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σημειώνει ότι ο ρόλος του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ στην ασπίδα προστασίας όσον αφορά τη διαδικασία πιστοποίησης φαίνεται να περιορίζεται στον απλό έλεγχο της πληρότητας των εγγράφων. Παρότι η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει ότι η αυτοπιστοποίηση δεν σημαίνει συστηματικό εκ των προτέρων έλεγχο της εφαρμογής των πολιτικών για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, το Υπουργείο Εμπορίου

²⁸ Βλέπε επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο Reding, 10 Απριλίου 2014.

²⁹ ΔΕΕ, απόφαση Schrems, σκέψη 81.

των ΗΠΑ θα πρέπει να δεσμευθεί τουλάχιστον να ελέγχει συστηματικά ότι στις πολιτικές για την προστασία της ιδιωτικής ζωής περιλαμβάνονται όλες οι Αρχές της ασπίδας προστασίας. Η δέσμευση αυτή αναφέρεται στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας, αλλά δεν μπορεί να εντοπισθεί σαφώς στην επιστολή δηλώσεων του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ³⁰.

Παράβαση των Αρχών της ασπίδας προστασίας θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητη για μεγάλο χρονικό διάστημα και θα μπορούσε να εντοπισθεί μόνον μετά την πρόκληση σοβαρής, ενδεχομένως ανεπανόρθωτης, βλάβης στα θεμελιώδη δικαιώματα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Επομένως, η συγκεκριμένη προσέγγιση μπορεί να αντιβαίνει στην ευρωπαϊκή αρχή της προφύλαξης.

Διαφάνεια μέσω του καταλόγου της ασπίδας προστασίας και αρχείου των οργανισμών που διαγράφονται από τον κατάλογο

Σημειώθηκαν σημαντικές βελτιώσεις όσον αφορά τη διαφάνεια έναντι του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Επιπλέον όλων των οργανισμών των ΗΠΑ που έχουν αυτοπιστοποιηθεί στο Υπουργείο Εμπορίου, ο νέος κατάλογος της ασπίδας προστασίας θα περιέχει επίσης αρχείο όλων των οργανισμών που διαγράφονται από τον κατάλογο της ασπίδας προστασίας, με μνεία του λόγου διαγραφής του οργανισμού³¹. Ο δικτυακός τόπος της ασπίδας προστασίας του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ θα δώσει επίσης περισσότερη έμφαση στο κοινό-στόχο κατά τρόπο που θα διευκολύνει την επαλήθευση του είδους των πληροφοριών που καλύπτει η αυτοπιστοποίηση ενός οργανισμού καθώς και της πολιτικής προστασίας της ιδιωτικής ζωής που εφαρμόζεται στις καλυπτόμενες πληροφορίες και της μεθόδου που χρησιμοποιεί ο οργανισμός για να ελέγξει τη συμμόρφωσή του με τις Αρχές³². Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει το γεγονός ότι έχει πλέον καταστεί σαφές ότι το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ θα ελέγχει αν οι εταιρείες που έχουν δημόσιους δικτυακούς τόπους δημοσιεύουν τις πολιτικές τους για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον εν λόγω δικτυακό τόπο ή, όταν δεν έχουν δημόσιους δικτυακούς τόπους, αν η πολιτική για την προστασία της ιδιωτικής ζωής διατίθεται στο κοινό³³. Τα έγγραφα περιέχουν επίσης περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο της πολιτικής για την προστασία της ιδιωτικής ζωής³⁴.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι μπορεί να ανακύψει πρόβλημα εάν ένας οργανισμός ο οποίος περιλαμβάνεται ήδη στον κατάλογο της ασπίδας προστασίας επεκτείνει μεταγενέστερα την πιστοποίησή του σε άλλες κατηγορίες δεδομένων. Στις περιπτώσεις αυτές, ο κατάλογος δεν θα αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές περιόδους εφαρμογής των Αρχών στις

³⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχέδιο απόφασης περί επάρκειας, αιτιολογική σκέψη 34.

³¹ Παράρτημα I, σ. 5 και παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 1· η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παραπέμπει επίσης στην τέταρτη σύσταση της Επιτροπής στην ανακοίνωση COM(2103)847 καθώς και στην επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο Reding, της 10ης Απριλίου 2014, και ιδίως στην παράγραφο 5 της ενότητας «Διαφάνεια».

³² Παράρτημα I, σ. 8· η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παραπέμπει επίσης στην επιστολή της προς την Αντιπρόεδρο Reding, της 10ης Απριλίου 2014, και ειδικότερα στην παράγραφο 2 της ενότητας «Διαφάνεια».

³³ Παράρτημα I, σ. 3 και 4· η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παραπέμπει επίσης στην πρώτη σύσταση της Επιτροπής στην ανακοίνωση COM(2103)847 καθώς και στην επιστολή της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προς την Αντιπρόεδρο Reding, της 10ης Απριλίου 2014, και ειδικότερα στην παράγραφο 3 της ενότητας «Διαφάνεια».

³⁴ Παράρτημα I, σ. 5 και 6 και παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 6.

διαφορετικές κατηγορίες δεδομένων. Αυτό ενέχει τον κίνδυνο οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις της ΕΕ να μην είναι σε θέση να εκτιμήσουν πλήρως αν ένα συγκεκριμένο σύνολο δεδομένων υπόκειται πράγματι στις Αρχές της ασπίδας προστασίας και, αν ναι, από ποια χρονική στιγμή. Για την αποφυγή της αδυναμίας αυτής, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά η καταχώριση ενός οργανισμού στον κατάλογο της ασπίδας προστασίας να προσδιορίζει χωριστά για κάθε κατηγορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα την ημερομηνία έναρξης εφαρμογής της αυτοπιστοποίησης.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει το γεγονός ότι το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ θα τηρεί αρχείο των οργανισμών που διαγράφονται από τον κατάλογο της ασπίδας προστασίας και ότι το εν λόγω αρχείο θα περιλαμβάνει τη διευκρίνιση ότι οι εν λόγω οργανισμοί δεν απολαμβάνουν πλέον τα οφέλη της ασπίδας προστασίας, αλλά πρέπει ωστόσο να συνεχίσουν να εφαρμόζουν τις Αρχές στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έλαβαν ενώ συμμετείχαν στην ασπίδα προστασίας για όσο χρονικό διάστημα διατηρούν τα εν λόγω δεδομένα (παράρτημα I, σ. 3). Ωστόσο, δεδομένου ότι ορισμένοι οργανισμοί οι οποίοι διαγράφονται από τον κατάλογο της ασπίδας προστασίας ενδέχεται να επιλέξουν να επιστρέψουν ή να διαγράψουν τα δεδομένα που έλαβαν στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας, ενώ άλλοι οργανισμοί θα διατηρήσουν τα δεδομένα που έλαβαν στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διαφάνεια για τα φυσικά πρόσωπα σχετικά με το συγκεκριμένο ζήτημα. Επομένως, το αρχείο εταιρειών που τηρεί το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ θα πρέπει να προσδιορίζει αν ο οργανισμός εξακολουθεί να διατηρεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία έλαβε στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας ή αν έχει επιστρέψει ή διαγράψει τα δεδομένα αυτά. Εάν ο οργανισμός εξακολουθεί να διατηρεί τέτοια δεδομένα, στο αρχείο θα πρέπει να αναφέρεται ρητώς ότι ο οργανισμός οφείλει να συνεχίσει να εφαρμόζει τις Αρχές στα εν λόγω δεδομένα.

Επιπλέον, το αρχείο που τηρεί το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ θα πρέπει να αναφέρει ότι οι εν λόγω οργανισμοί δεν απολαμβάνουν πλέον τα οφέλη της ασπίδας προστασίας για νέες διαβιβάσεις, το οποίο σημαίνει ότι ο οργανισμός δεν δικαιούται πλέον να λαμβάνει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από την ΕΕ βάσει των Αρχών.

Διαδικασίες επαλήθευσης

Για να επαληθευθεί ότι η αυτοπιστοποίηση είναι αποτελεσματική στην πράξη, οι οργανισμοί μπορούν να διενεργούν αυτοαξιολόγηση ή να ζητούν τη διενέργεια εξωτερικών ελέγχων συμμόρφωσης. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η κατάρτιση των υπαλλήλων απαιτείται μόνον όταν ένας οργανισμός επιλέξει την επαλήθευση μέσω αυτοαξιολόγησης [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 7 στοιχείο γ)]. Φαίνεται επίσης ότι η απαίτηση να ελέγχεται ότι οι πολιτικές είναι ακριβείς, εμπεριστατωμένες, εμφανώς κοινοποιημένες, προσβάσιμες και ότι εφαρμόζονται πλήρως προβλέπεται μόνον όταν ο οργανισμός επιλέξει τον εσωτερικό έλεγχο (αυτοαξιολόγηση) και ότι ο έλεγχος από εξωτερικό μηχανισμό περιορίζεται μόνον στη συμμόρφωση με την πολιτική του οργανισμού για την προστασία της ιδιωτικής ζωής.

Εκ των υστέρων

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η FTC και το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ διαθέτουν εξουσίες διεξαγωγής ερευνών σε περιπτώσεις καταγγελιών. Επιπλέον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ θα έχει τη δυνατότητα να προβαίνει σε αυτεπάγγελτες επαληθεύσεις, ιδίως μέσω της αποστολής ερωτηματολογίων. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θα ήθελε να διασφαλίσει ότι μια τέτοια προσέγγιση αρκεί για να εκπληρωθεί η απαίτηση του ΔΕΕ περί αποτελεσματικών μηχανισμών εντοπισμού και εποπτείας των παραβάσεων. Στην πραγματικότητα, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εξακολουθεί να έχει αναπάντητα ερωτήματα σχετικά με το ακριβές πεδίο εφαρμογής της εξουσίας των αρχών επιβολής του νόμου των ΗΠΑ να διενεργούν επιτόπιες επιθεωρήσεις στις εγκαταστάσεις αυτοπιστοποιούμενων οργανισμών για τη διερεύνηση παραβάσεων της ασπίδας προστασίας, σχετικά με τον τρόπο κήρυξης της εκτελεστότητας απόφασης αρχής της ΕΕ στην επικράτεια των ΗΠΑ, καθώς και σχετικά με το αν οι κυρώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας είναι αποτρεπτικές στην πράξη.

2.2.7 Επεξεργασία δεδομένων ανθρώπινου δυναμικού

Πεδίο εφαρμογής

Η συμπληρωματική αρχή 9 (παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 9) εφαρμόζεται στις πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν έναν υπάλληλο (πρώην ή νυν) οι οποίες συλλέγονται στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης. Σύμφωνα με τη διατύπωση της συμπληρωματικής αρχής 9 στοιχείο α) σημείο ii), οι Αρχές της ασπίδας προστασίας εφαρμόζονται μόνον σε περίπτωση «διαβίβασης ή πρόσβασης που αφορά εξατομικευμένα αρχεία». Ο όρος «εξατομικευμένο αρχείο» δεν είναι σύμφωνος με τον ορισμό των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» βάσει του παραρτήματος II τμήμα I παράγραφος 8 στοιχείο α), ο οποίος περιλαμβάνει «δεδομένα τα οποία αφορούν ένα πρόσωπο του οποίου η

ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί» και, επομένως, δεν ευθυγραμμίζεται με τον ορισμό που χρησιμοποιείται στην οδηγία³⁵.

Σύμφωνα με τη συμπληρωματική αρχή 9 στοιχείο α) σημείο ii), «οι στατιστικές που βασίζονται σε συγκεντρωτικά δεδομένα απασχόλησης και δεν περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή βασίζονται στη χρήση ανωνυμοποιημένων δεδομένων δεν εγείρουν προβλήματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής». Η διατύπωση αυτή αντιβαίνει σε διάφορες γνώμες που έχει εκδώσει η ομάδα εργασίας του άρθρου 29. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επιθυμεί να τονίσει ότι τα συγκεντρωτικά δεδομένα εξακολουθούν να μπορούν να εξατομικευτούν εκ νέου και, επομένως, πρέπει να θεωρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα³⁶.

³⁵ Όπως τονίστηκε ήδη, ο περιορισμός σε αρχεία που αποτελούν αντικείμενο «διαβίβασης ή πρόσβασης» δεν συνάδει επίσης με τον όρο «επεξεργασία» [παράρτημα II τμήμα I παράγραφος 8 στοιχείο β)].

³⁶ Βλέπε γνώμη 4/2007 σχετικά με την έννοια του όρου «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» καθώς και γνώμη 05/2014 σχετικά με τις τεχνικές ανωνυμοποίησης.

Κοινοποίηση, επιλογή και περιορισμός του σκοπού

Στη συμπληρωματική αρχή 9 στοιχείο β) σημείο i) παρέχεται παράδειγμα εφαρμογής των αρχών της κοινοποίησης και της επιλογής, όταν χρησιμοποιούνται δεδομένα ανθρώπινου δυναμικού για διαφορετικό σκοπό. Το παράδειγμα αφορά οργανισμό των ΗΠΑ ο οποίος «προτίθεται να χρησιμοποιήσει πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συγκεντρωθεί στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης αλλά για σκοπούς που δεν σχετίζονται με την απασχόληση, όπως ανακοινώσεις εμπορικής προώθησης». Στην περίπτωση αυτή, η μεταβολή του σκοπού επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση της τήρησης των αρχών της κοινοποίησης και της επιλογής. Σύμφωνα με την ομάδα εργασίας του άρθρου 29, η περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων ανθρώπινου δυναμικού για σκοπούς άμεσης εμπορικής προώθησης θα πρέπει, στις περισσότερες περιπτώσεις, να θεωρηθεί σκοπός που αντιβαίνει στον αρχικό σκοπό και είναι, επομένως, αντίθετος στην αρχή του περιορισμού του σκοπού [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 5 στοιχείο α)]. Επιπλέον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι η επιλογή δεν μπορεί να αποτελεί κατάλληλη βάση για τη «συγκατάθεση» (εξαιρέση) ενός υπαλλήλου στη μεταβολή του σκοπού, σε ένα πλαίσιο απασχόλησης, όπου μια τέτοια συγκατάθεση ενδέχεται να μην παρέχεται απολύτως ελεύθερα.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει έντονες αμφιβολίες για το κατά πόσον η βασική εστίαση της ασπίδας προστασίας στην αρχή της επιλογής ως προϋπόθεσης για την περαιτέρω χρήση δεδομένων για άλλον σκοπό συνάδει με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ, καθώς δεν υπάρχουν επαρκείς εγγυήσεις ώστε να αποφευχθεί επίσης η χρήση του συγκεκριμένου μηχανισμού εξαιρέσης για περαιτέρω ασυμβίβαστη επεξεργασία. Η συμπληρωματική αρχή 9 στοιχείο β) σημείο iv) προβλέπει ευρεία και ρητή εξαιρέση από τις αρχές της κοινοποίησης και της επιλογής «στον βαθμό που απαιτείται και για την περίοδο που είναι αναγκαία για να μην θιγεί η ικανότητα του οργανισμού να προβαίνει σε προαγωγές, διορισμούς ή να λαμβάνει άλλες παρόμοιες αποφάσεις στον τομέα της απασχόλησης». Καταρχάς, η χρήση δεδομένων ανθρώπινου δυναμικού για τέτοιους σκοπούς θα πρέπει ήδη να αναφέρεται ρητώς κατά τη συλλογή των δεδομένων. Επιπλέον, η διατύπωση «άλλες παρόμοιες αποφάσεις στον τομέα της απασχόλησης» είναι υπερβολικά αόριστη και ευρεία. Θα έχει ως αποτέλεσμα την πλήρη εξαιρέση των δεδομένων ανθρώπινου δυναμικού από τις αρχές της κοινοποίησης και της επιλογής όταν αυτά υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης. Ο όρος είναι τόσο ευρύς που δεν παρέχει τη δυνατότητα να αξιολογηθεί αν η περαιτέρω χρήση συνάδει με τον αρχικό σκοπό. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά τη διαγραφή της συγκεκριμένης εξαιρέσης.

Δικαίωμα πρόσβασης

Η συμπληρωματική αρχή 9 στοιχείο ε) σημείο i) προβλέπει επίσης εξαιρέση από την εφαρμογή της αρχής της πρόσβασης ή από τη σύναψη σύμβασης με τρίτο υπεύθυνο επεξεργασίας για δεδομένα ανθρώπινου δυναμικού, σε περίπτωση περιστασιακών σχετικών με την απασχόληση λειτουργικών αναγκών, όπως κράτηση αεροπορικού εισιτηρίου, δωματίου σε ξενοδοχείο ή ασφαλιστική κάλυψη, διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μικρού αριθμού εργαζομένων, και εφόσον τηρούνται οι αρχές της κοινοποίησης

και της επιλογής. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν διαβλέπει κάποια εύλογη αιτιολογία για τη συγκεκριμένη εξαίρεση και συνιστά τη διαγραφή της σχετικής παραγράφου.

2.2.8 Φαρμακευτικά και ιατρικά προϊόντα

Πεδίο εφαρμογής

Σύμφωνα με την ασπίδα προστασίας, οι διαβιβάσεις κωδικοποιημένων δεδομένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις ΗΠΑ στο πλαίσιο φαρμακευτικών και ιατρικών προϊόντων δεν συνιστούν διαβιβάσεις που θα υπόκεινται στην ασπίδα προστασίας [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 14 στοιχείο ζ) σημείο i)]. Ωστόσο, η διαβίβαση κωδικοποιημένων δεδομένων προστατεύεται βάσει του ευρωπαϊκού δικαίου για την προστασία των δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι στην πράξη η ασπίδα προστασίας δεν μπορεί να καλύπτει τέτοιες διαβιβάσεις. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβλέψει ρητώς ότι το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας δεν θα καλύπτει τη διαβίβαση κωδικοποιημένων δεδομένων για φαρμακευτικούς ή ιατρικούς λόγους και, ως εκ τούτου, τέτοιου είδους διαβιβάσεις πρέπει να καλύπτονται από άλλες διασφαλίσεις, όπως τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες (εφεξής ΤΣΡ) ή ΔΕΚ. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εισηγείται να αποσαφηνιστεί το σημείο αυτό στην τελική απόφαση περί επάρκειας.

Διαβιβάσεις για ρυθμιστικούς και εποπτικούς σκοπούς [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 14 στοιχείο δ)]

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 προβληματίζεται για το γεγονός ότι, στο πλαίσιο των σχετικών διατάξεων, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι κυρίως ευαίσθητου χαρακτήρα, λόγω του ιατρικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, ενδέχεται να διαβιβαστούν σε ρυθμιστικούς φορείς των ΗΠΑ. Δεδομένου ότι η ασπίδα προστασίας έχει σχεδιαστεί για τις διαβιβάσεις δεδομένων μεταξύ ιδιωτικών οντοτήτων, φαίνεται ότι ένας δημόσιος φορέας, όπως ένας ρυθμιστικός φορέας των ΗΠΑ, δεν είναι επιλέξιμος για αυτοπιστοποίηση στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας, γεγονός το οποίο εγείρει το ζήτημα της επαρκούς προστασίας των δεδομένων για τις εν λόγω διαβιβάσεις. Εάν οι εν λόγω διαβιβάσεις πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαχείρισης για ρυθμιστικούς σκοπούς, πρέπει να ληφθούν επαρκή μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα στην ΕΕ. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπογραμμίζει το γεγονός ότι στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας δεν περιέχονται διαπιστώσεις σχετικά με το ζήτημα αυτό. Επομένως, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν διαθέτει καμία εγγύηση ότι τα ευαίσθητα δεδομένα προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα στην ΕΕ θα τυγχάνουν επαρκούς προστασίας στο πλαίσιο αυτό.

Επιπλέον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι δεν αντιλαμβάνεται για ποιον λόγο ο σκοπός της «εμπορικής προώθησης» απαριθμείται ως παράδειγμα επεξεργασίας για μελλοντική επιστημονική έρευνα. Εξάλλου, δεν είναι σαφής ο λόγος για τον οποίο οι περαιτέρω διαβιβάσεις σε εγκαταστάσεις της εταιρείας και άλλους ερευνητές [παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 14 στοιχείο δ)] αναφέρονται στο μέρος με τίτλο «Διαβιβάσεις για

ρυθμιστικούς και εποπτικούς σκοπούς». Τα ζητήματα αυτά χρήζουν αποσαφήνισης στην τελική απόφαση περί επάρκειας.

Παρακολούθηση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας του προϊόντος (συμπεριλαμβανομένης της υποβολής εκθέσεων σε κυβερνητικές υπηρεσίες) και εντοπισμός ασθενών που χρησιμοποιούν ορισμένα φάρμακα ή ιατρικές συσκευές

Η ασπίδα προστασίας προβλέπει εξαίρεση από τις αρχές της κοινοποίησης, της επιλογής, της περαιτέρω διαβίβασης και της πρόσβασης στον βαθμό που η τήρηση των Αρχών αντίκειται στη συμμόρφωση με κανονιστικές απαιτήσεις. Στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας δεν περιλαμβάνεται καμία διαπίστωση όσον αφορά την περίπτωση στην οποία οι Αρχές της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής αντίκεινται στη συμμόρφωση με κανονιστικές απαιτήσεις. Παρότι η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 μπορεί να κατανοήσει ότι οι κρατικές έρευνες μπορεί να δικαιολογούν την επιβολή περιορισμών στην κοινοποίηση και στο δικαίωμα πρόσβασης για την προστασία των ερευνών, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν αντιλαμβάνεται τους λόγους που μπορεί να δικαιολογούν τέτοιες ευρείες εξαιρέσεις στις περιπτώσεις όπου πραγματοποιείται επεξεργασία από τον οργανισμό ή από τρίτο στον ιδιωτικό τομέα. Για παράδειγμα, καθώς οι θεραπείες των ασθενών είναι ολοένα περισσότερο εξατομικευμένες, μια τέτοια ευρεία εξαίρεση από τις Αρχές της ασπίδας προστασίας σε περίπτωση εντοπισμού ασθενών που χρησιμοποιούν ορισμένα φάρμακα ή ιατρικές συσκευές είναι απαράδεκτη, καθώς το συγκεκριμένο είδος περίθαλψης θα είναι στο μέλλον σύνθητες. Αυτό ισχύει επίσης όταν τα δεδομένα χρησιμοποιούνται από φαρμακευτικές εταιρείες για την παρακολούθηση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας του προϊόντος (δοκιμή ή πώληση νέων φαρμάκων).

2.2.9 Δημοσιοποιημένες πληροφορίες

Η εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης στην περίπτωση δημοσιοποιημένων πληροφοριών και πληροφοριών δημόσιων αρχείων (παράρτημα II τμήμα III παράγραφος 15 στοιχεία δ και ε) εγείρει προβληματισμό, καθώς ένα φυσικό πρόσωπο, όταν ασκεί το δικαίωμα πρόσβασης, ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί αν ένας συγκεκριμένος υπεύθυνος επεξεργασίας επεξεργάζεται δεδομένα που το αφορούν καθώς και να πληροφορηθεί ποια δεδομένα που το αφορούν υποβάλλονται σε επεξεργασία, προκειμένου να μπορεί να ελέγχει την επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει επισημάνει επανειλημμένως ότι, σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ, τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα έχουν πάντοτε δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα που τα αφορούν και, όπου είναι απαραίτητο, δικαίωμα να ζητούν τη διόρθωση ή τη διαγραφή των δεδομένων, εάν τα δεδομένα δεν έχουν υποβληθεί σε νόμιμη επεξεργασία ή δεν είναι πλήρη ή ακριβή, ανεξάρτητα από το αν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έχουν δημοσιευθεί³⁷. Εάν το αίτημα πρόσβασης του φυσικού προσώπου απορριφθεί επειδή τα δεδομένα αποκτήθηκαν από δημόσια διαθέσιμες πηγές ή από δημόσια αρχεία, το φυσικό πρόσωπο θα απολέσει την ικανότητα να ελέγξει την ακρίβεια των δεδομένων και το αν τα δεδομένα δημοσιοποιήθηκαν νομίμως εξ αρχής.

³⁷ Βλέπε WP20, σ. 4

Ωστόσο, η ασπίδα προστασίας εξαιρεί τις πληροφορίες δημόσιων αρχείων και τις δημοσιοποιημένες πληροφορίες από τις αρχές της κοινοποίησης, της επιλογής, της πρόσβασης και της λογοδοσίας για περαιτέρω διαβίβαση [παράρτημα II τμήμα II παράγραφος 15 στοιχείο β)]. Οι εξαιρέσεις αυτές φαίνονται υπερβολικά ευρείες σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα στην οδηγία και προκαλούν ανησυχία καθώς θίγουν, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα των φυσικών προσώπων να ελέγχουν την ακρίβεια και να περιορίζουν τη διάδοση των δεδομένων που τα αφορούν.

2.3 Συμπεράσματα

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει ότι οι αρχές των ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέφεραν σημαντικές βελτιώσεις στις εμπορικές πτυχές των διαβιβάσεων δεδομένων μεταξύ των δύο ηπείρων. Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της ως άνω ανάλυσης, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 διαπιστώνει ότι το εμπορικό σκέλος της ασπίδας προστασίας χρήζει περαιτέρω αποσαφηνίσεων σε πολλά σημεία. Για παράδειγμα, η απουσία ρητής αρχής διατήρησης των δεδομένων εγείρει προβληματισμό. Επομένως, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει σοβαρές ανησυχίες για το αν η ασπίδα προστασίας μπορεί να εξασφαλίσει επίπεδο προστασίας ουσιαστικά ισοδύναμο με αυτό της ΕΕ.

Στην απόφαση περί επάρκειας πρέπει να αποσαφηνιστούν περαιτέρω οι αρχές του περιορισμού του σκοπού και της επιλογής. Παραμένει ο κίνδυνος κενών σχετικά με αρκετές αρχές, ιδίως σε σχέση με τις περαιτέρω διαβιβάσεις, τον μηχανισμό χειρισμού καταγγελιών και την επεξεργασία δεδομένων ανθρώπινου δυναμικού ή φαρμακευτικών δεδομένων. Επιπλέον, πρέπει να διευκρινιστεί περαιτέρω ο τρόπος εφαρμογής των Αρχών της ασπίδας προστασίας σε εκτελούντες την επεξεργασία δεδομένων (αντιπροσώπους) και απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να διασφαλιστεί σαφής και μη διφορούμενη εφαρμογή της ορολογίας.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΕΡΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

3.1 Διασφαλίσεις και περιορισμοί που ισχύουν για τις εθνικές αρχές ασφαλείας των ΗΠΑ

Επεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων ενδέχεται να επιτρέπονται, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω επεμβάσεις μπορούν να δικαιολογηθούν σε μια δημοκρατική κοινωνία. Αυτό σημαίνει ότι οι Αρχές της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής δεν είναι απόλυτες και ότι είναι πιθανόν να επιτρέπονται παρεκκλίσεις, αλλά μόνον εφόσον τηρούνται οι εφαρμοστέες (βασικές) εγγυήσεις. Σε συνέπεια με τον στόχο της ενίσχυσης της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, οι οργανισμοί οφείλουν επιπλέον να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια ώστε να εφαρμόζουν τις Αρχές αυτές κατά τρόπο πλήρη και διαφανή, ενώ θα πρέπει επίσης να υποδεικνύουν, στις σχετικές με την προστασία της ιδιωτικής ζωής πολιτικές τους, τις περιπτώσεις στις οποίες θα εφαρμόζονται σε τακτική βάση οι εξαιρέσεις που επιτρέπονται βάσει του νομικού πλαισίου των ΗΠΑ. Για τον ίδιο λόγο, όταν θα επιτρέπεται η εναλλακτική δυνατότητα βάσει των

Αρχών και/ή του δικαίου των ΗΠΑ, αναμένεται από τους οργανισμούς να επιλέγουν την υψηλότερη προστασία, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Στο παράρτημα II τμήμα I παράγραφος 5 ορίζεται ότι «η τήρηση των εν λόγω Αρχών δύναται να περιοριστεί: α) στο μέτρο που είναι αναγκαίο για να πληρούνται απαιτήσεις εθνικής ασφάλειας, δημόσιου συμφέροντος ή επιβολής του νόμου· β) από νομοθετικές, κυβερνητικές ή νομολογιακές διατάξεις οι οποίες δημιουργούν αντίθετες υποχρεώσεις ή ρητές εξουσιοδοτήσεις, υπό τον όρο ότι, κατά την άσκηση οποιασδήποτε παρόμοιας εξουσιοδότησης, ο οργανισμός μπορεί να αποδείξει ότι η μη συμμόρφωσή του με τις Αρχές περιορίζεται στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την προάσπιση των υπερισχυόντων νόμιμων συμφερόντων τα οποία εξυπηρετεί η εν λόγω εξουσιοδότηση· ή γ) από εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις τις οποίες προβλέπει η οδηγία ή το δίκαιο κράτους μέλους, εφόσον οι εν λόγω εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις εφαρμόζονται σε συγκρίσιμα πλαίσια».

Το ζητούμενο εν προκειμένω είναι κατά πόσον οι παρεκκλίσεις που αναφέρονται στο παράρτημα II μπορούν να δικαιολογηθούν στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Σύμφωνα με το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής, η Επιτροπή έκρινε ότι «υφίστανται κανόνες στις ΗΠΑ που είναι σχεδιασμένοι έτσι ώστε να περιορίζουν οποιαδήποτε επέμβαση για σκοπούς εθνικής ασφάλειας στα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων των οποίων τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαβιβάζονται από την Ένωση στις ΗΠΑ στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής ΕΕ-ΗΠΑ στον απολύτως αναγκαίο βαθμό για την επίτευξη του εν λόγω νόμιμου στόχου»³⁸.

Χρησιμοποιώντας το πλαίσιο που καθορίζεται στο τμήμα 1.2 της παρούσας γνώμης, και έχοντας υπόψη τις δηλώσεις των αρχών των ΗΠΑ και τις διαπιστώσεις της Επιτροπής, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αξιολόγησε το ισχύον νομικό πλαίσιο των ΗΠΑ και τις πρακτικές των υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ, καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπονται τυχόν επεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων, όπως αυτά προστατεύονται βάσει του ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου. Η αξιολόγηση αυτή βασίζεται στην ανάλυση της προεδρικής οδηγίας πολιτικής 28 (PPD-28), στο εκτελεστικό διάταγμα 12333 (EO12333) και στις διάφορες νομικές βάσεις που κατοχυρώνονται με τον νόμο περί εποπτείας της συλλογής πληροφοριών από την αλλοδαπή (Foreign Intelligence Surveillance Act – FISA, τμήματα 104, 402, 215, 501 και 702). Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 βασίστηκε στο παράρτημα VI της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής το οποίο αποτελείται από επιστολή του Γραφείου του Διευθυντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (Office of the Director of National Intelligence – ODNI) σχετικά με τις διασφαλίσεις και τους περιορισμούς που εφαρμόζονται στις αρχές εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ, όπου παρουσιάζονται επίσης συνοπτικά οι πληροφορίες που διαβιβάστηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών σημάτων των ΗΠΑ.

³⁸ Σχέδιο απόφασης της Επιτροπής βάσει της οδηγίας 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την επάρκεια της προστασίας που παρέχεται από την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής ΕΕ-ΗΠΑ, αιτιολογική σκέψη 75.

3.2 Εγγύηση Α – Η επεξεργασία πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τον νόμο και να βασίζεται σε σαφείς, ακριβείς και προσβάσιμους κανόνες

Σύμφωνα με το ευρωπαϊκό δίκαιο, τυχόν επεμβάσεις πρέπει να συνάδουν με τις νομοθετικές διατάξεις και με τις θεσπισμένες πολιτικές και διαδικασίες, και να είναι αρκετά σαφείς και προσβάσιμες (εντός του περιθωρίου διακριτικής ευχέρειας που εκχωρείται στις επιμέρους χώρες), ενώ πρέπει επίσης να παρέχονται στους πολίτες επαρκείς ενδείξεις όσον αφορά τις περιστάσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι δημόσιες αρχές εξουσιοδοτούνται να καταφεύγουν στη λήψη μέτρων παρακολούθησης³⁹.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι οι δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών σημάτων ασκούνται βάσει προσβάσιμου νομικού πλαισίου. Όλοι οι νόμοι που αναφέρονται στο παράρτημα VI (PPD-28, FISA, USA FREEDOM ACT, FOIA) είναι διαθέσιμοι στο διαδίκτυο για το ευρύ κοινό (εντός και εκτός των ΗΠΑ). Στο παράρτημα VI παρέχεται συνοπτική παρουσίαση του βασικού νομικού πλαισίου, των περιορισμών ως προς τη συλλογή, των περιορισμών όσον αφορά τη διατήρηση και τη διάδοση, της συμμόρφωσης και εποπτείας, της διαφάνειας και της έννομης προστασίας. Το νομικό σύστημα των ΗΠΑ για τις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών περιλαμβάνει σειρά διαφορετικών εγγράφων, μεταξύ των οποίων εκθέσεις μεμονωμένων υπηρεσιών, πολιτικές και διαδικασίες, τα οποία θα πρέπει να αναλυθούν προκειμένου να διαμορφωθεί μια καλύτερη εικόνα του τρόπου άσκησης των δραστηριοτήτων, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εστίασε τις εργασίες της σε περιορισμένο αριθμό σημείων τα οποία θεωρεί καίριας σημασίας.

3.2.1 Εκτελεστικό διάταγμα 12333 και προεδρική οδηγία πολιτικής 28

Το πεδίο εφαρμογής του EO12333 είναι ευρύ· καταρχήν, κάθε δραστηριότητα συλλογής πληροφοριών από την αλλοδαπή μπορεί να ασκείται κατά τη διακριτική ευχέρεια του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών βάσει του διατάγματος. Ωστόσο, έχει προβληθεί ο ισχυρισμός ότι, μετά τη θέσπιση του FISA, το εκτελεστικό διάταγμα EO12333 μπορεί να χρησιμοποιείται μόνο για τη συλλογή δεδομένων εκτός του εδάφους των ΗΠΑ. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι το εκτελεστικό διάταγμα EO12333 δεν περιλαμβάνει πολλές λεπτομέρειες ούτε σχετικά με το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του και τον βαθμό στον οποίο μπορούν να συλλέγονται, να διατηρούνται ή να διαδίδονται περαιτέρω τα δεδομένα ούτε σχετικά με τη φύση των παραβάσεων που συνεπάγονται ενδεχομένως τη λήψη

³⁹ ΕΔΔΑ, υπόθεση Zakharov, σκέψη 247: «Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί κατά το παρελθόν ότι η απαίτηση της “προβλεψιμότητας” του δικαίου δεν φθάνει μέχρι το σημείο να υποχρεώνει τα κράτη να θεσπίζουν νομοθετικές διατάξεις στις οποίες παρατίθεται καταλεπτώς κάθε συμπεριφορά που μπορεί να έχει ως συνέπεια τη λήψη απόφασης για την υποβολή ενός φυσικού προσώπου σε μυστική παρακολούθηση για λόγους “εθνικής ασφάλειας”. Λόγω της φύσης τους, οι απειλές κατά της εθνικής ασφάλειας ενδέχεται να ποικίλλουν ως προς τον χαρακτήρα τους και να είναι απροσδόκητες ή δύσκολο να προσδιοριστούν εκ των προτέρων (βλ. προαναφερθείσα υπόθεση Kennedy, σκέψη 159). Παράλληλα, το Δικαστήριο έχει τονίσει επίσης ότι, σε θέματα που θίγουν θεμελιώδη δικαιώματα, θα αντίκειτο στην αρχή του κράτους δικαίου, που είναι μία από τις βασικές αρχές της δημοκρατικής κοινωνίας που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση, τυχόν διακριτική ευχέρεια η οποία εκχωρείται στην εκτελεστική εξουσία στον τομέα της εθνικής ασφάλειας να εκχωρούνταν υπό τη μορφή απεριόριστης εξουσίας. Ως εκ τούτου, το δίκαιο πρέπει να υποδεικνύει το πεδίο εφαρμογής τυχόν διακριτικής ευχέρειας που εκχωρείται στις αρμόδιες αρχές, καθώς και τον τρόπο άσκησης της, με τη δέουσα σαφήνεια, λαμβάνοντας υπόψη τον έννομο σκοπό του συγκεκριμένου μέτρου, ώστε να παρέχεται στο φυσικό πρόσωπο επαρκής προστασία έναντι αυθαίρετων επεμβάσεων».

μέτρων παρακολούθησης ή το είδος των πληροφοριών που επιτρέπεται να συλλέγονται ή να χρησιμοποιούνται.

Κατά την ερμηνεία της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, πρωταρχικός σκοπός της προεδρικής οδηγίας πολιτικής 28 (PPD-28) είναι ο καθορισμός των ορίων για τη συλλογή και την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ανεξάρτητα από το πρόγραμμα παρακολούθησης που χρησιμοποιείται και από τον τόπο λήψης των δεδομένων.

Η PPD-28 αποτελεί μεν μια οδηγία του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών η οποία καθορίζει αρχές συνέπειας σύμφωνα με τις οποίες πρέπει να εγκρίνεται και να πραγματοποιείται η συλλογή πληροφοριών σημάτων, αλλά η PPD-28 δεν αποτελεί νομική βάση για τη συλλογή αυτών των πληροφοριών. Η πρακτική αποτελεσματικότητα της PPD-28 διασφαλίζεται με την επιβολή της υποχρέωσης στους φορείς της κοινότητας των υπηρεσιών πληροφοριών να εφαρμόζουν τις εν λόγω αρχές στις πολιτικές και τις διαδικασίες τους. Η οδηγία εφαρμόζεται σε δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών σημάτων, ανεξάρτητα από τη θέση των δεδομένων κατά τον χρόνο συλλογής τους, εντός ή εκτός των ΗΠΑ. Κατά συνέπεια, εφαρμόζεται επίσης στα δεδομένα που συλλέγονται για τους σκοπούς της συλλογής πληροφοριών σημάτων κατά τη διαβίβασή τους από την ΕΕ στις ΗΠΑ.

Ειδικότερα, η PPD-28 ορίζει ότι οι δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών σημάτων πρέπει να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο εξατομικευμένες⁴⁰. Όσον αφορά τη χρήση των δεδομένων, προβλέπει διαδικασίες σχετικά με την ελαχιστοποίηση των δεδομένων (συμπεριλαμβανομένων των προϋποθέσεων για τη διατήρηση και τη διάδοση των δεδομένων), την ασφάλεια των δεδομένων και την πρόσβαση του αρμόδιου προσωπικού σε αυτά [δηλαδή κανόνες που περιλαμβάνουν διασφαλίσεις οι οποίες περιορίζουν τους κινδύνους κατάχρησης και ανάρμοστης χρήσης], την ποιότητα και την εποπτεία των δεδομένων. Οι εγγυήσεις αυτές εφαρμόζονται ανεξάρτητα από την ιθαγένεια των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, δηλαδή εφαρμόζονται τόσο στους πολίτες των ΗΠΑ όσο και σε πολίτες τρίτων χωρών.

Οι διασφαλίσεις που προβλέπονται από την PPD-28 εφαρμόζονται επίσης κατά τη διαβίβαση των δεδομένων στις ΗΠΑ. Το παράρτημα VI περιλαμβάνει δέσμευση του ODNΙ σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση που η κοινότητα των υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ συνέλεγε δεδομένα από διατλαντικά καλώδια κατά τη διαβίβασή τους στις Ηνωμένες Πολιτείες, «θα το έκανε υπαγόμενη σε περιορισμούς και διασφαλίσεις που ορίζονται στους νόμους, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων της PPD-28»⁴¹. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι εξακολουθεί να μην υπάρχει πάγια νομολογία για τον καθορισμό της νομιμότητας της παρακολούθησης καλωδίων σε περίπτωση που κάποια χώρα επιδίδεται στην εν λόγω πρακτική. Σε κάθε περίπτωση, οι ΗΠΑ δεν επιβεβαιώνουν ούτε απορρίπτουν τους

⁴⁰ «Οι δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών σημάτων είναι όσο το δυνατόν περισσότερο εξατομικευμένες. Για τη λήψη απόφασης σχετικά με το αν απαιτείται συλλογή πληροφοριών σημάτων, οι ΗΠΑ λαμβάνουν υπόψη τη διαθεσιμότητα άλλων πληροφοριών, μεταξύ άλλων από διπλωματικές και δημόσιες πηγές. Τέτοιου είδους κατάλληλες και εφικτές εναλλακτικές λύσεις πρέπει να εφαρμόζονται κατά προτεραιότητα έναντι των πληροφοριών σημάτων.» [Τμήμα 1 στοιχείο δ)].

⁴¹ Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα VI, επιστολή του Γραφείου του Διευθυντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ODNI) σχετικά με τις διασφαλίσεις και τους περιορισμούς που εφαρμόζονται στις αρχές εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ, σ. 2.

ισχυρισμούς ότι ασκούν πράγματι την πρακτική παρακολούθησης καλωδίων ως μέσο συλλογής πληροφοριών ασφαλείας.

Η έννοια των «πληροφοριών σημάτων» δεν ορίζεται ούτε στην PPD-28 ούτε σε άλλο εφαρμοστέο κείμενο.

3.2.2 Νόμος περί παρακολούθησης επικοινωνιών αλλοδαπών υπηρεσιών πληροφοριών

Συνολικά, το κείμενο του FISA φαίνεται να χαρακτηρίζεται από υψηλότερο βαθμό σαφήνειας και ακρίβειας. Ωστόσο, η ερμηνεία πολλών διατάξεων υπό το πρίσμα της PPD-28 και, συνεπώς, η πρακτική εφαρμογή τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εφαρμογή τους εκ μέρους των διαφόρων υπηρεσιών. Παρότι δεν είναι ακόμη διαθέσιμη πλήρης έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των νέων διασφαλίσεων, αντιπρόσωποι των Ηνωμένων Πολιτειών ενημέρωσαν εκπροσώπους της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 ότι η εφαρμογή των διασφαλίσεων της PPD-28 έχει πράγματι ολοκληρωθεί και πραγματοποιείται με παρόμοιο τρόπο σε ολόκληρη την κοινότητα υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ.

Για την ακρίβεια, το τμήμα 501 είναι σχετικά σαφές σχετικά με το είδος των δραστηριοτήτων συλλογής πληροφοριών σημάτων πράξεις που μπορούν να ζητηθούν: «προσκόμιση οιασδήποτε απτών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων βιβλίων, αρχείων, εγγράφων, τεκμηρίων και άλλων αντικειμένων)». Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το γεγονός ότι ο ορισμός των «απτών στοιχείων» περιλαμβάνει «και άλλα αντικείμενα» διευρύνει σε μεγάλο βαθμό το πεδίο αρμοδιοτήτων της συγκεκριμένης αρχής.

Το τμήμα 702, το οποίο επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων από πρόσωπα που δεν είναι πολίτες των ΗΠΑ για τα οποία εύλογα θεωρείται ότι βρίσκονται εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών με σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών από την αλλοδαπή⁴², δεν παρέχει το ίδιο επίπεδο λεπτομέρειας που παρέχει το τμήμα 501. Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του, το τμήμα 702 αφορά τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που είναι εγκατεστημένοι στις ΗΠΑ για τη συλλογή πληροφοριών από την αλλοδαπή που αφορούν φυσικά πρόσωπα τα οποία βρίσκονται εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο ορισμός των «πληροφοριών από την αλλοδαπή» είναι ευρύς. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, «πληροφορίες σχετικά με ξένη δύναμη ή ξένο έδαφος που σχετίζεται με τη διεκπεραίωση εξωτερικών υποθέσεων των Ηνωμένων Πολιτειών»⁴³, στοιχείο που δημιουργεί έναν βαθμό αβεβαιότητας ως προς το είδος των πληροφοριών που μπορούν να συγκεντρώνονται στην πράξη.

Παρά τον αποχαρακτηρισμό των εγγράφων, οι εκθέσεις προς το Κογκρέσο και οι εκθέσεις εποπτείας της Επιτροπής Εποπτείας της Ιδιωτικής Ζωής και των Ατομικών Ελευθεριών (Privacy and Civil Liberties Oversight Board, εφεξής PCLOB), η εφαρμογή του FISA, συμπεριλαμβανομένου του πεδίου εφαρμογής και της χρήσης των ειδικών όρων επιλογής, εξακολουθεί να είναι ασαφής και να προκαλεί σύγχυση. Η χρήση ειδικών όρων επιλογής («καθορισθέντα κριτήρια επιλογής») αναφέρεται σε έκθεση της PCLOB⁴⁴, αλλά σύμφωνα με

⁴² 50 U.S. Code §1881a (D)(1).

⁴³ 50 U.S. Code § 1801 (e) (2).

⁴⁴ Έκθεση PCLOB σχετικά με το πρόγραμμα παρακολούθησης που εκτελείται δυνάμει του τμήματος 702 του FISA («PCLOB Report on the Surveillance program operated pursuant of Section 702 FISA»), σ. 32.

την ερμηνεία της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, δεν ανταποκρίνεται στους κανόνες στόχευσης σύμφωνα με το τμήμα 702⁴⁵. Στον βαθμό που η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δύναται να το επιβεβαιώσει, δεν γίνεται σχετική αναφορά σε γενικώς προσβάσιμους κανόνες.

3.2.3 Συμπέρασμα

Συνολικά, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι τα εφαρμοστέα κείμενα σχετικά με τις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο και ότι οι αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών προβαίνουν σε διάφορες σημαντικές ενέργειες για την εξασφάλιση διαφάνειας.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει ότι από το 2013 έχει δημοσιευθεί μεγάλος αριθμός εγγράφων, όπως πολιτικές, διαδικασίες, αποφάσεις του δικαστηρίου δυνάμει του νόμου FISA (FISC) και άλλα αποχαρακτηρισμένα έγγραφα. Επιπλέον, η PCLOB έχει δημοσιεύσει σημαντικές εκθέσεις σχετικά τόσο με τις δραστηριότητες που ασκούνται βάσει του τμήματος 702 όσο και με τον αμερικανικό νόμο για τον περιορισμό της μαζικής συλλογής δεδομένων (USA FREEDOM Act). Παρόμοια έκθεση αναμένεται να δημοσιευθεί επίσης για τις δραστηριότητες δυνάμει του EO12333.

Διάφορα νομοθετικά παραρτήματα που θα μπορούσαν να αποσαφηνίσουν τις επιπτώσεις του εκτελεστικού διατάγματος στα πρόσωπα βρίσκονται εκτός ΗΠΑ και τυχόν εφαρμοστέες διασφαλίσεις συνιστούν διαβαθμισμένα έγγραφα και, κατά συνέπεια, δεν είναι προσβάσιμα στο κοινό ή στα φυσικά πρόσωπα τα οποία θίγονται ενδεχομένως από την εφαρμογή τους. Στις περιπτώσεις στις οποίες τα σχετικά κείμενα έχουν αποχαρακτηριστεί, είναι περιορισμένης αξίας και παρέχουν ελάχιστα στοιχεία σχετικά με τις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών.

Παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί για την επεξήγηση του τρόπου λειτουργίας του EO12333 μετά τις αποκαλύψεις Snowden, ιδίως μέσω της θέσπισης της PPD-28, η τρέχουσα εφαρμογή του EO12333 στην πράξη παραμένει ασαφής. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι το παράρτημα VI της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής δεν παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία του EO12333.

Μολονότι η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί τους περιορισμούς που εισάγει η PPD-28, είναι δύσκολο να εξεταστεί αν το νομικό πλαίσιο των ΗΠΑ για την παρακολούθηση είναι επαρκώς προβλέψιμο, δηλαδή αν περιέχει «επαρκείς ενδείξεις όσον αφορά τις περιστάσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι δημόσιες αρχές εξουσιοδοτούνται να καταφεύγουν στη λήψη μέτρων παρακολούθησης», καθώς αναμένονται περαιτέρω διευκρινίσεις, μεταξύ των οποίων η δημοσίευση της έκθεσης PCLOB σχετικά με το EO12333.

⁴⁵ 50 U.S. Code § 1881a(D).

3.3 Εγγύηση Β – Η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα των επιδιωκόμενων νόμιμων στόχων πρέπει να αποδεικνύονται

3.3.1 Προεδρική οδηγία πολιτικής 28

Η PPD-28 εισήγαγε περιορισμούς όσον αφορά τους σκοπούς για τους οποίους μπορούν να χρησιμοποιούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να διαδίδονται τα δεδομένα αυτά, και έχει αντίκτυπο στη συλλογή πληροφοριών σημάτων, ανεξάρτητα από τη νομική βάση που χρησιμοποιείται.

Ειδικότερα, το τμήμα 1 της PPD-28 προβλέπει ότι οι δραστηριότητες των ΗΠΑ που σχετίζονται με τη συλλογή πληροφοριών σημάτων πρέπει πάντα να είναι «όσο το δυνατόν περισσότερο εξαιρετικές». Παρότι αναγνωρίζεται η θέσπιση του περιορισμού αυτού, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί αν η φράση «όσο το δυνατόν περισσότερο εξαιρετικές» σημαίνει ότι κάθε συλλογή δεδομένων είναι αναγκαία και αναλογική.

Με την PPD-28 αναγνωρίζεται ότι εξακολουθεί να επιτρέπεται η μαζική συλλογή πληροφοριών «προκειμένου να εντοπίζονται νέες ή αναδυόμενες απειλές και άλλες καίριας σημασίας για την εθνική ασφάλεια πληροφορίες που συχνά κρύβονται στο μεγάλο και σύνθετο σύστημα των σύγχρονων παγκόσμιων επικοινωνιών»⁴⁶. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι στην PPD-28 ορίζεται ότι «η συλλογή πληροφοριών σημάτων “μαζικά” είναι η εγκεκριμένη συλλογή μεγάλων όγκων δεδομένων πληροφοριών σημάτων που, για τεχνικούς ή επιχειρησιακούς λόγους, αποκτώνται χωρίς τη χρήση κριτηρίων διάκρισης (π.χ. ειδικά αναγνωριστικά, όροι επιλογής κ.λπ.)».

Η PPD-28 επιβάλλει όρια στη χρήση πληροφοριών σημάτων που συλλέγονται μαζικά όσον αφορά τους σκοπούς για τους οποίους χρησιμοποιούνται. Πρόκειται για έξι σκοπούς για τους οποίους επιτρέπεται να συλλέγονται δεδομένα «μαζικά», και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και άλλες μορφές σοβαρών (διακρατικών) εγκληματικών απειλών. Από την ανάλυση της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 προκύπτει ότι ο περιορισμός του σκοπού είναι αρκετά ευρύς (και ενδεχομένως υπερβολικά ευρύς) για να θεωρείται στοχευμένος.

Η PPD-28 δεν αίρει τη δυνατότητα συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μαζικά και αδιακρίτως, και η κλίμακα δυνατοτήτων τέτοιου είδους συλλογής παραμένει ασαφής και δυνητικώς ευρεία. Ως προς το σημείο αυτό, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι στο παράρτημα VI, το ODNI διαβεβαιώνει ότι «οι δραστηριότητες μαζικής συλλογής σχετικά με διαδικτυακές επικοινωνίες που εκτελεί η κοινότητα των υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ μέσω πληροφοριών σημάτων καταλαμβάνουν μικρό μέρος του διαδικτύου»⁴⁷ και, ως εκ

⁴⁶ PPD-28, τμήμα 2, και ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα VI, επιστολή του Γραφείου του Διευθυντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ODNI) σχετικά με τις διασφαλίσεις και τους περιορισμούς που εφαρμόζονται στις αρχές εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ, σ. 3.

⁴⁷ Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα VI, επιστολή του Γραφείου του Διευθυντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ODNI) σχετικά με τις διασφαλίσεις και τους περιορισμούς εφαρμόζονται στις αρχές εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ, σ. 4· η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει, εν προκειμένω, την έκθεση σχετικά με τα πορίσματα των συμπεροόδων της ΕΕ της *ad hoc* ομάδας εργασίας ΕΕ-ΗΠΑ για την προστασία των δεδομένων, στην οποία αναφέρεται ότι «τα δεδομένα των επικοινωνιών αντιπροσωπεύουν πολύ μικρό ποσοστό της παγκόσμιας κίνησης διαδικτυακών δεδομένων»,

τούτου, θα εκτιμούσε την παροχή περαιτέρω αποδεικτικών στοιχείων μέσω μέτρων διαφάνειας.

3.3.2 Νόμος περί παρακολούθησης επικοινωνιών αλλοδαπών υπηρεσιών πληροφοριών

Οι διαδικασίες ελαχιστοποίησης του τμήματος 215 και του τμήματος 702 του FISA θεσπίστηκαν με σκοπό την προστασία των αμερικανών πολιτών από την ευρεία πρόσβαση της κυβέρνησης στα δεδομένα που τους αφορούν. Οι εν λόγω περιορισμοί δεν ισχύουν επισήμως για τους αλλοδαπούς πολίτες, παρά το γεγονός ότι κυβερνητικοί αξιωματούχοι των ΗΠΑ έχουν δηλώσει επανειλημμένως τόσο σε δημόσιες όσο και σε ιδιωτικές συνεδριάσεις τους με εκπροσώπους της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 ότι το πεδίο εφαρμογής των διαδικασιών ελαχιστοποίησης επεκτάθηκε έκτοτε στην πράξη ώστε να αφορά όλα τα πρόσωπα, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια ή τον συνήθη τόπο διαμονής τους.

Στο τμήμα 702 διευκρινίζεται ότι κάθε εγκεκριμένη συγκέντρωση «διεξάγεται σύμφωνα με την Τέταρτη Τροπολογία του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών, περιορίζοντας τη συλλογή δεδομένων στους σκοπούς που θεωρείται ότι συμμορφώνονται με την αρχή της εύλογης έρευνας. Ως προς το σημείο αυτό, δεν γίνεται καμία διάκριση μεταξύ των αμερικανικών εταιρειών και των μη αμερικανικών εταιρειών ». Με άλλα λόγια, υπό την προϋπόθεση ότι η Τέταρτη Τροπολογία εφαρμόζεται σε όλα τα δεδομένα που συλλέγονται στις ΗΠΑ, «μαζική» συλλογή που λαμβάνει χώρα στις ΗΠΑ είναι «μη εύλογη» και επομένως αντισυνταγματική.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί τις διαπιστώσεις της έκθεσης PCLOB σύμφωνα με τις οποίες «στην πράξη, “οι μη αμερικανοί πολίτες” επωφελούνται επίσης από τους περιορισμούς στην πρόσβαση και στη διατήρηση που απαιτούνται στο πλαίσιο των διαδικασιών ελαχιστοποίησης και/ή στόχευσης των διαφόρων υπηρεσιών, διότι λόγω του κόστους και της δυσκολίας εντοπισμού και διαγραφής των πληροφοριών που αφορούν αμερικανούς πολίτες για μεγάλο όγκο δεδομένων, η διαχείριση ολόκληρου του συνόλου δεδομένων πραγματοποιείται ουσιαστικά σύμφωνα με τα υψηλότερα πρότυπα των ΗΠΑ στον τομέα των δεδομένων».

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει περαιτέρω ότι, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της PCLOB, «το πρόγραμμα δεν εκτελείται με τη μαζική συλλογή στοιχείων των επικοινωνιών». Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται επίσης στην έκθεση «2014 Statistical Transparency Report» που εξέδωσε το ODN. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την έκθεση PCLOB, «καθορισθέντα κριτήρια επιλογής», όπως διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή αριθμός τηλεφώνου, χρησιμοποιούνται για τη στόχευση της παρακολούθησης⁴⁸.

Ωστόσο, οι αντίστοιχοι διαθέσιμοι δημόσιοι κανόνες που αφορούν τη στόχευση δεν περιλαμβάνουν ανάλογους στοχευμένους κανόνες και αποσκοπούν μόνο στην αποφυγή της στόχευσης πολιτών των ΗΠΑ ή προσώπων που είναι εγκατεστημένα στις ΗΠΑ. Επιπλέον, τα

λαμβάνομένου υπόψη του γεγονότος ότι η «συντριπτική πλειονότητα της παγκόσμιας κίνησης διαδικτυακών δεδομένων συνίσταται στη μετάδοση συνεχούς ροής (streaming) και στη λήψη αρχείων υψηλού όγκου, όπως τηλεοπτικές σειρές, κινηματογραφικές ταινίες και αθλητικά προγράμματα» (παράγραφος 3.1.2 της έκθεσης)⁴⁴.

⁴⁸ Έκθεση PCLOB σχετικά με το πρόγραμμα παρακολούθησης που εκτελείται δυνάμει του τμήματος 702 του FISA, σ. 32.

οφέλη τα οποία ισχύουν, σύμφωνα με την PCLOB, για μη αμερικανούς πολίτες δεν είναι στην πράξη νομικώς δεσμευτικά ή εκ του νόμου προβλεπόμενα, δεδομένου ότι η διαθέσιμη νομοθεσία σχετικά με τη στόχευση δεν παρέχει ανάλογους στοχευμένους κανόνες και αποσκοπεί μόνο στην αποφυγή της στόχευσης πολιτών των ΗΠΑ ή προσώπων που είναι εγκατεστημένα στις ΗΠΑ.

Πέραν τούτου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει ότι, για τους σκοπούς του τμήματος 702, ως πρόσωπα δεν νοούνται μόνον οι ιδιώτες, αλλά επίσης ομάδες, οντότητες, ενώσεις, επιχειρήσεις ή ξένες δυνάμεις. Εξάλλου, το γεγονός ότι η συλλογή αιτιολογείται από το ότι «σημαντικός σκοπός της συγκέντρωσης είναι η απόκτηση πληροφοριών από την αλλοδαπή» δημιουργεί έναν βαθμό αβεβαιότητας ως προς τον σκοπό και την αναγκαιότητά της. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ικανοποίησή της για τις πληροφορίες που παρέχονται στο παράρτημα VI σύμφωνα με τις οποίες ο συνολικός αριθμός των στοχευόμενων προσώπων δυνάμει του τμήματος 702 ανήλθε το 2014 σε περίπου 90 000 άτομα⁴⁹. Η πρώτη επανεξέταση της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής θα παράσχει τη δυνατότητα προσκόμισης περαιτέρω αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά τους κανόνες στόχευσης.

Προς το παρόν, δεν υφίσταται πάγια νομολογία σχετικά με τη νομιμότητα της συλλογής δεδομένων μαζικά και αδιακρίτως και της επακόλουθης χρήσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της καταπολέμησης εγκληματικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένου του ζητήματος των περιστάσεων υπό τις οποίες θα μπορούσε να επιτραπεί η εν λόγω συλλογή και χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αναμένεται ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) θα αναλύσει το ζήτημα αυτό, τουλάχιστον έως έναν βαθμό, κατά τη διάρκεια του 2016, τόσο στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις *Tele2 Sverige AB κατά Post- och telestyrelsen* και *Secretary of State for the Home Department κατά Davis και λοιπών*⁵⁰ όσο και στη γνωμοδότηση που πρόκειται να εκδώσει σχετικά με την εγκυρότητα της συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ και του Καναδά για τη διαβίβαση και επεξεργασία δεδομένων από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (PNR)⁵¹. Εν τω μεταξύ, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει ότι παραμένει σταθερή στην εκτίμησή της ότι η συλλογή δεδομένων μαζικά και αδιακρίτως δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρείται αναλογική⁵².

3.3.3 Συμπέρασμα

Παρά τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν μετά τη θέσπιση της PPD-28, οι ανησυχίες της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 παραμένουν, ειδικότερα όσον αφορά την αναλογικότητα της συλλογής δεδομένων. Καταρχάς, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι ΗΠΑ εξακολουθούν να συλλέγουν μαζικά και αδιακρίτως δεδομένα ή, τουλάχιστον, δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο ότι μπορεί να συνεχίσουν να το πράττουν στο μέλλον. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει

⁴⁹ Παράρτημα VI, σ. 11.

⁵⁰ ΔΕΕ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-203/15 και C-698/15.

⁵¹ ΔΕΕ, γνωμοδότηση 1/15.

⁵² WP215: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp215_el.pdf.

αποφανθεί επανειλημμένως ότι η εν λόγω συλλογή δεδομένων δεν συνάδει με το δίκαιο της ΕΕ και, ως εκ τούτου, δεν είναι αποδεκτή.

Κατά δεύτερον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι μαζική μπορεί επίσης να θεωρηθεί ακόμη και η στοχευμένη επεξεργασία δεδομένων ή η επεξεργασία που είναι «όσο το δυνατόν περισσότερο εξατομικευμένη». Το αν η εν λόγω μαζική συλλογή δεδομένων θα πρέπει να επιτρέπεται ή όχι αποτελεί επί του παρόντος αντικείμενο προσφυγής ενώπιον του ΔΕΕ. Για τον λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν θα προβεί σε τελική εκτίμηση της νομιμότητας της στοχευμένης, πλην όμως μαζικής επεξεργασίας δεδομένων. Ωστόσο, υπογραμμίζει ότι, εάν πρόκειται να επιτραπεί η στοχευμένη αλλά μαζική επεξεργασία δεδομένων, οι αρχές της στόχευσης θα πρέπει να διέπουν τόσο τη συλλογή όσο και την επακόλουθη χρήση των δεδομένων, και δεν μπορούν να περιορίζονται μόνο στη χρήση. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται αποσαφήνιση του σχεδίου απόφασης περί επάρκειας ως προς τους έξι σκοπούς που αναφέρονται στην PPD-28 για τους οποίους είναι δυνατή η «μαζική» συλλογή δεδομένων. Στο παρόν στάδιο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν είναι πεπεισμένη ότι οι εν λόγω σκοποί είναι επαρκώς περιορισμένοι ώστε να διασφαλίζεται ότι η συλλογή δεδομένων περιορίζεται πράγματι εντός των αναγκαίων και αναλογικών ορίων.

3.4 Εγγύηση Γ – Πρέπει να υπάρχει ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας

Οι ΗΠΑ δεν διαθέτουν ενιαίο εποπτικό όργανο σε ομοσπονδιακό επίπεδο το οποίο να είναι επιφορτισμένο με καθήκοντα εποπτείας των επιπτώσεων των προγραμμάτων συλλογής πληροφοριών και παρακολούθησης στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων. Αντιθέτως, οι δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών των ΗΠΑ υπόκεινται σε πολυεπίπεδη διαδικασία εποπτείας: μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ της εσωτερικής και της εξωτερικής εποπτείας. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει το γεγονός ότι η διαδικασία υποβολής στοιχείων από τα εποπτικά όργανα των ΗΠΑ είναι εξαιρετικά λεπτομερής και επί το πλείστον δημόσια.

3.4.1. Εσωτερική εποπτεία

Όλες οι υπηρεσίες πληροφοριών και ασφαλείας έχουν υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το οικείο νομοθετικό πλαίσιο, μεταξύ των οποίων και οι Γενικοί Επιθεωρητές, πρωταρχικό καθήκον των οποίων είναι η αξιολόγηση της συνολικής συμμόρφωσης των εργασιών των υπηρεσιών με τη νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, των νόμων που αφορούν την προστασία της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων. Η θέση του Γενικού Επιθεωρητή θεσπίζεται διά νόμου και όλοι οι Γενικοί Επιθεωρητές διορίζονται (ή θα διορίζονται σύντομα) από τον Πρόεδρο, ενώ θα έπεται έγκριση από τη Γερουσία, σε μια προσπάθεια διασφάλισης της οργανωτικής ανεξαρτησίας τους και της υποχρέωσης λογοδοσίας τους στο Κογκρέσο. Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκτιμά ότι οι Γενικοί Επιθεωρητές πληρούν πιθανότατα το κριτήριο της οργανωτικής ανεξαρτησίας, όπως ορίζεται από το ΔΕΕ και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), τουλάχιστον από τη στιγμή που η νέα διαδικασία διορισμού ισχύει για όλους. Προς το παρόν εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες ανησυχίες

σχετικά με τους Γενικούς Επιθεωρητές οι οποίοι διορίζονται ακόμη από τον Διευθυντή της υπηρεσίας που εποπτεύουν.

Οι Γενικοί Επιθεωρητές δύνανται να διατυπώνουν συστάσεις, οι οποίες μπορούν στη συνέχεια να διαβιβάζονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και στην PCLOB ή ακόμη και στην επιτροπή του Κογκρέσου που μπορούν να επιβάλουν την εφαρμογή των συστάσεων. Σε περίπτωση που ο Γενικός Επιθεωρητής διαπιστώσει παραβίαση, η παραβίαση αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω εσωτερικών μέτρων και μέτρων πολιτικής και να αναφερθεί στο Κογκρέσο. Ο Γενικός Επιθεωρητής έχει, για παράδειγμα, την αρμοδιότητα να διενεργεί τόσο ελέγχους όσο και επιθεωρήσεις.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι οι εκθέσεις που υποβάλλονται από τον Γενικό Επιθεωρητή μπορούν να αποκρύπτονται από το ευρύ κοινό και ότι είναι πιθανό επίσης να μην επιτραπεί σε Γενικό Διευθυντή να υποβάλει έκθεση εάν οι πληροφορίες που επιθεωρήθηκαν είναι διαβαθμισμένες. Ωστόσο, οι εκθέσεις υπόκεινται ανά πάσα στιγμή στην εποπτεία του Κογκρέσου, στοιχείο που αποτελεί βασική διασφάλιση, παρά το γεγονός ότι δεν παρέχει οδούς ατομικής προσφυγής.

Όλες οι υπηρεσίες διαθέτουν υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των ατομικών ελευθεριών, οι οποίοι επικουρούν το Κογκρέσο στο εποπτικό έργο του μέσω του υποχρεωτικού συστήματος ιδίας υποβολής εκθέσεων.

Συνολικά, οι μηχανισμοί εσωτερικής εποπτείας που εφαρμόζονται μπορούν να θεωρηθούν επαρκώς ισχυροί· ωστόσο, για να δικαιολογηθεί τυχόν επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων, η εποπτεία πρέπει να είναι απολύτως ανεξάρτητη. Και παρότι η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σέβεται και εκτιμά το έργο των διαφόρων υπαλλήλων που είναι αρμόδιοι για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των ατομικών ελευθεριών, δεν μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι έχουν το απαιτούμενο επίπεδο ανεξαρτησίας ώστε να ενεργούν ως ανεξάρτητοι επόπτες.

3.4.2. Εξωτερική εποπτεία

Η εξωτερική εποπτεία περιλαμβάνει μια σειρά διαφορετικών μηχανισμών: τη δικαστική εποπτεία βάσει των τμημάτων 501 και 702 που διασφαλίζεται από το δικαστήριο δυνάμει του νόμου FISA (εφεξής FISC), την εποπτεία των επιτροπών πληροφοριών περιορισμένης σύνθεσης του Κογκρέσου και τα καθήκοντα που εκτελούνται από την PCLOB.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθυμίζει ότι, υπό ιδανικές συνθήκες, όπως έχει επισημανθεί επίσης από το ΔΕΕ και το ΕΔΔΑ, η εποπτεία θα πρέπει να ανατίθεται σε δικαστή ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία και η αμεροληψία της διαδικασίας. Μέχρι προσφάτως, η διαδικασία FISC αποτελούσε διαδικασία *ex parte*, χωρίς να παρέχεται στους ενδιαφερομένους η δυνατότητα ακρόασης ή ακόμη και ενημέρωσης σχετικά με την υπόθεση. Η διαδικασία FISC παραμένει *ex parte* μέχρι σήμερα, αλλά μετά τη θέσπιση του νόμου USA FREEDOM Act συμπεριελήφθη στο FISC η δυνατότητα παρέμβασης με τη μορφή «amicus

curiae». Οι *amici curiae* ενεργούν κατά τρόπο ανεξάρτητο, αλλά δεν ορίζονται με σκοπό την υπεράσπιση συγκεκριμένων προσώπων που ενδέχεται να εμπλέκονται στην υπόθεση.

Βάσει του νόμου USA Freedom Act δημιουργήθηκε μια ομάδα *amici curiae* οι οποίοι υποβάλλουν στο FISC υπομνήματα σχετικά με σημαντικές υποθέσεις. Το δικαστήριο έχει επιλέξει πέντε δικηγόρους, οι οποίοι έχουν λάβει τις κατάλληλες εξουσιοδοτήσεις ασφαλείας και παρέχουν τεχνικές συμβουλές, παρίστανται και υποβάλλουν υπομνήματα στις ακροάσεις του FISC και διατυπώνουν τα επιχειρήματά τους σχετικά με το βάσιμο μιας υπόθεσης από την άποψη της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των ατομικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, αυτό το πράττουν μόνο σε σημαντικές υποθέσεις ή όταν ανακύπτουν νέα νομικά ζητήματα⁵³.

Το τμήμα 215 υπόκειται σχεδόν εξ ολοκλήρου σε εκ των προτέρων (αλλά όχι εκ των υστέρων) δικαστική εποπτεία, δεδομένου ότι όλα τα προγράμματα που χρησιμοποιούν το τμήμα 215 ως βάση για τη συλλογή πληροφοριών υπόκεινται σε έγκριση από το FISC. Στην έκθεση PCLOB διευκρινίζεται ότι «το τμήμα 702 διαφοροποιείται από το παραδοσιακό πλαίσιο ηλεκτρονικής παρακολούθησης του FISA όσον αφορά τόσο τα πρότυπα που εφαρμόζονται όσο και την απουσία έκδοσης εξατομικευμένων αποφάσεων από το FISC. Σύμφωνα με το καταστατικό, ο Γενικός Εισαγγελέας και ο Διευθυντής της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών καταρτίζουν ετήσιες πιστοποιήσεις με τις οποίες εγκρίνουν τη στόχευση προσώπων που δεν είναι πολίτες των ΗΠΑ και για τα οποία εύλογα θεωρείται ότι βρίσκονται εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών με σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών από την αλλοδαπή, χωρίς να προσδιορίζονται στο FISC οι συγκεκριμένοι μη αμερικανοί πολίτες που στοχεύονται. [...] Επίσης, δεν προβλέπεται απαίτηση βάσει της οποίας η κυβέρνηση να υποχρεούται να καταδείξει ότι υπάρχει βάσιμος λόγος ώστε να θεωρηθεί ότι ο στόχος δυνάμει του τμήματος 702 είναι ξένη δύναμη ή πράκτορας ξένης δύναμης, όπως απαιτείται βάσει των παραδοσιακών διατάξεων του νόμου FISA»⁵⁴.

Εντός του Κογκρέσου, οι επιτροπές πληροφοριών περιορισμένης σύνθεσης είναι επίσης επιφορτισμένες με το εποπτικό καθήκον της έγκρισης δραστηριοτήτων συλλογής πληροφοριών, ιδίως μέσω της ψήφισης του προϋπολογισμού. Οι επιτροπές πληροφοριών της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων ενημερώνονται για τις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών μέσω διαβαθμισμένων υπομνημάτων. Ο Γενικός Εισαγγελέας υποχρεούται να υποβάλλει στις εν λόγω επιτροπές εξαμηνιαίες εκθέσεις σχετικά με την ηλεκτρονική παρακολούθηση δυνάμει του νόμου FISA. Παραμένει ασαφής στην ομάδα εργασίας του άρθρου 29 ο βαθμός στον οποίο οι επιτροπές δύνανται να συζητούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεμονωμένων ατόμων, ιδίως μη αμερικανών πολιτών.

Η PCLOB αποτελεί ανεξάρτητο σκέλος της εκτελεστικής εξουσίας στην κυβέρνηση των ΗΠΑ το οποίο διαθέτει δύο θεμελιώδεις αρμοδιότητες: 1) να εξετάζει και να αναλύει μέτρα

⁵³ Freedom Act TITLE IV--FOREIGN INTELLIGENCE SURVEILLANCE COURT REFORMS Sec. 401. Appointment of amici curiae (Νόμος Freedom Act, ΤΙΤΛΟΣ IV--ΜΕΤΑΠΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ τμήμα 401. Διορισμός amici curiae).

⁵⁴ Έκθεση PCLOB σχετικά με το πρόγραμμα παρακολούθησης που εκτελείται δυνάμει του τμήματος 702 του FISA, σ. 24-25.

που λαμβάνει η εκτελεστική εξουσία για την προστασία του [αμερικανικού] έθνους από την τρομοκρατία, μεριμνώντας για την εξισορρόπηση της ανάγκης λήψης των εν λόγω μέτρων με την ανάγκη προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των ατομικών ελευθεριών, και 2) να διασφαλίζει ότι τα ζητήματα των ελευθεριών λαμβάνονται δεόντως υπόψη κατά την κατάρτιση και εφαρμογή νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, καθώς και πολιτικών που αφορούν τις προσπάθειες για την προστασία του έθνους από την τρομοκρατία. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι η PCLOB διαθέτει εξουσία κλήτευσης και πρόσβασης σε διαβαθμισμένες πληροφορίες. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, ελέγχει επίσης την αποδοτικότητα των προγραμμάτων. Η εποπτεία της δεν ασκείται πριν αλλά μετά την επέλευση του συμβάντος. Η PCLOB έχει καταδείξει τις ανεξάρτητες εξουσίες της εκφράζοντας τη διαφωνία της με τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών σε διάφορα νομικά ζητήματα. Ειδικότερα, έκρινε ότι το πρόγραμμα τηλεφωνικών μεταδεδομένων του τμήματος 215 δεν ήταν νομικώς αποδεκτό και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν ήταν αποδοτικό διότι δεν υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία επιθέσεων διαταραχής της λειτουργίας. Η PCLOB εκπόνησε επίσης μελέτη του προγράμματος δυνάμει του τμήματος 702, η οποία διήρκεσε ένα έτος, και διαπίστωσε ότι είναι νομίμως και σαφώς εγκεκριμένο βάσει του νόμου και ότι το τμήμα 702 έχει αποδειχθεί εξαιρετικά αποδοτικό, μεταξύ άλλων και σε ζητήματα τρομοκρατίας. Τέλος, ανέλαβε δράση σχετικά με την απαίτηση διαφάνειας και διαπίστωσε ότι μια σειρά διαβαθμισμένων συμβάντων δεν έπρεπε να είναι διαβαθμισμένα. Η PCLOB οφείλει στο εγγύς μέλλον να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της PPD-28. Εν προκειμένω, θεωρεί ότι, για τη διατήρηση πληροφοριών που αφορούν αλλοδαπούς πολίτες, δεν κρίνεται επαρκές απλώς και μόνο το γεγονός ότι το εν λόγω πρόσωπο είναι αλλοδαπό.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει τέλος ότι το EO12333 δεν παρέχει μηχανισμούς δικαστικού ελέγχου, εποπτείας ή προσφυγής για τα προγράμματα παρακολούθησης που εφαρμόζονται βάσει των διατάξεών του.

3.4.3 Συμπέρασμα

Το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας καταδεικνύει ότι έχει υιοθετηθεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση για τους μηχανισμούς εσωτερικής και εξωτερικής εποπτείας στις ΗΠΑ. Παρότι ο τρόπος λειτουργίας των μηχανισμών εποπτείας προκαλεί ενδεχομένως σύγχυση, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 είναι πεπεισμένη ότι, εν γένει, εφαρμόζονται μηχανισμοί επαρκούς εσωτερικής εποπτείας. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ανησυχία ότι η εποπτεία των προγραμμάτων παρακολούθησης που ασκείται βάσει του EO12333 δεν είναι επαρκής.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι η προηγούμενη κριτική της, σύμφωνα με την οποία οι διαδικασίες ενώπιον του FISC δεν τηρούν την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, μετριάστηκε μόνο σε κάποιον βαθμό με τη θέσπιση του διορισμού των *amici curiae*, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον να «προάγουν την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των ατομικών ελευθεριών». Ωστόσο, το FISC δεν παρέχει αποτελεσματική δικαστική εποπτεία όσον αφορά τη στόχευση προσώπων που δεν είναι πολίτες των ΗΠΑ. Εξακολουθούν επίσης να υπάρχουν ορισμένες αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα του FISC να αξιολογεί

αποτελεσματικά τις διαδικασίες στόχευσης και ελαχιστοποίησης, όπως έχει επίσης αναφερθεί και από την PCLOB⁵⁵.

3.5 Εγγύηση Δ – Το φυσικό πρόσωπο πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικά μέσα προσφυγής

3.5.1 Ένδικο μέσα

3.5.1.1 Απαίτηση έννομου συμφέροντος

Το σύστημα των ΗΠΑ σχετικά με τα ένδικο μέσα περιλαμβάνει έναν σημαντικό περιορισμό: βάσει του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών, κάθε φυσικό πρόσωπο υποχρεούται να αποδείξει ότι έχει έννομο συμφέρον: εφόσον πρόκειται για την «απαίτηση σύμφωνα με την οποία οι προσφεύγοντες έχουν υποστεί ή θα υποστούν άμεση βλάβη ή ζημία και ότι η ζημία αυτή είναι επανορθώσιμη. Σε ομοσπονδιακό επίπεδο, η άσκηση δικαστικών προσφυγών δεν είναι δυνατή απλώς και μόνο με την αιτιολογία ότι ένα φυσικό πρόσωπο ή μια ομάδα είναι δυσσαρεστημένοι με συγκεκριμένη ενέργεια ή συγκεκριμένο νόμο της κυβέρνησης»⁵⁶. Η εν λόγω απαίτηση φαίνεται να ανατρέπεται από την έλλειψη σχετικής κοινοποίησης στους ιδιώτες που υπόκεινται σε παρακολούθηση ακόμη και μετά τη λήψη ισχύος των εν λόγω μέτρων. Το ΔΕΕ και το ΕΔΔΑ έχουν αποφανθεί επανειλημμένως ότι οι ιδιώτες πρέπει να είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε διοικητικά ή ένδικο μέσα προσφυγής. Στην απόφασή του στην υπόθεση Zakharov, το ΕΔΔΑ επιβεβαίωσε ότι, βάσει της νομολογίας, οιοσδήποτε δύναται να προσφύγει ενώπιον του δικαστηρίου εφόσον έχει βάσιμους λόγους να υποψιάζεται πιθανή επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματά του⁵⁷.

Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών, στους πολίτες τρίτων χωρών που βρίσκονται εκτός των ΗΠΑ δεν παρέχεται πλήρης συνταγματική προστασία στις ΗΠΑ⁵⁸. Αυτό ισχύει ειδικότερα σε σχέση με την Τέταρτη Τροπολογία, η οποία προστατεύει τους πολίτες των ΗΠΑ –όχι όμως και τους πολίτες τρίτων χωρών– από αδικαιολόγητες έρευνες και συλλήψεις/κατασχέσεις, και από την οποία απορρέει σε μεγάλο βαθμό το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ΗΠΑ. Οι ευρωπαίοι πολίτες και άλλα πρόσωπα ευρωπαϊκού δικαίου που βρίσκονται εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών αποκλείονται ουσιαστικά από την προστασία που παρέχεται βάσει της Τέταρτης Τροπολογίας⁵⁹.

Η περιορισμένη εφαρμογή του νόμου περί άσκησης δικαστικών προσφυγών (τόσο επί της ουσίας, δεδομένου ότι εξαιρεί την εθνική ασφάλεια, όσο και σε σχέση με τα πρόσωπα που δύναται να επικαλούνται τη νομοθεσία), ο μεγάλος αριθμός των απαλλαγών και η ανασφάλεια δικαίου όσον αφορά τις υπηρεσίες στις οποίες έχει εφαρμογή ο νόμος περί άσκησης δικαστικών προσφυγών δεν πληρούν την απαίτηση παροχής μηχανισμού

⁵⁵ Έκθεση PCLOB σχετικά με το πρόγραμμα παρακολούθησης που εκτελείται δυνάμει του τμήματος 702 του FISA, σ. 11.

⁵⁶ <https://www.law.cornell.edu/wex/standing>.

⁵⁷ <https://www.law.cornell.edu/wex/standing> υπόθεση Clapper κατά Διεθνούς Αμνηστίας των ΗΠΑ.

⁵⁸ ΕΔΔΑ, υπόθεση Zakharov, σκέψη 171.

⁵⁹ Υπόθεση ΗΠΑ κατά Verdugo-Urquidez, σ. 264-266.

⁶⁰ Έκθεση των συμπροέδρων της ΕΕ, τμήμα 2.

αποτελεσματικής προσφυγής σε όλους τους ενδιαφερόμενους ιδιώτες σε υποθέσεις των υπηρεσιών πληροφοριών εθνικής ασφάλειας.

3.5.1.2 Προεδρική οδηγία πολιτικής 28

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι η PPD-28 αποτελεί μόνο οδηγία και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να δημιουργεί δικαιώματα για τα φυσικά πρόσωπα. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσω νομοθετικών πράξεων. Ως εκ τούτου, τα φυσικά πρόσωπα δεν δύνανται να προσφύγουν ενώπιον δικαστηρίου λόγω ισχυρισμών περί παραβίασης των διασφαλίσεων της PPD-28.

3.5.1.3 Νόμος περί εποπτείας της συλλογής πληροφοριών από την αλλοδαπή

Δυνάμει του νόμου FISA παρέχονται ορισμένα μέσα προσφυγής για φυσικά πρόσωπα σε περίπτωση παράνομης παρακολούθησης. Σύμφωνα με τον νόμο FISA, «κάθε θιγόμενο πρόσωπο, εκτός από ξένη δύναμη ή πράκτορα ξένης δύναμης [...], αντιστοίχως, το οποίο έχει αποτελέσει αντικείμενο ηλεκτρονικής παρακολούθησης ή για το οποίο οι πληροφορίες που ελήφθησαν μέσω ηλεκτρονικής παρακολούθησης /του εν λόγω προσώπου έχουν κοινολογηθεί ή χρησιμοποιηθεί κατά παράβαση του τμήματος 1809 του παρόντος τίτλου, έχει λόγους να ασκήσει αγωγή κατά οιοδήποτε προσώπου που έχει διαπράξει την εν λόγω παράβαση». Ωστόσο, η διάταξη αυτή εξαιρεί ρητώς την ξένη δύναμη ή τον πράκτορα ξένης δύναμης που αποτέλεσε αντικείμενο του μέτρου. Παρά ταύτα, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο προσφεύγων θα πρέπει να αποδείξει ότι έχει έννομο συμφέρον το οποίο δεν θα είναι δυνατό στην πράξη.

Βάσει του νόμου USA Freedom Act έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο του δικαστηρίου δυνάμει του νόμου FISA συμβουλευτική επιτροπή *Amicus Curiae*, με σκοπό την (προαιρετική) παροχή συμβουλών σε περίπτωση σημαντικής νέας νομικής ερμηνείας. Καθήκον, ωστόσο, της επιτροπής αυτής είναι να παρέχει αμερόληπτες συμβουλές, και όχι να υπερασπίζεται το συμφέρον συγκεκριμένου φυσικού προσώπου κατόπιν αιτήματός του.

3.5.2 Διοικητικά μέσα προσφυγής

3.5.2.1 Γενικοί Επιθεωρητές

Μια άλλη οδός έννομης προστασίας παρέχεται μέσω του Γενικού Επιθεωρητή στον οποίο μπορεί να υποβληθεί καταγγελία. Ωστόσο, οι Γενικοί Επιθεωρητές δεν υποχρεούνται να εξετάζουν κάθε υποβαλλόμενη καταγγελία: δεν προβλέπεται δικαίωμα ακρόασης, αλλά η άσκηση διακριτικής ευχέρειας. Ο Γενικός Επιθεωρητής δύναται επίσης να εκδίδει εκθέσεις με τις διαπιστώσεις παραβάσεων σε περιπτώσεις διαβαθμισμένων πληροφοριών. Φυσικό πρόσωπο το οποίο εικάζει ότι η έκθεση το θίγει, θα πρέπει να είναι σε θέση να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου λόγω της διαπίστωσης της παραβίασης της νομοθεσίας.

3.5.2.2 Νόμος περί ελευθερίας της πληροφόρησης

Ένα μέσο προσφυγής που είναι διαθέσιμο σε όλους τους ενδιαφερομένους συνίσταται στην υποβολή αιτήματος σχετικά με την ελευθερία της πληροφόρησης βάσει του νόμου περί ελευθερίας της πληροφόρησης (FOIA). Σύμφωνα με την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, κατά γενικό κανόνα, αίτημα FOIA μπορεί να υποβληθεί από κάθε πρόσωπο –είτε είναι πολίτης των ΗΠΑ είτε όχι–, αρκεί να ζητήσει πρόσβαση στα αρχεία οποιασδήποτε υπηρεσίας. Τα εν λόγω αρχεία περιλαμβάνουν αρχεία σχετικά με τον ενδιαφερόμενο, αν και στην προκειμένη περίπτωση απαιτείται η προσκόμιση εγγράφων πιστοποίησης της ταυτότητας. Ωστόσο, εάν οι πληροφορίες είναι διαβαθμισμένες για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, η έκβαση του αιτήματος FOIA δεν αναμένεται να είναι επιτυχής λόγω της εφαρμογής εξαίρεσης: οι υπηρεσίες δεν υποχρεούνται να παρέχουν πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες, μεταξύ άλλων εάν οι εν λόγω πληροφορίες αφορούν το πρόσωπο που υπέβαλε το αίτημα. Οι πληροφορίες από έρευνες επιβολής του νόμου που βρίσκονται σε εξέλιξη εξαιρούνται πλήρως από τα αιτήματα FOIA. Τέλος, κατά την ερμηνεία της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, το αίτημα FOIA δεν παρέχει το δικαίωμα ελέγχου της νομιμότητας της επεξεργασίας από ανεξάρτητη αρχή.

3.5.3 Διαμεσολαβητής της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής

3.5.3.1 Σύσταση Διαμεσολαβητή

Στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής θεσπίζεται νέος μηχανισμός «για ιδιώτες από την ΕΕ», ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα υποβολής αιτημάτων σχετικά με τις «πληροφορίες σημάτων των ΗΠΑ» στον νεοσυσταθέντα Διαμεσολαβητή της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Όπως διευκρινίζεται στο υπόμνημα που προσαρτάται στην επιστολή του υπουργού Εξωτερικών John Kerry, της 22ας Φεβρουαρίου 2016, η θέση του Διαμεσολαβητή καλύπτεται από την υφυπουργό Εξωτερικών C. Novelli, η οποία θα επιτελεί τα σχετικά καθήκοντα επιπλέον του αξιώματος που έχει ως «Ανώτατου Συντονιστή για τη Διεθνή Διπλωματία στον Τομέα της Τεχνολογίας των Πληροφοριών», αξίωμα που δημιουργήθηκε δυνάμει του τμήματος 4 στοιχείο δ) της PPD-28. Στην επιστολή και το υπόμνημα υπογραμμίζεται ότι η «υφυπουργός αναφέρεται απευθείας στον υπουργό Εξωτερικών και δρα ανεξάρτητα από την κοινότητα των υπηρεσιών πληροφοριών».

Στο υπόμνημα διευκρινίζεται ότι, παρά την ονομασία του, ο Διαμεσολαβητής της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής δεν θα αναλαμβάνει μόνο την επεξεργασία αιτημάτων που συνδέονται με την πρόσβαση για λόγους εθνικής ασφάλειας σε δεδομένα που διαβιβάζονται από την ΕΕ στις Ηνωμένες Πολιτείες σύμφωνα με την ασπίδα προστασίας, αλλά και την επεξεργασία αιτημάτων που αφορούν τα δεδομένα που διαβιβάζονται σύμφωνα με τις τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες (ΤΣΡ), τους δεσμευτικούς εταιρικούς κανόνες (ΔΕΚ), τις παρεκκλίσεις (δυνάμει του άρθρου 26 της οδηγίας 95/46/ΕΚ) ή τις «πιθανές μελλοντικές παρεκκλίσεις», όπως ορίζονται στην υποσημείωση 2 του υπομνήματος.

Ο τρόπος με τον οποίο θεωρείται ότι λειτουργεί ο μηχανισμός μπορεί να περιγραφεί συνοπτικά ως εξής: Ιδιώτης από την ΕΕ υποβάλλει αίτημα σε φορέα κράτους μέλους αρμόδιο

για την εποπτεία των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας ή σε κεντρικό «φορέα χειρισμού καταγγελιών ιδιωτών της ΕΕ», σε περίπτωση που θα δημιουργηθεί ή θα οριστεί. Η αρχή που διαβιβάζει το αίτημα στον Διαμεσολαβητή θα πρέπει να ελέγχει πρωτίστως εάν το αίτημα είναι πλήρες, όπως ορίζεται στο τμήμα 3 στοιχείο β) της επιστολής⁶⁰. Μόλις το αίτημα διαβιβασθεί στον Διαμεσολαβητή της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής και διαπιστωθεί ότι πληροί τα κριτήρια του τμήματος 3 στοιχείο β), ο Διαμεσολαβητής της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής παρέχει απάντηση, που σημαίνει ότι θα επιβεβαιώσει εντέλει «i) ότι η καταγγελία έχει διερευνηθεί δεόντως και ii) ότι υπήρξε συμμόρφωση με το δίκαιο, τους νόμους, τα εκτελεστικά διατάγματα, τις προεδρικές οδηγίες και τις πολιτικές των υπηρεσιών, στα οποία προβλέπονται οι περιορισμοί και οι διασφαλίσεις που περιγράφονται στην επιστολή του Γραφείου του Διευθυντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ODNI) ή ότι, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, αυτή αποκαταστάθηκε»⁶¹. Η απάντηση του Διαμεσολαβητή της ασπίδας προστασίας «δεν θα επιβεβαιώνει ούτε θα αρνείται ότι ο συγκεκριμένος ιδιώτης έχει αποτελέσει στόχο παρακολούθησης ούτε θα επιβεβαιώνει ότι έχει εφαρμοστεί συγκεκριμένο διορθωτικό μέτρο»⁶². Όσον αφορά το ερώτημα σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας του Διαμεσολαβητή, διευκρινίζεται ότι ο Διαμεσολαβητής της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής «θα συνεργάζεται στενά με άλλους υπαλλήλους της κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων ανεξάρτητων φορέων εποπτείας»⁶³, και ειδικότερα «θα είναι σε θέση να συνεργάζεται στενά με το ODNI, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και άλλα υπουργεία και υπηρεσίες που μετέχουν στον τομέα εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ, κατά περίπτωση, καθώς και με τους Γενικούς Επιθεωρητές, τους υπαλλήλους που εργάζονται στο πλαίσιο του νόμου περί ελευθερίας της πληροφόρησης (Freedom of Information Act) και τους υπαλλήλους του τομέα προστασίας των ατομικών ελευθεριών και της ιδιωτικής ζωής»⁶⁴. Η συνεργασία αυτή θα πραγματοποιείται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι ο Διαμεσολαβητής της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής δύναται να παρέχει απάντηση η οποία θα περιλαμβάνει τις προαναφερόμενες επιβεβαιώσεις.

⁶⁰ β. Ο φορέας χειρισμού καταγγελιών από ιδιώτες της ΕΕ θα διασφαλίζει, σύμφωνα με τις ακόλουθες δράσεις, ότι το αίτημα είναι ολοκληρωμένο:

i) επαληθεύοντας την ταυτότητα του ιδιώτη και ότι αυτός ενεργεί εξ ονόματός του και όχι ως εκπρόσωπος κυβερνητικού ή διακυβερνητικού οργανισμού·

ii) εξασφαλίζοντας ότι το αίτημα υποβάλλεται γραπτώς και ότι περιέχει τις ακόλουθες βασικές πληροφορίες:

- κάθε πληροφορία στην οποία βασίζεται το αίτημα,
- τη φύση των πληροφοριών ή της ζητούμενης επανόρθωσης,
- τυχόν φορείς της κυβέρνησης των ΗΠΑ που θεωρείται ότι εμπλέκονται και
- τα λοιπά μέτρα που επιδιώκονται για τη λήψη των πληροφοριών ή της ζητούμενης επανόρθωσης και τις αποκρίσεις που ελήφθησαν μέσω αυτών των λοιπών μέτρων·

iii) επαληθεύοντας ότι το αίτημα αφορά δεδομένα που θεωρείται εύλογα ότι έχουν διαβιβαστεί από την ΕΕ στις Ηνωμένες Πολιτείες σύμφωνα με την ασπίδα προστασίας, τις ΤΣΡ, τους ΔΕΚ, τις παρεκκλίσεις ή τις πιθανές μελλοντικές παρεκκλίσεις·

iv) διαπιστώνοντας σε πρώτο στάδιο ότι το αίτημα δεν είναι καταχρηστικό, κακόηθες και δεν υποβάλλεται κακή τη πίστη.

⁶¹ Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα III τμήμα 4 στοιχείο ε).

⁶² Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα III τμήμα 4 στοιχείο ε).

⁶³ Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα III τμήμα 2 στοιχείο α).

⁶⁴ Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα III τμήμα 2 στοιχείο α).

3.5.3.2 Η αξιολόγηση του νέου μηχανισμού του Διαμεσολαβητή

Η ομάδα εργασίας αναγνωρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλουν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η κυβέρνηση των ΗΠΑ για τη θέσπιση νέου μηχανισμού με σκοπό τη βελτίωση των δυνατοτήτων άσκησης ένδικων μέσων σχετικά με τις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών των ΗΠΑ. Αντιλαμβάνεται δε ότι η αξιολόγηση του εν λόγω μηχανισμού, ο οποίος αποτελεί καινοτομία στις διεθνείς σχέσεις όσον αφορά τη συλλογή πληροφοριών σημάτων ή την εθνική ασφάλεια, είναι ιδιαίτερης σημασίας.

Στην παρούσα ενότητα, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θα διερευνήσει τον τρόπο σύνδεσης της σύστασης του Διαμεσολαβητή της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής με τις αναγκαίες απαιτήσεις για την άσκηση ένδικων μέσων από ιδιώτες, όπως προβλέπεται στον Χάρτη, την ΕΣΔΑ και τη νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων.

3.5.3.3 Η σύσταση Διαμεσολαβητή αυτή καθαυτή μπορεί να είναι επαρκής;

Καταρχάς, πρέπει να τεθεί το ερώτημα εάν η σύσταση «διαμεσολαβητή» μπορεί σε κάθε περίπτωση να θεωρηθεί ότι συνάδει με τις διατάξεις του άρθρου 47 του Χάρτη –το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον αμερόληπτου δικαστηρίου⁶⁵– τουλάχιστον εφόσον δεν υπάρχει άλλη διαθέσιμη οδός άσκησης αποτελεσματικών ένδικων μέσων. Το ερώτημα αυτό είναι σημαντικό διότι, στην απόφασή του στην υπόθεση Schrems, και ιδίως στη σημαντική σκέψη 95, το ΔΕΕ παραπέμπει στο άρθρο 47 του Χάρτη, και το πράττει χωρίς να παρέχει ενδείξεις σύμφωνα με τις οποίες τεκμαίρεται ότι το άρθρο 47 πρέπει να ερμηνεύεται με τροποποιήσεις στο πλαίσιο των μέτρων παρακολούθησης. Αντιθέτως, το ΔΕΕ έχει εφαρμόσει ήδη το άρθρο 47 του Χάρτη στην υπόθεση Kadi II⁶⁶, και συγκεκριμένα σε μέτρα παρακολούθησης για λόγους εθνικής ή διεθνούς ασφάλειας αντιστοίχως⁶⁷.

Ωστόσο, η νομολογία του ΕΔΔΑ καθιστά απολύτως σαφές το γεγονός ότι οι δικαστικές προσφυγές ενώπιον τακτικών δικαστηρίων δεν συνιστά προϋπόθεση για να θεωρηθεί ότι τα συστήματα παρακολούθησης συνάδουν με τις διατάξεις του άρθρου 8 (και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ)⁶⁸. Απεναντίας, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, δυνάμει του άρθρου 8, ως απαραίτητης διασφάλισης για τις δραστηριότητες παρακολούθησης, ότι η προσφυγή ενώπιον άλλων αρχών μπορεί να θεωρηθεί ορθή. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ θέτει υψηλές προσδοκίες για τις άλλες αρχές που παρέχουν μέσα αποτελεσματικής προσφυγής, δηλώνοντας ότι οι εν λόγω αρχές πρέπει να

⁶⁵ Στις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων διευκρινίζεται επιπλέον ότι το άρθρο 47 θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι εγγυάται δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστή (Επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, επεξηγήσεις σχετικά με το άρθρο 47 (2007/C 303/02)).

⁶⁶ Απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Ηνωμένο Βασίλειο κατά Kadi.

⁶⁷ Υπόθεση Kadi II, σκέψεις 97 και 100: απαιτείται ο πλήρης έλεγχος της νομιμότητας όλων των πράξεων της Ένωσης, και στην περίπτωση που οι πράξεις αυτές αποσκοπούν στην εφαρμογή ψηφισμάτων εκδοθέντων από το Συμβούλιο Ασφαλείας δυνάμει του κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (το κεφάλαιο VII αφορά ενέργειες σε περίπτωση απειλής για την ειρήνη, διαταράξεως της ειρήνης και επιθετικών πράξεων).

⁶⁸ Το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι «παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωρισμένα (...) δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής». Όπως έχει αποσαφηνίσει το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Klass, σκέψεις 56 και 67, η αρχή αυτή δεν πρέπει να είναι απαραίτητως δικαστική αρχή.

είναι «ανεξάρτητες από τις αρχές που εκτελούν την παρακολούθηση και διαθέτουν επαρκείς εξουσίες και αρμοδιότητες για την άσκηση αποτελεσματικού και συνεχούς ελέγχου»⁶⁹.

Στις υποθέσεις Kennedy και Klass, το ΕΔΔΑ παρείχε στοιχεία σχετικά με την ενδεχόμενη έννοια αυτών των προσδοκιών στο πλαίσιο της μυστικής παρακολούθησης, όταν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δεν ενημερώνεται για την επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν. Στις αποφάσεις που εξέδωσε και στις δύο αυτές υποθέσεις, το ΕΔΔΑ έκρινε ως ανεξάρτητες τις αρχές, ιδίως όσον αφορά την ανεξαρτησία τους έναντι των φορέων που εκτέλεσαν την παρακολούθηση, αλλά και την ανεξαρτησία τους έναντι τυχόν υποδείξεων⁷⁰ εκ μέρους οποιασδήποτε άλλης αρχής. Στην υπόθεση Kennedy ειδικότερα, το ΕΔΔΑ έκανε δεκτή μια ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή, η οποία είχε εκδώσει δικό της εσωτερικό κανονισμό και στη σύνθεσή της συμμετείχαν μέλη που είτε κατείχαν παράλληλα ή κατά το παρελθόν δικαστικό αξίωμα είτε ήταν έμπειροι νομικοί⁷¹.

Αναλαμβάνοντας να εξετάσουν τις καταγγελίες ιδιωτών, οι αρχές που αναφέρονται και στις δύο αποφάσεις είχαν, επιπλέον, πρόσβαση σε όλες τις συναφείς πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων τυχόν απόρρητων στοιχείων. Τέλος, οι εν λόγω αρχές είχαν εξουσίες λήψης διορθωτικών μέτρων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης⁷².

Επιπλέον του ερωτήματος σχετικά με το αν ο Διαμεσολαβητής μπορεί να θεωρηθεί «δικαστήριο», η εφαρμογή του άρθρου 47 παράγραφος 2 του Χάρτη συνεπάγεται μια επιπρόσθετη πρόκληση, διότι προβλέπει ότι το δικαστήριο πρέπει να έχει «συσταθεί νομίμως». Είναι αμφίβολο, ωστόσο, κατά πόσον ένα υπόμνημα, το οποίο καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας ενός νέου μηχανισμού, μπορεί να θεωρηθεί «νόμος».

Κατά συνέπεια –λαμβανομένης υπόψη της αρχής της ουσιαστικής ισοδυναμίας– αντί να διερευνήσει εάν ο Διαμεσολαβητής μπορεί επισήμως να θεωρηθεί δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως, η ομάδα εργασίας αποφάσισε να αναλύσει περαιτέρω τις εννοιολογικές αποχρώσεις της νομολογίας όσον αφορά τις συγκεκριμένες απαιτήσεις που είναι αναγκαίες ώστε να θεωρηθεί ότι τα «ένδिका βοηθήματα» και τα «ένδिका μέσα» συνάδουν με τα θεμελιώδη δικαιώματα των άρθρων 7, 8 και 47 του Χάρτη και του άρθρου 8 (και του άρθρου 13) της ΕΣΔΑ. Ως εκ τούτου, σε περαιτέρω ανάλυσή της, κατά την εξέταση του πεδίου εφαρμογής του νέου μηχανισμού, η ομάδα εργασίας θα επικεντρωθεί στα ακόλουθα κριτήρια: την απαίτηση υποβολής αιτήματος στον Διαμεσολαβητή και παραλαβής απάντησης («έννομο συμφέρον»), την ανεξαρτησία του Διαμεσολαβητή, την εξουσία διεξαγωγής ερευνών εκ μέρους του όσον αφορά την πρόσβαση στα απαιτούμενα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των διαβαθμισμένων εγγράφων, καθώς και το αίτημα παροχής συνδρομής από άλλες υπηρεσίες, και, τέλος, την εξουσία λήψης διορθωτικών μέτρων εκ μέρους του σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

⁶⁹ Υπόθεση Klass, σκέψεις 56 και 67.

⁷⁰ ΕΔΔΑ, υπόθεση Klass, σκέψεις 21 και 53.

⁷¹ Η επιτροπή G 10 απαρτίζεται (κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης) από τρία μέλη, εκ των οποίων ο πρόεδρος πρέπει να διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα ώστε να δύναται να κατέχει δικαστικό αξίωμα (υπόθεση Klass, σκέψεις 21 και 53).

⁷² ΕΔΔΑ, υπόθεση Kennedy, σκέψη 167· υπόθεση Klass, σκέψεις 21 και 53.

3.5.3.4 Το πεδίο εφαρμογής του μηχανισμού του Διαμεσολαβητή

Όσον αφορά την πρόσβαση στον μηχανισμό του Διαμεσολαβητή, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θεωρεί ότι κάθε πρόσωπο που υπόκειται στο δίκαιο της ΕΕ θα πρέπει να καλύπτεται από τις διασφαλίσεις που προβλέπονται στην ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Δεν θα ήταν αποδεκτό να γίνει διάκριση λόγω ιθαγένειας, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ΕΕ ισχύουν για όλους, και όχι μόνο για τους κατόχους διαβατηρίου της ΕΕ. Το παράρτημα ΙΙΙ αναφέρεται σε «ιδιώτες της ΕΕ» χωρίς να παρέχεται σχετικά περαιτέρω ορισμός. Η ομάδα εργασίας εκφράζει τη λύπη της για την αοριστία αυτή και συνιστά την παροχή διευκρινίσεων υπό την έννοια ότι κάθε πρόσωπο που υπόκειται στο δίκαιο της ΕΕ έχει το δικαίωμα να ζητεί την επεξεργασία του αιτήματός του στον Διαμεσολαβητή σύμφωνα με τους όρους του υπομνήματος. Επιπροσθέτως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι ΗΠΑ θα πρέπει να εξετάσουν το ερώτημα σχετικά με τον βαθμό στον οποίο η ασπίδα προστασίας θα εφαρμόζεται επίσης σε πολίτες / μόνιμους κατοίκους των χωρών του ΕΟΧ και της Ελβετίας, οι οποίοι καλύπτονταν κατά το παρελθόν από το σύστημα ασφαλούς λιμένα.

Επιπλέον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ορισμένου βαθμού αοριστία όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του μηχανισμού του Διαμεσολαβητή. Μολονότι στο υπόμνημα προβλέπεται ότι ο Διαμεσολαβητής είναι επιφορτισμένος με τα καθήκοντα επεξεργασίας αιτημάτων που συνδέονται με την πρόσβαση για λόγους εθνικής ασφάλειας σε δεδομένα που διαβιβάζονται από την ΕΕ στις Ηνωμένες Πολιτείες σύμφωνα με όλα τα μέσα διαβίβασης που είναι διαθέσιμα βάσει του δικαίου της ΕΕ, στο υπόμνημα καθίσταται εξίσου σαφές ότι θεσπίζεται μηχανισμός «σχετικά με τη συλλογή πληροφοριών σημάτων». Από τον τελευταίο όρο συνάγεται ότι οι εν λόγω διαβιβάσεις δεδομένων καλύπτονται σε περίπτωση που τα δεδομένα είχαν συλλεχθεί στο πλαίσιο της συλλογής πληροφοριών σημάτων, στοιχείο που εγείρει το ερώτημα εάν τα δεδομένα που συλλέγονται δυνάμει του νόμου FISA, π.χ., θεωρούνται «πληροφορίες σημάτων». Αυτό φαίνεται να ισχύει στην περίπτωση του τμήματος 702, όπως διευκρινίζεται στη δήλωση που υπέβαλε το ODNI (σ. 10)⁷³. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η χρήση του όρου «συλλογή πληροφοριών σημάτων» δημιουργεί σε αυτό το πλαίσιο περιττή αβεβαιότητα.

Κατά την ερμηνεία της ομάδας εργασίας, μία ακόμη συνέπεια συνίσταται στο γεγονός ότι ο μηχανισμός του Διαμεσολαβητή δεν καλύπτει αιτήματα που συνδέονται με την πρόσβαση των υπηρεσιών επιβολής του νόμου⁷⁴. Στην περίπτωση αυτή παραμένει ασαφές το κατά πόσον τα αιτήματα που υποβάλλουν ορισμένες υπηρεσίες, κυρίως η CIA, θα μπορούσαν να καλύπτονται από τον εν λόγω μηχανισμό.

3.5.3.5 «Έννομο συμφέρον» και η διαδικασία υποβολής αιτήματος

Η άσκηση προσφυγής ενώπιον τακτικών δικαστηρίων κατά μέτρων παρακολούθησης που λαμβάνει η κυβέρνηση των ΗΠΑ είναι εξαιρετικά δύσκολη. Η ομάδα εργασίας έχει επίγνωση του γεγονότος ότι το Ανώτατο Δικαστήριο έχει απορρίψει τον ισχυρισμό του έννομου

⁷³ Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράρτημα VI, σ. 10.

⁷⁴ Υπόμνημα σχετικά με τη σύσταση Διαμεσολαβητή, σ. 1.

συμφέροντος σε υποθέσεις συλλογής πληροφοριών, διότι ο προσφεύγων δεν ήταν σε θέση να αποδείξει επιμέρους «συγκεκριμένη, ειδική και πραγματική ή επικείμενη βλάβη ή ζημία»⁷⁵. Σε αυτό το πλαίσιο, η σύσταση του Διαμεσολαβητή αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου, διότι προσθέτει μια νέα οδό σε κάποια μορφή ένδικων μέσων που διαφορετικά δεν θα υπήρχε. Για τον λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας εκφράζει την ικανοποίησή της για την αποσαφήνιση που παρέχεται στο τμήμα 3 στοιχείο γ). Βάσει του εν λόγω τμήματος, δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι τα δεδομένα του αιτούντος αποτέλεσαν πράγματι αντικείμενο πρόσβασης μέσω δραστηριοτήτων συλλογής πληροφοριών σημάτων για την υποβολή αιτήματος στο πλαίσιο του νέου μηχανισμού.

Η ομάδα εργασίας τάσσεται σε μεγάλο βαθμό υπέρ της διαδικασίας για την εξακρίβωση της ταυτότητας του προσφεύγοντος στο πλαίσιο του μηχανισμού του Διαμεσολαβητή. Η εξακρίβωση της ταυτότητας στο έδαφος της ΕΕ είναι απολύτως λογική, και το ίδιο ισχύει για τον μηχανισμό πρόσβασης δυνάμει της συμφωνίας TFTP2 μεταξύ ΕΕ-ΗΠΑ. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας αδυνατεί να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους η επαλήθευση στην ΕΕ πρέπει να πραγματοποιείται από «φορείς των κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για την εποπτεία των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας». Καταρχάς, θεωρείται απίθανο, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να είναι σε θέση να αναθέσει στους εν λόγω φορείς καθήκοντα τα οποία εμπίπτουν σαφώς στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Επιπλέον, δεδομένου του μεγάλου αριθμού μηχανισμών εποπτείας των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας που υπάρχουν στα κράτη μέλη, η εμπλοκή των αντίστοιχων αρχών είναι πιθανό να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα του συστήματος για τους πολίτες στα οικεία κράτη μέλη. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις στις οποίες διάφορες αρχές είναι επιφορτισμένες με καθήκοντα εποπτείας των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας και ενδέχεται να είναι δύσκολο για το φυσικό πρόσωπο να προσδιορίσει την αρμόδια αρχή, σε περίπτωση που οι ισχύουσες εθνικές νομικές διατάξεις δεν παρέχουν στα φυσικά πρόσωπα τη δυνατότητα επικοινωνίας με το αρμόδιο εποπτικό όργανο ή σε περίπτωση που οι εν λόγω αρχές δεν έχουν συσταθεί κατά τρόπο ώστε να είναι οι πλέον κατάλληλες για την άσκηση των καθηκόντων που τους επιβάλλονται στο πλαίσιο του σχεδίου απόφασης περί επάρκειας⁷⁶. Λαμβανομένης υπόψη της εμπλοκής των αρχών προστασίας δεδομένων (ΑΠΔ) στην εφαρμογή και την εποπτεία της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής, καθώς και του παρόμοιου ρόλου που διαδραματίζουν στο πλαίσιο της συμφωνίας TFTP2, θεωρείται ακόμη πιο λογική η ανάθεση του καθήκοντος αυτού στις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων των κρατών μελών. Η ομάδα εργασίας υπογραμμίζει ότι θεωρεί απίθανο το ενδεχόμενο επεξεργασίας διαβαθμισμένων πληροφοριών στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον του Διαμεσολαβητή της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής, διότι η απάντησή του θα είναι μόνο η εξής: «συμμορφούμενη ή μη συμμορφούμενη επεξεργασία, αλλά διορθώθηκε».

⁷⁵ Υπόθεση Clapper κατά Διεθνούς Αμνηστίας των ΗΠΑ, 568 U.S. ____ (2013) II., σ. 10.

⁷⁶ Για παράδειγμα, σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, οι ιδιώτες μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε πληροφορίες που τηρούν οι υπηρεσίες εθνικής ασφάλειας μόνο μέσω υποβολής αιτήματος σε ανώτατο δικαστήριο.

3.5.3.6 Ανεξαρτησία

Οι δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών καθιστούν σαφές ότι τα καθήκοντα του Διαμεσολαβητή θα εκτελούνται από υφυπουργό Εξωτερικών, ο οποίος ορίζεται από τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών και απαιτεί την έγκριση της Γερουσίας. Για τα καθήκοντα του Διαμεσολαβητή δεν απαιτείται νέα έγκριση· αρκεί η ανάθεσή τους. Ο υφυπουργός ορίζεται από τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών, τελεί υπό τη διεύθυνση του υπουργού Εξωτερικών ως Διαμεσολαβητής και εγκρίνεται από τη Γερουσία των Ηνωμένων Πολιτειών για την άσκηση των καθηκόντων του ως υφυπουργού. Όπως τονίζεται στην επιστολή και στις δηλώσεις του υπομνήματος, ο Διαμεσολαβητής «δρα ανεξάρτητα από την κοινότητα των υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ». Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με το εάν η θέση του Διαμεσολαβητή δημιουργείται στο πλέον κατάλληλο υπουργείο. Για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων του Διαμεσολαβητή φαίνεται να απαιτείται ορισμένου βαθμού γνώση και κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της κοινότητας των υπηρεσιών πληροφοριών, ενώ για να είναι παράλληλα ο Διαμεσολαβητής σε θέση να δρα ανεξάρτητα, απαιτείται πράγματι επαρκής βαθμός αποστασιοποίησής του από την κοινότητα των υπηρεσιών πληροφοριών.

Η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής δεν δημιουργεί συγκεκριμένα κριτήρια για την απομάκρυνση του Διαμεσολαβητή από τα καθήκοντά του. Κατά την ερμηνεία, συνεπώς, της ομάδας εργασίας, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να απαλλαγεί από τα καθήκοντά του κατά τον ίδιο τρόπο που μπορεί να απαλλαγεί και από τα καθήκοντα του υφυπουργού Εξωτερικών, στοιχείο που μπορεί δυνητικά να υπονομεύσει τον ανεξάρτητο χαρακτήρα της θέσης του Διαμεσολαβητή.

Εκ πρώτης όψεως, ο ορισμός υφυπουργού στο Υπουργείο Εξωτερικών με καθήκοντα Διαμεσολαβητή είναι προφανώς διαφορετικός σε επίπεδο ανεξαρτησίας από τη θέσπιση δικαιοδοσίας αρμόδιου τακτικού δικαστηρίου για την άσκηση ένδικων μέσων από ιδιώτες. Κατά συνέπεια, το ζητούμενο είναι εάν ο Διαμεσολαβητής μπορεί να θεωρείται, από πλευράς ανεξαρτησίας, ισότιμος με άλλους ανεξάρτητους φορείς εποπτείας που έχουν χαρακτηριστεί ως συμμορφούμενοι. Στο πλαίσιο της παρακολούθησης, πρόκειται ιδίως για το αρμόδιο δικαστήριο για τις εξουσίες διεξαγωγής ερευνών (Investigatory Powers Tribunal – IPT) στο Ηνωμένο Βασίλειο και την επιτροπή G10 στη Γερμανία.

Το ζήτημα αυτό πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω με την ανάλυση των εκχωρούμενων εξουσιών που εμπεριέχονται στον όρο «ανεξάρτητοι».

3.5.3.7 Εξουσίες διεξαγωγής ερευνών

Στην υπόθεση Kadi II, το ΔΕΕ αποφάνθηκε σχετικά με το άρθρο 47 του Χάρτη ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει «να είναι σε θέση να γνωρίζει τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η απόφαση που τον αφορά είτε επειδή έχει διαβάσει την ίδια την απόφαση είτε επειδή του έχει γνωστοποιηθεί το αιτιολογικό αυτό κατόπιν αιτήσεώς του, υπό την επιφύλαξη της εξουσίας του αρμόδιου δικαστή να απαιτήσει από την οικεία αρχή την κοινοποίηση αυτή, προκειμένου να παρασχεθεί στον ενδιαφερόμενο αυτόν η δυνατότητα να υπερασπιστεί τα

δικαιώματά του υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες»⁷⁷. Ο δικαστής της Ένωσης πρέπει να βεβαιώνεται ότι η απόφαση αυτή στηρίζεται σε επαρκώς στέρεα πραγματική βάση⁷⁸. Το ΔΕΕ ορίζει ρητώς ότι «δεν μπορεί να αντιταχθεί το απόρρητο ή η εμπιστευτικότητα των πληροφοριών ή στοιχείων [...]», τουλάχιστον όχι στον δικαστή της Ένωσης⁷⁹. Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας συνάγει το συμπέρασμα ότι στον Διαμεσολαβητή πρέπει να προσκομίζονται οι πληροφορίες και τα στοιχεία που τεκμηριώνουν τους λόγους που ελήφθησαν υπόψη για την εκτέλεση ενός μέτρου, ούτως ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις του ΔΕΕ⁸⁰.

Δεν έχει αποσαφηνιστεί ακόμη η έκταση των εξουσιών του Διαμεσολαβητή όσον αφορά τη διεξαγωγή ερευνών. Ούτε το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας ούτε το παράρτημα ΙΙΙ του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ είναι αρκετά σαφή επί του συγκεκριμένου ζητήματος. Στον βαθμό που δύναται να αντιληφθεί η ομάδα εργασίας, ο Διαμεσολαβητής θα πρέπει να λαμβάνει επαρκείς πληροφορίες ώστε να είναι σε θέση να αποφαινεται εάν μια δραστηριότητα επεξεργασίας των υπηρεσιών ασφαλείας πραγματοποιείται σύμφωνα με τη νομοθεσία, και σε αντίθετη περίπτωση, να μεριμνά για τη διόρθωση του προβλήματος της μη συμμόρφωσης. Εντούτοις, ούτε στην επιστολή του Υπουργείου Εξωτερικών ούτε στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας της Επιτροπής προσδιορίζεται εάν ο Διαμεσολαβητής θα έχει άμεση πρόσβαση στα δεδομένα που τηρούνται σχετικά με το ενδιαφερόμενο πρόσωπο και θα μπορεί, συνεπώς, να διεξάγει τη δική του έρευνα ή εάν θα μπορεί να στηρίζεται μόνο στις εκθέσεις που υποβάλλουν άλλοι υπάλληλοι της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

3.5.3.8 Διορθωτικές εξουσίες

Στο υπόμνημα δεν καθίσταται σαφές ο τρόπος με τον οποίο ο Διαμεσολαβητής δύναται να διατάξει τη διόρθωση προβλήματος μη συμμόρφωσης. Σε συνδυασμό με την έλλειψη σαφήνειας σχετικά με τις εξουσίες διεξαγωγής ερευνών, εξακολουθεί επιπλέον να υπάρχει ασάφεια όσον αφορά τον βαθμό στον οποίο ο Διαμεσολαβητής, αυτός καθ'αυτόν, θα είναι πράγματι σε θέση να διατάσσει τη διόρθωση προβλημάτων μη συμμόρφωσης, καθώς και όσον αφορά το αποτέλεσμα της άσκησης των εν λόγω εξουσιών. Μήπως αυτό σημαίνει ότι δεδομένα τα οποία ελήφθησαν κατά τρόπο μη συμμορφούμενο (δηλαδή παρανόμως) δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιηθούν σε καμία διαδικασία και θα πρέπει να διαγραφούν;

Κατά την ερμηνεία, εξάλλου, της ομάδας εργασίας, η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής δεν προβλέπει δυνατότητα προσφυγής κατά της «απόφασης» του Διαμεσολαβητή ούτε δυνατότητα επανεξέτασής της.

Τέλος, όσον αφορά την επικοινωνία μεταξύ του Διαμεσολαβητή και του προσφεύγοντος μετά την εξέταση της καταγγελίας του, ο Διαμεσολαβητής δεν πρέπει να αποκαλύπτει στοιχεία σε περίπτωση που διαπιστωθεί παράνομη συμπεριφορά εκ μέρους της κοινότητας των υπηρεσιών πληροφοριών. Η παρεχόμενη απάντηση θα πρέπει να είναι πάντα η ίδια και θα

⁷⁷ Υπόθεση Kadi ΙΙ, σκέψη 100.

⁷⁸ Υπόθεση Kadi ΙΙ, σκέψη 119.

⁷⁹ Υπόθεση Kadi ΙΙ, σκέψη 125.

⁸⁰ Υπόθεση Kadi ΙΙ, σκέψη 122· μολονότι η οικεία αρχή δεν υποχρεούται να προσκομίσει όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία που τεκμηριώνουν τους λόγους για τη λήψη ενός μέτρου.

είναι αόριστη. Στην υπόθεση Kadi II, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η αρμόδια αρχή (ως εποπτικό όργανο) υποχρεούται να προσδιορίζει υπό κάθε περίπτωση τους λόγους, παρότι το άρθρο 296 της ΣΛΕΕ δεν επιβάλλει την υποχρέωση λεπτομερούς απάντησης⁸¹.

3.5.4. Συμπερασματικά

Η ύπαρξη αποτελεσματικών μέσων προσφυγής για τους ιδιώτες εξακολουθεί να συνιστά πηγή ανησυχίας για την ομάδα εργασίας του άρθρου 29. Καταρχάς, το σχέδιο απόφασης περί επάρκειας δεν παρέχει σαφή απάντηση στο ερώτημα σχετικά με τις περιπτώσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες, οι ιδιώτες δύνανται να προσφύγουν στη δικαιοσύνη για την έκδοση απόφασης σχετικά με τα δικαιώματά τους.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει πράγματι και επικροτεί τη θέσπιση μηχανισμού εναλλακτικής προσφυγής υπό τη μορφή του Διαμεσολαβητή, η οποία συνιστά καινοτόμο εξέλιξη στις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και τρίτης χώρας. Πέραν της ανάγκης αποσαφήνισης του όρου «ιδιώτες της ΕΕ», η οποία επισημαίνεται ανωτέρω, ο εν λόγω μηχανισμός δημιουργεί μια πρόσθετη οδό την οποία θα μπορούσαν να ακολουθήσουν οι ιδιώτες από την ΕΕ για να προσφύγουν κατά της κυβέρνησης των ΗΠΑ, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι τυχόν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του προσφεύγοντος υποβάλλονται σε επεξεργασία σύμφωνα με το δίκαιο των Ηνωμένων Πολιτειών.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της αξιολόγησης του μηχανισμού του Διαμεσολαβητή με βάση τα πρότυπα για τη λειτουργία ανεξάρτητου δικαστηρίου κατά την έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη και τις απαιτήσεις που έχουν καθορίσει στη νομολογία τους το ΔΕΕ και το ΕΔΔΑ σε υποθέσεις παρακολούθησης, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 διαπιστώνει σημαντικές ελλείψεις. Πρώτον, εκφράζονται ανησυχίες σχετικά με το εάν ο Διαμεσολαβητής μπορεί να θεωρείται (επισημως και πλήρως) ανεξάρτητος, ιδίως λόγω της σχετικής ευχέρειας με την οποία μπορούν να απομακρυνθούν από τα καθήκοντά τους τα πολιτικώς διοριζόμενα πρόσωπα. Δεύτερον, διατηρούνται επιφυλάξεις όσον αφορά τις εξουσίες του Διαμεσολαβητή για την άσκηση αποτελεσματικού και συνεχούς ελέγχου. Βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών στο παράρτημα III, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 δεν είναι σε θέση να συναγάγει το συμπέρασμα ούτε ότι ο Διαμεσολαβητής θα έχει ανά πάσα στιγμή άμεση πρόσβαση στο σύνολο των πληροφοριών, των φακέλων και των συστημάτων ΤΠ που απαιτούνται για τη διενέργεια της δικής του αξιολόγησης ούτε ότι δύναται πραγματικά να επιβάλλει στις υπηρεσίες πληροφοριών τον τερματισμό τυχόν μη συμμορφούμενης επεξεργασίας δεδομένων, και τούτο αναπόφευκτα σε περίπτωση διαφωνίας επί του ερωτήματος σχετικά με το εάν η επεξεργασία δεδομένων συνάδει με τη νομοθεσία. Η περαιτέρω αποσαφήνιση της θέσης και των εξουσιών του Διαμεσολαβητή δύναται ενδεχομένως να άρει τις ανησυχίες της ομάδας εργασίας του άρθρου 29.

⁸¹ Υπόθεση Kadi II, σκέψη 116.

3.6 Συμπερασματικές παρατηρήσεις σχετικά με τις διασφαλίσεις και τους περιορισμούς που εφαρμόζονται στις αρχές εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ

Καταρχάς, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συγχαίρει την Επιτροπή και τις αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών για το σύνολο των προσπαθειών που καταβάλλουν με σκοπό την αύξηση της διαφάνειας των επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν τα προγράμματα παρακολούθησης των ΗΠΑ στα δεδομένα που διαβιβάζονται στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής ή οποιουδήποτε άλλου μέσου διαβίβασης εν προκειμένω. Από τις πρώτες αποκαλύψεις Snowden τον Ιούνιο του 2013 έχουν σημειωθεί σημαντικά βήματα προόδου. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες. Αν μη τι άλλο, απαιτούνται επιπρόσθετες διευκρινίσεις και αποσαφηνίσεις σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

Οι δύο μείζονες ανησυχίες της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 συνίστανται στο γεγονός ότι οι αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών δεν αποκλείουν τελείως τη συλλογή δεδομένων μαζικά και αδιακρίτως και ότι οι εξουσίες και η θέση του Διαμεσολαβητή δεν καθορίζονται με περισσότερες λεπτομέρειες. Επιπλέον, αρμόδιες να κινούν διαδικασίες ενώπιον του Διαμεσολαβητή εξ ονόματος ιδιωτών για τις υπηρεσίες πληροφοριών θα πρέπει να είναι οι εθνικές ΑΠΔ και όχι τα εποπτικά όργανα. Επιπροσθέτως, μολονότι η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει ασφαλώς τις προσπάθειες ανταπόκρισης στις ανησυχίες που εκφράζουν οι ΑΠΔ, θα ήταν ευπρόσδεκτη η πρόβλεψη περαιτέρω διασφαλίσεων ώστε να εξασφαλίζεται ότι τυχόν επεμβάσεις που ενδέχεται να συνεπάγονται τα προγράμματα παρακολούθησης των ΗΠΑ είναι απαραίτητες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

4.1 Εισαγωγή

Όσον αφορά τη δημόσια πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι οι Αρχές προστασίας της ιδιωτικής ζωής που διατυπώνονται στο παράρτημα II της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής περιλαμβάνουν παρέκκλιση η οποία είναι πανομοιότυπη με την παρέκκλιση που προβλεπόταν στις αρχές ασφαλούς λιμένα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Ως εκ τούτου, έχει διατηρηθεί ο γενικός χαρακτήρας της παρέκκλισης, γεγονός που σημαίνει ότι οι νέες Αρχές της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής καθιστούν πιθανές ενέργειες θίγουσες τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων των οποίων τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαβιβάζονται από την ΕΕ στις Ηνωμένες Πολιτείες, «στηριζόμενες στις απαιτήσεις εθνικής ασφάλειας, δημοσίου συμφέροντος ή εφαρμογής της νομοθεσίας των Ηνωμένων Πολιτειών»⁸².

⁸² Υπόθεση Schrems, σκέψη 87.

Ωστόσο, σύμφωνα με μία από τις κυριότερες επικριτικές παρατηρήσεις που διατύπωσε το Δικαστήριο σχετικά με την απόφαση περί ασφαλούς λιμένα στην υπόθεση Schrems, η εν λόγω απόφαση «δεν περιλαμβάνει καμία διαπίστωση σχετικά με την ύπαρξη στις Ηνωμένες Πολιτείες κρατικών κανόνων για τον περιορισμό τυχόν επεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων των οποίων τα δεδομένα διαβιβάζονται από την Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες».

Για τον λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί την προσπάθεια της κυβέρνησης των ΗΠΑ να παράσχει περισσότερα στοιχεία σχετικά με το νομικό πλαίσιο που διέπει τις επεμβάσεις στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται δυνάμει της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένων των εφαρμοστέων περιορισμών και διασφαλίσεων. Παράλληλα, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπογραμμίζει ότι εξετάζει το ζήτημα της δημόσιας πρόσβασης λαμβάνοντας σε κάθε περίπτωση υπόψη το γεγονός ότι κάθε επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων πρέπει να μπορεί να δικαιολογηθεί στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 προέβη σε ανάλυση των εγγυήσεων επιβολής του νόμου της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής, χρησιμοποιώντας το πλαίσιο που καθορίζεται στο τμήμα 1.2 της παρούσας γνώμης.

4.2 Εφαρμογή των ευρωπαϊκών βασικών εγγυήσεων στην πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε δεδομένα που τηρούνται από επιχειρήσεις

4.2.1 Η πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να διενεργείται σύμφωνα με τη νομοθεσία και να βασίζεται σε σαφείς, ακριβείς και προσβάσιμους κανόνες

Στο παράρτημα VII της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής περιλαμβάνεται επιστολή του Υπουργείου Δικαιοσύνης των ΗΠΑ με την οποία «παρέχεται σύντομη επισκόπηση των βασικών ερευνητικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται για τη λήψη εμπορικών δεδομένων και άλλων πληροφοριών αρχείου από εταιρείες στις Ηνωμένες Πολιτείες για την επιβολή του ποινικού δικαίου ή για σκοπούς προάσπισης του δημόσιου συμφέροντος (ατομικού και κανονιστικού), συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών της πρόσβασης που τίθενται για τις εν λόγω εξουσίες».

Όλες οι διαδικασίες που αναφέρονται στο παράρτημα VII απορρέουν είτε άμεσα από το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών (Τέταρτη Τροπολογία) ή από το γραπτό και δικονομικό δίκαιο είτε από τις κατευθυντήριες γραμμές και πολιτικές του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Ωστόσο, το παράρτημα VII δεν κάνει ειδική αναφορά σε όλους τους νόμους που προβλέπουν τις εν λόγω διαδικασίες, αλλά επικεντρώνεται, αντιθέτως, στη σύντομη περιγραφή των διαδικασιών αυτών καθαυτές. Στο παράρτημα VII αναφέρεται επίσης ότι «υπάρχουν και άλλες νομικές βάσεις σύμφωνα με τις οποίες οι εταιρείες μπορούν να προσφύγουν κατά αιτήσεων παροχής δεδομένων από διοικητικές αρχές με βάση τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιούνται και τα είδη των δεδομένων που κατέχουν», παρέχοντας διάφορα ενδεικτικά παραδείγματα, όπως ο νόμος περί τραπεζικού απορρήτου (Bank Secrecy Act), ο

νόμος περί αναφοράς πιστοληπτικής ικανότητας (Fair Credit Reporting Act) και ο νόμος περί του δικαιώματος στο οικονομικό απόρρητο (Right to Financial Privacy Act).

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι το πλαίσιο των νόμων, των διαδικασιών και των πολιτικών είναι κατακερματισμένο και ότι η νομική βάση που εφαρμόζεται σε δεδομένο αίτημα για τη χορήγηση πρόσβασης θα εξαρτάται από τον χαρακτήρα των επιδιωκόμενων δεδομένων, τη φύση της εταιρείας, τον χαρακτήρα των νομικών διαδικασιών (ποινικές, διοικητικές, σχετιζόμενες με άλλο είδος δημόσιου συμφέροντος) και τη φύση της οντότητας που υποβάλλει αίτημα χορήγησης πρόσβασης.

Δεδομένου ότι όλοι οι εφαρμοστέοι κανόνες για τον περιορισμό της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου σε δεδομένα που διαβιβάζονται στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής βασίζονται στο Σύνταγμα, στο γραπτό δίκαιο και στις διαφανείς πολιτικές του Υπουργείου Δικαιοσύνης, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 λαμβάνει υπόψη την παραδοχή της προσβασιμότητας των εν λόγω κανόνων. Ωστόσο, η σαφήνεια και η ακρίβεια των κανόνων μπορεί να αξιολογηθεί μόνο σε κάθε επιμέρους είδος διαδικασίας και αίτημα για τη χορήγηση πρόσβασης. Κατά συνέπεια, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παρατηρεί μετά λύπης ότι, βάσει των διαθέσιμων λεπτομερών στοιχείων που παρατίθενται στο παράρτημα VII της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των διαπιστώσεων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο απόφασης, δεν είναι δυνατή στην παρούσα φάση η διενέργεια της εν λόγω αξιολόγησης.

4.2.2 Η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα των επιδιωκόμενων νόμιμων στόχων πρέπει να αποδεικνύονται

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει δεόντως ότι η ζητούμενη πρόσβαση σε δεδομένα για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου μπορεί να θεωρηθεί ότι επιδιώκει νόμιμο στόχο. Για παράδειγμα, το άρθρο 8 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ ορίζει ότι επεμβάσεις στο δικαίωμα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής από δημόσια αρχή γίνονται δεκτές μόνον εφόσον αποτελούν μέτρο το οποίο είναι αναγκαίο «διά την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, (...) την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων». Ωστόσο, οι επεμβάσεις αυτές είναι αποδεκτές μόνον όταν είναι αναγκαίες και αναλογικές⁸³.

Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει τα νομοθετικά μέτρα βάσει των οποίων προτείνονται επεμβάσεις στα δικαιώματα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα «να μην υπερβαίνουν τα όρια του πρόσφορου και του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που επιδιώκει η οικεία ρύθμιση»⁸⁴ (η επισήμανση των συντακτών). Ως εκ τούτου, η αξιολόγηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας διενεργείται πάντα σε σχέση με συγκεκριμένο μέτρο που προβλέπεται από τη νομοθεσία.

⁸³ Βλ. το έγγραφο εργασίας σχετικά με τις ευρωπαϊκές βασικές εγγυήσεις, σ. 7-9. Για γενική αξιολόγηση των εννοιών της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, βλ. ομάδα εργασίας του άρθρου 29, «Γνώμη 01/2014 σχετικά με την εφαρμογή των εννοιών της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας και την προστασία των δεδομένων στον τομέα της επιβολής της νομοθεσίας», 27 Φεβρουαρίου 2014.

⁸⁴ Υπόθεση Digital Rights Ireland, σκέψη 46 και παρατιθέμενη νομολογία.

Οι αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών διευκρινίζουν στο παράρτημα VII ότι οι ομοσπονδιακοί εισαγγελείς και οι ομοσπονδιακοί ερευνητικοί υπάλληλοι είναι σε θέση να αποκτούν πρόσβαση σε έγγραφα και άλλες πληροφορίες αρχείου από επιχειρήσεις μέσω «διαφόρων ειδών υποχρεωτικών νομικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων κλητεύσεων δικαστικού συμβουλίου (grand jury), διοικητικών κλητεύσεων και ενταλμάτων έρευνας» και ενδέχεται να αποκτούν πρόσβαση και σε άλλες επικοινωνίες «δυνάμει άλλων ομοσπονδιακών εξουσιών παρακολούθησης τηλεφωνικών συνομιλιών»⁸⁵. Επιπλέον, υπηρεσίες με αστικές και κανονιστικές αρμοδιότητες μπορούν να εκδίδουν κλητεύσεις προς επιχειρήσεις με τις οποίες θα ζητούνται «εταιρικά αρχεία, ηλεκτρονικά αποθηκευμένες πληροφορίες ή άλλα υλικά στοιχεία»⁸⁶. Στο παράρτημα VII διευκρινίζεται περαιτέρω ότι αυτές οι νομικές διαδικασίες χρησιμοποιούνται κατά γενικό κανόνα για τη λήψη πληροφοριών από «εταιρείες» στις Ηνωμένες Πολιτείες, ανεξάρτητα από το εάν είναι πιστοποιημένες ή όχι στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής, και «χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ιθαγένεια του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα». Με άλλα λόγια, φαίνεται ότι τα πρόσωπα τα οποία υπάγονται στα εν λόγω καθεστώτα προστασίας είναι οι επιχειρήσεις και όχι τα φυσικά πρόσωπα αυτά καθαυτά.

Επιπλέον του παραρτήματος VII, το σχέδιο απόφασης –το οποίο βασίζεται στις Αρχές της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής– περιλαμβάνει διαπιστώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ύπαρξη στις Ηνωμένες Πολιτείες κανόνων για τον περιορισμό των επεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων των οποίων τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαβιβάζονται από την ΕΕ στις Ηνωμένες Πολιτείες στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

Ειδικότερα, οι διαπιστώσεις του σχεδίου απόφασης αναφέρονται στους περιορισμούς και τις διασφαλίσεις που ισχύουν δυνάμει της Τέταρτης Τροπολογίας του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών, βάσει των οποίων οι έρευνες και κατασχέσεις εκ μέρους των αρχών επιβολής του νόμου καταρχήν προϋποθέτουν ένταλμα το οποίο εκδίδεται από δικαστήριο εφόσον καταδειχθεί πιθανή αιτία⁸⁷. Οι διαπιστώσεις αυτές αναφέρονται επίσης στο γεγονός ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες δεν ισχύει η απαίτηση εντάλματος, οι αρχές επιβολής του νόμου υπόκεινται σε υποχρέωση ελέγχου του εύλογου χαρακτήρα της αντίστοιχης ενέργειας⁸⁸.

Παρά ταύτα, στις διαπιστώσεις δεν καθίσταται σαφής ο τρόπος εφαρμογής των εν λόγω διασφαλίσεων σε πολίτες τρίτων χωρών. Στην πραγματικότητα, σε μια αιτιολογική σκέψη του σχεδίου απόφασης αναγνωρίζεται ότι «η προστασία δυνάμει της Τέταρτης Τροπολογίας δεν εκτείνεται σε πολίτες τρίτων χωρών που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι των Ηνωμένων Πολιτειών»⁸⁹. Στις ίδιες παραγράφους του σχεδίου απόφασης δηλώνεται περαιτέρω ότι οι πολίτες τρίτων χωρών «επωφελούνται έμμεσα μέσω της προστασίας που παρέχεται στις εταιρείες των Ηνωμένων Πολιτειών που τηρούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και

⁸⁵ Παράρτημα VI, σ. 2.

⁸⁶ Παράρτημα VI, σ. 4.

⁸⁷ Σχέδιο απόφασης περί επάρκειας, αιτιολογική σκέψη 107.

⁸⁸ Ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, παράγραφος 107.

⁸⁹ Σχέδιο απόφασης περί επάρκειας, αιτιολογική σκέψη 108.

είναι οι αποδέκτες των αιτημάτων επιβολής του νόμου». Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παρατηρεί, ωστόσο, μετά λύπης ότι η συγκεκριμένη διαπίστωση δεν παραπέμπει σε καμία νομική πηγή, είτε γραπτού δικαίου είτε νομολογίας.

Συνολικά, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι το σύστημα ερευνητικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται για τη λήψη πληροφοριών αρχείου από εταιρείες στις Ηνωμένες Πολιτείες για την επιβολή του ποινικού δικαίου ή για σκοπούς προάσπισης του δημόσιου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών και των διασφαλίσεων πρόσβασης, αποτελεί σύνθετο πλαίσιο για τη λήψη μέτρων. Βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, δεν είναι δυνατή στην παρούσα φάση η γενική αξιολόγηση του εν λόγω συστήματος. Για την πραγματική αξιολόγηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των ερευνητικών μέτρων επιβολής του νόμου σε σχέση με τα θεμελιώδη δικαιώματα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων απαιτείται η διενέργεια ειδικής αξιολόγησης των επιμέρους περιπτώσεων.

4.2.3 Πρέπει να υπάρχει ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει δεόντως το γεγονός ότι οι περισσότερες διαδικασίες που περιγράφονται στο παράρτημα VII προϋποθέτουν την έκδοση δικαστικής απόφασης πριν από τη χορήγηση πρόσβασης σε δεδομένα στις αρχές [π.χ. δικαστικές εντολές για παρακολούθηση τηλεφωνικών κλήσεων και εντοπισμό θέσης, δικαστικές εντολές παρακολούθησης σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό νόμο περί παρακολούθησης των κλήσεων (Federal Wiretap Law), εντάλματα έρευνας – κανόνας αριθ. 41]. Ωστόσο, φαίνεται δεν προϋποθέτουν όλες οι προαναφερόμενες διαδικασίες την εμπλοκή δικαστηρίου. Για παράδειγμα, οι αστικές και κανονιστικές εξουσίες «μπορούν να εκδίδουν κλητεύσεις»⁹⁰. Στις περιπτώσεις αυτές παρέχεται η δυνατότητα άσκησης εκ των υστέρων δικαστικού ελέγχου του εύλογου χαρακτήρα της κλήτευσης, δεδομένου ότι «ο αποδέκτης μιας διοικητικής κλήτευσης μπορεί να προσφύγει κατά της εκτέλεσης της εν λόγω κλήτευσης στο δικαστήριο»⁹¹.

Βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει, όσον αφορά την πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε δεδομένα που τηρούν εταιρείες στις Ηνωμένες Πολιτείες, ότι φαίνεται να εφαρμόζεται ισχυρός ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας.

4.2.4 Το φυσικό πρόσωπο πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικά μέσα προσφυγής

Όπως έχει προαναφερθεί, «η προστασία δυνάμει της Τέταρτης Τροπολογίας δεν εκτείνεται σε πολίτες τρίτων χωρών που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι των Ηνωμένων Πολιτειών»⁹². Αυτό σημαίνει ότι ένας πολίτης τρίτης χώρας δεν θα είναι σε θέση να προσφύγει κατά ενταλμάτων ή κλητεύσεων ενώπιον δικαστηρίου επικαλούμενος τις διατάξεις της Τέταρτης Τροπολογίας. Στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας διευκρινίζεται ότι οι πολίτες τρίτων χωρών επωφελούνται έμμεσα μέσω της προστασίας που παρέχεται στις εταιρείες των Ηνωμένων

⁹⁰ Παράρτημα VI, σ. 4.

⁹¹ Παράρτημα VI, σ. 4.

⁹² Σχέδιο απόφασης περί επάρκειας, αιτιολογική σκέψη 108.

Πολιτειών που τηρούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και είναι οι αποδέκτες των αιτημάτων επιβολής του νόμου. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι, ακόμη και αν έχει εφαρμογή η εν λόγω προστασία, αυτό δεν σημαίνει ότι τίθενται στη διάθεση των ιδιωτών αποτελεσματικά μέσα προσφυγής, διότι το πρόσωπο στο οποίο παρέχεται το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής βάσει του συγκεκριμένου σεναρίου φαίνεται να είναι η εταιρεία που παραλαμβάνει το αίτημα χορήγησης πρόσβασης και όχι ο ιδιώτης στον οποίο αναφέρονται τα επίμαχα δεδομένα.

Το παράρτημα VII δεν περιλαμβάνει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα πιθανά μέσα προσφυγής που απορρέουν από το γραπτό δίκαιο και είναι τίθενται στη διάθεση πολιτών τρίτων χωρών σε περίπτωση που οι αρχές ή οι εταιρείες χορηγούν παρανόμως πρόσβαση στο περιεχόμενο των δεδομένων που τους αφορούν.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι ο νόμος περί δικαστικής προσφυγής (Judicial Redress Act)⁹³ που θεσπίστηκε πρόσφατα προβλέπει δικαιώματα δικαστικής προσφυγής για πρόσωπα που δεν είναι πολίτες των Ηνωμένων Πολιτειών. Ωστόσο, τα δικαιώματα αυτά περιορίζονται σε σαφώς καθορισμένες βάσεις για άσκηση προσφυγής: το δικαίωμα εξασφάλισης της διόρθωσης δεδομένων και της πρόσβασης σε αυτά, καθώς και της κάλυψης της αμοιβής δικηγόρου σε περίπτωση που «ορισθείσα ομοσπονδιακή υπηρεσία ή τμήμα αυτής» απορρίπτει αίτημα τροποποίησης των δεδομένων ή πρόσβασης στα εν λόγω δεδομένα και το δικαίωμα αστικής προστασίας σε περιπτώσεις «εκ προθέσεως ή εκ προμελέτης» κοινοποίησης δεδομένων.

Επιπροσθέτως, η νομολογία των Ηνωμένων Πολιτειών που αναφέρεται στις υποσημειώσεις των σχετικών αιτιολογικών σκέψεων του σχεδίου απόφασης, και ιδίως οι υποθέσεις *City of Ontario κατά Quon*⁹⁴, *Maryland κατά King*⁹⁵ και *Samson κατά California*⁹⁶, δεν έχει εφαρμογή στη διερεύνηση του ζητήματος σχετικά με το αν πολίτες τρίτων χωρών δύνανται να ασκήσουν αγωγή ενώπιον δικαστηρίου στο πλαίσιο άσκησης προσφυγής κατά της νομιμότητας επέμβασης στην προστασία της ιδιωτικής τους ζωής⁹⁷. Όλες οι προαναφερόμενες υποθέσεις αφορούν στο δικαίωμα πολιτών των Ηνωμένων Πολιτειών στην προστασία της ιδιωτικής ζωής, και όλες περιλαμβάνουν αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών οι οποίες περιορίζουν στην πραγματικότητα την εφαρμογή της Τέταρτης Τροπολογίας.

⁹³ Judicial Redress Act of 2015, H.R. 1428.

⁹⁴ Υπόθεση *City of Ontario, Cal. κατά Quon*, 130 S. Ct. 2619, 2630 (2010).

⁹⁵ Υπόθεση *Maryland κατά King*, 133 S. Ct. 1958, 1970 (2013).

⁹⁶ Υπόθεση *Samson κατά California*, 547 U.S. 843, 848 (2006).

⁹⁷ Στην υπόθεση *Ontario κατά Quon*, το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο δήμος του Οντάριο (*City of Ontario*) δεν παραβίασε τα δικαιώματα των υπαλλήλων του δυνάμει της Τέταρτης Τροπολογίας διότι η πρόσβαση του δήμου στο περιεχόμενο των ιδιωτικών μηνυμάτων του συγκεκριμένου υπαλλήλου ήταν εύλογη, δεδομένου ότι πραγματοποιήθηκε για θεμιτούς σχετικούς με την εργασία σκοπούς και δεν έβαινε πέραν των ορίων των εν λόγω σκοπών. Στην υπόθεση *Samson κατά California*, το δικαστήριο έκρινε ότι «η Τέταρτη Τροπολογία δεν απαγορεύει σε αστυνομικούς υπαλλήλους να ερευνούν, χωρίς να συντρέχουν εύλογες υπόνοιες, αποφυλακισθέντες με περιοριστικούς όρους». Στην υπόθεση *Maryland κατά King*, το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, όταν οι αστυνομικοί υπάλληλοι προβαίνουν, βάσει πιθανής αιτίας, σε σύλληψη και προσαγωγή υπόπτου για σοβαρή αξιόποινη πράξη στο αστυνομικό τμήμα προκειμένου να τεθεί υπό κράτηση, η ανάλυση του DNA του συλληφθέντος κατόπιν δειγματοληψίας στοματικού επιχρίσματος, συνιστά, όπως και η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και φωτογραφιών, θεμιτή αστυνομική διαδικασία κατάρτισης ποινικού μητρώου, η οποία θεωρείται εύλογη δυνάμει της Τέταρτης Τροπολογίας.

Εν γένει, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναγνωρίζει και επικροτεί τη θέσπιση του νόμου περί δικαστικής προσφυγής, αλλά διατηρούνται αμφιβολίες σχετικά με το αν υπάρχουν πράγματι διαθέσιμα μέσα αποτελεσματικής προσφυγής σε μεμονωμένα φυσικά πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

4.3. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί και αναγνωρίζει την προσπάθεια της κυβέρνησης των ΗΠΑ να παράσχει περισσότερα στοιχεία σχετικά με το νομικό πλαίσιο που διέπει τις επεμβάσεις στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται δυνάμει της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής ΕΕ-ΗΠΑ για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένων των εφαρμοστέων περιορισμών και διασφαλίσεων.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι το σύστημα ερευνητικών εργαλείων των αρχών επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένων των εφαρμοστέων περιορισμών και διασφαλίσεων, είναι εκτενές και σύνθετο και ότι οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής είναι συνοπτικές. Για τον λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι, λόγω των περιορισμένων πληροφοριών που παρέχονται (δηλαδή στο παράρτημα VII της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής και όσον αφορά τις διαπιστώσεις του σχεδίου απόφασης), αδυνατεί στην παρούσα φάση να παράσχει ολοκληρωμένη αξιολόγηση σχετικά με την προσβασιμότητα, την προβλεψιμότητα, καθώς και την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα των εφαρμοστέων κανόνων. Παρά τις λοιπές διαπιστώσεις της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής στην παρούσα γνώμη, η εν λόγω αξιολόγηση θα μπορούσε να εντάσσεται στο πλαίσιο ετήσιας επανεξέτασης της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

Όσον αφορά την πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι φαίνεται να εφαρμόζεται επαρκώς ισχυρός ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας. Επίσης, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ικανοποίησή της για τη θέσπιση του νόμου περί δικαστικής προσφυγής, ο οποίος εκχωρεί δικαιώματα άσκησης δικαστικής προσφυγής σε πρόσωπα τα οποία δεν είναι πολίτες των Ηνωμένων Πολιτειών. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι τα δικαιώματα αυτά είναι περιορισμένου χαρακτήρα. Επιπλέον της διαπίστωσης ότι πολίτες τρίτων χωρών δεν δύνανται να προσφύγουν κατά ενταλμάτων ή κλητεύσεων ενώπιον δικαστηρίου επικαλούμενοι τις διατάξεις της Τέταρτης Τροπολογίας, εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με το κατά πόσον υπάρχουν πράγματι διαθέσιμα μέσα αποτελεσματικής προσφυγής σε μεμονωμένα φυσικά πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα στον τομέα επιβολής του νόμου.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Καταρχάς, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί το γεγονός ότι, εντός πέντε μηνών από την ακύρωση της απόφασης περί ασφαλούς λιμένα, υποβλήθηκε νέο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας, το οποίο περιλαμβάνει πολλές βελτιώσεις σε σύγκριση με τον προηγούμενο

μηχανισμό. Η ομάδα εργασίας εκφράζει ιδιαιτέρως την ικανοποίησή της για την αυξημένη διαφάνεια που παρέχεται μέσω της ανάρτησης στον ιστότοπο του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ δύο καταλόγων της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής: ο ένας κατάλογος περιέχει τα αρχεία των επιχειρήσεων που βρίσκονται στο στάδιο προσχώρησης στην ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και ο άλλος κατάλογος περιέχει τα αρχεία των επιχειρήσεων που είχαν προσχωρήσει στην ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής κατά το παρελθόν αλλά δεν συμμετέχουν πλέον σε αυτή. Ικανοποίηση εκφράζεται επίσης για την αυξημένη διαφάνεια σε σχέση με τη δημόσια πρόσβαση σε δεδομένα που διαβιβάζονται στο πλαίσιο της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής για σκοπούς είτε εθνικής ασφάλειας είτε επιβολής του νόμου. Τέλος, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 πληροφορήθηκε με ιδιαίτερη χαρά ότι όλα τα δεδομένα που διαβιβάζονται στις Ηνωμένες Πολιτείες θα καλύπτονται εφεξής από το ίδιο επίπεδο προστασίας: δεν έχουν θεσπιστεί συγκεκριμένες νομικές διατάξεις ώστε να ευνοείται ένα συγκεκριμένο μέσο διαβίβασης εις βάρος κάποιου άλλου.

5.1 Τρία σημεία ανησυχίας

Μολαταύτα, εξακολουθούν να υπάρχουν τρία σημαντικά σημεία ανησυχίας, τα οποία θα πρέπει, κατά την άποψη της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, να αντιμετωπιστούν.

Η πρώτη ανησυχία είναι ότι η διατύπωση που χρησιμοποιείται στο σχέδιο απόφασης περί επάρκειας δεν επιβάλλει στις επιχειρήσεις την υποχρέωση να διαγράφουν δεδομένα εφόσον δεν είναι πλέον αναγκαία. Πρόκειται για βασικό στοιχείο του δικαίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι τα δεδομένα τηρούνται μόνο για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο είναι αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού για τον οποίο έχουν συλλεχθεί. Δεύτερον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αντιλαμβάνεται από το παράρτημα VI ότι η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών δεν αποκλείει τελείως τη συνέχιση της συλλογής δεδομένων μαζικά και αδιακρίτως. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει αποφανθεί επανειλημμένως ότι η εν λόγω συλλογή δεδομένων συνιστά αδικαιολόγητη επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα των φυσικών προσώπων. Το τρίτο σημείο ανησυχίας αφορά τη θέσπιση του μηχανισμού του Διαμεσολαβητή. Παρότι η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επικροτεί αυτό το πρωτοφανές βήμα προόδου, με το οποίο δημιουργείται ένας ακόμη μηχανισμός προσφυγής και εποπτείας για τα φυσικά πρόσωπα, εξακολουθούν να εκφράζονται ανησυχίες ως προς το εάν ο Διαμεσολαβητής διαθέτει επαρκείς εξουσίες για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων του. Αν μη τι άλλον, τόσο οι εξουσίες όσο και η θέση του Διαμεσολαβητή πρέπει να αποσαφηνιστούν προκειμένου να καταδειχθεί ότι δρα πράγματι ανεξάρτητα κατά την επιτέλεση των καθηκόντων του και ότι δύναται να παρέχει ένα μέσο αποτελεσματικής προσφυγής σε περίπτωση μη συμμορφούμενης επεξεργασίας δεδομένων.

5.2 Συνιστώμενες αποσαφηνίσεις

Επιπλέον των προαναφερόμενων σημείων, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 αναδεικνύει σε ολόκληρο το κείμενο της παρούσας γνώμης διάφορα σημεία στα οποία κρίνεται ορθή η περαιτέρω αποσαφήνιση της απόφασης περί επάρκειας. Το σημαντικότερο από τα σημεία αυτό αφορά την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι βασικές έννοιες της προστασίας των

δεδομένων που χρησιμοποιούνται στην ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής ορίζονται και εφαρμόζονται κατά τρόπο συνεπή. Αυτό δεν ισχύει επί του παρόντος. Στην ενότητα συχνών ερωτήσεων της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής (Privacy Shield F.A.Q.) θα ήταν ευπρόσδεκτη η προσθήκη γλωσσαρίου όρων, το οποίο θα περιλαμβάνει, υπό ιδανικές συνθήκες, ορισμούς που θα έχουν προηγουμένως συμφωνηθεί μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 καταλήγει επίσης στο συμπέρασμα ότι οι περαιτέρω διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της ΕΕ δεν πλαισιώνονται επαρκώς, ιδίως όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής τους, τον περιορισμό του σκοπού τους και τις εγγυήσεις που ισχύουν για τις διαβιβάσεις σε αντιπροσώπους. Όσον αφορά την πρόσβαση σε δεδομένα της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής από αρχές επιβολής του νόμου, ιδίως σε σχέση με την προβλεψιμότητα της νομοθεσίας, πρόκειται για σημείο που εγείρει ανησυχίες, λόγω του εκτενούς και σύνθετου χαρακτήρα του συστήματος επιβολής του νόμου των Ηνωμένων Πολιτειών, τόσο σε ομοσπονδιακό επίπεδο όσο και σε πολιτειακό επίπεδο, και λόγω των περιορισμένων πληροφοριών που περιλαμβάνονται στην απόφαση περί επάρκειας.

Η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής αποτελεί την πρώτη απόφαση περί επάρκειας που καταρτίζεται μετά την καταρχήν συμφωνία επί των κειμένων του γενικού κανονισμού για την προστασία των δεδομένων (ΓΚΠΔ). Ωστόσο, πολλές από τις βελτιώσεις που έχουν επέλθει στο επίπεδο της προστασίας των δεδομένων που παρέχεται σε φυσικά πρόσωπα δεν αντικατοπτρίζονται στην ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Για τον λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά την επανεξέταση της εν λόγω απόφασης περί επάρκειας, καθώς και των αποφάσεων περί επάρκειας που εκδίδονται για άλλες τρίτες χώρες, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την έναρξη της εφαρμογής του ΓΚΠΔ.

Μια τελευταία σύσταση της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 που είναι σκόπιμο να επισημανθεί εν προκειμένω αφορά την κοινή επανεξέταση. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η απόφαση περί επάρκειας της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής θα επανεξετάζεται πράγματι σε ετήσια βάση, με ευρεία συμμετοχή των ΑΠΔ και άλλων αρμόδιων ενδιαφερομένων μερών. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θα εκτιμούσε ιδιαίτερος την επίτευξη συμφωνίας επί των στοιχείων των κοινών επανεξετάσεων, μεταξύ άλλων όσον αφορά την έγκαιρη κατάρτιση και υποβολή της έκθεσης επανεξέτασης από όλα τα μέρη πριν από την πρώτη επανεξέταση.